BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREȘTI
Inventar Nr. 28097

Biblioteca Bucureștilor

3
Martie
2003

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

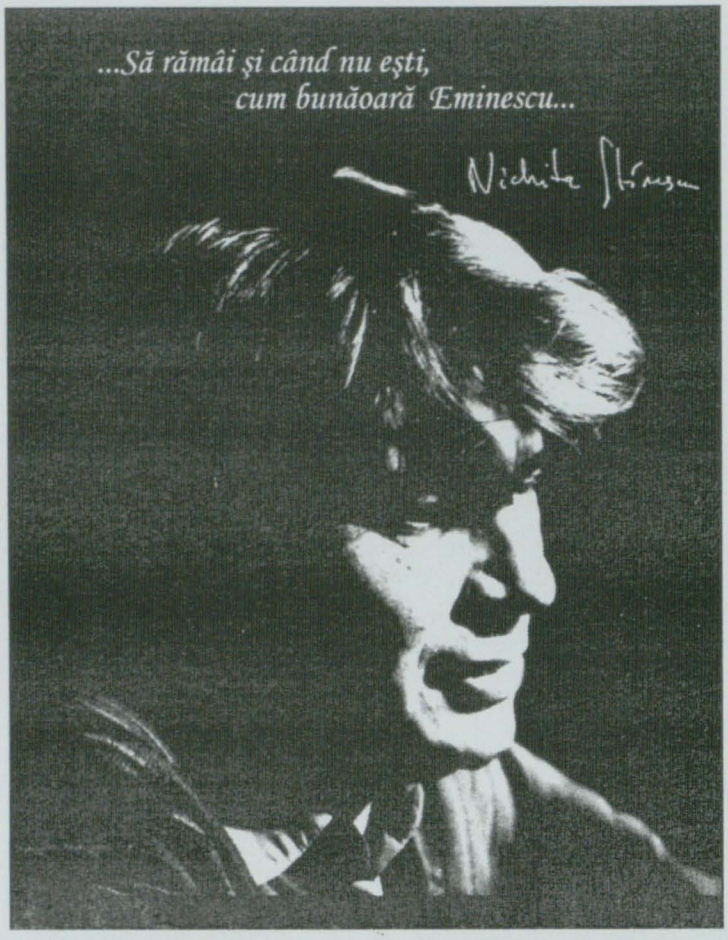

NICHITA STĂNESCU

1933 – 1983

70 de ani de la naştere

"... Pe om îl ispăşeşte de individualism cuvîntul, care este un organ colectiv al umanităţii, dacă nu cumva singura ei fiinţă fragmentată în nesfîrşite substantive şi verbe rostite de pieritorii globului pămîntesc.

Despre poezie am o părere foarte bună.

Dacă din punct de vedere sociologic omul este dezastruos, dacă din punct de vedere psihologic omul este explozibil ca şi dinamita, din punctul de vedere al poeziei din om, omul ne apare încă de nejefuit.

Averea cea mai sigură şi cea mai importantă pe care o are umanitatea din timpul umanităţii mele este poezia fiecărui om în parte..."

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Bucureştii de altădată

Veronica ALDEA, Adriana GAGEA, Angela OPREA – Biblioteca Centrală a Statului (1864 – 1901) 2

Pagini din "Gazeta Municipală"

Ana Maria ORĂŞANU – Cum erau odinioară Bucureştii (III) 7

Gaby MICHAILESCU – Dacă Ion Iancovescu ar fi primar general... 8

Patrimoniu 11

Istoria cărţii

Opera poetică a lui don Luis de Góngora y Argote 12

Aniversare
Nichita Stănescu – 70 14

Autografe contemporane

Paul CORNEA – G. Asachi şi melancoliile sfîrşitului de zi 16

Scrisoare din...

Teodora FÎNTÎNAR – Biblioteca Judeţeană "Duiliu Zamfirescu" Focşani. Un bildungsroman neîncheiat 20

Meridian biblioteconomic

PULMAN. Reţeaua europeană de excelenţă pentru biblioteci, muzee şi arhive 24

Liviu BUTUC – Scurtă istorie a suporturilor de exprimare. De la pictura parietală la CD-ROM [I] 25

Derek LAW – O însufleţire generală 30

Stuart JAMES – Realizări în domeniul universitar 31

Ken MCKINLEY – O schimbare în situaţia existentă 32

27 martie 1918

Florin PREDA – Revenirea Basarabiei la Patria Mamă 34

Catalog 36

Agenda culturală

Salonul de Carte şi Presă – 2003 38

Întâlniri, întâlniri, întâlniri... 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureştii de altădată

Biblioteca Centrală a Statului (1864 – 1901)

Veronica ALDEA
Adriana GAGEA
Angela OPREA

Cea mai elocventă sinteză privind istoria acestei instituţii de cultură reiese dintr-un raport al lui August Treboniu Laurian, director al acestei biblioteci, adresat Ministerului Instrucţiunii Publice la 1 iunie 1879, din care cităm:

"Pe la începuturile deceniului al 4-lea al acestui secol, regretatul profesor Petre Poenaru a fost cel dintâi care a conceput ideea formării unei biblioteci naţionale în Bucureşti. În acest timp, ca director al Instrucţiunii Publice, Petre Poenaru – fiind însărcinat cu regulamentarea şcoalelor – a introdus în Regulamentul Organic un articol care obliga Mitropolia şi Episcopiile a ceda Statului bibliotecile lor. În virtutea acestei dispoziţiuni, încă în anul 1833, Mitropolia din Bucureşti cedează Statului un număr de vreo 12 mii volume; din acestea cam la 9.000 volume din colecţiunea principelui C. Mavrocordat care le dăruise Mitropoliei încă din secolul trecut. Tot în acel an se mai adaugă la cele arătate mai sus încă vreo câteva dulapuri cu cărţi, aduse de la şcoala Măgureanu. Toate aceste cărţi au fost aşezate la şcoala de la Sf. Sava; şi astfel s-au pus primele fundamente pentru biblioteca naţională, iar apoi printr-un decret domnesc de la anul 1834 [Decretul nr. 21 din 22 februarie 1834] a şi fost instituită ca Bibliotecă publică a Statului. Cu organizarea şi clasificarea cărţilor ce poseda pe atunci, bibliotecar a fost însărcinat profesorul George Ioanid; el îşi termină lucrarea în anul 1838, când apoi la 8 iunie acelaşi an, Biblioteca s-a deschis publicului cu o mare solemnitate.

De la 1838 până la 1864 averea bibliotecii a început a creşte, atât prin donaţiuni, cât şi prin diferite cumpărări, dar absoluta lipsă de acte privitoare la acestea – căci înainte de 1864 nu se află chiar nici un act în dosarele bibliotecii – ne pun în imposibilitatea de a vă putea relata prin ce anume donaţiuni şi cumpărări a crescut averea Bibliotecii." (*Arhivele Naţionale. Fond: C. Dima – Drăgan, Inv. 2102, Dos. 42, f. 55-58*).

CATALOGULU ALFABETICU
CARTILE ACTATE
BIBLIOTHECA CENTRALA
BUCURESCI
1865

Documentele de arhivă întregesc informaţiile referitoare la această instituţie de cultură. Biblioteca Colegiului Naţional "Sf. Sava" a cunoscut câţiva ani de prosperitate, îndeosebi datorită ilustrului ei conducător, August Treboniu Laurian. A fost numit la conducerea bibliotecii în anul 1859, prin decretul nr. 410. În această calitate s-a gândit la o mai bună organizare a bibliotecii, la îmbogăţirea fondului cu publicaţiile cele mai valoroase. Rapoartele sale către Ministerul Instrucţiunii menţionau că din bibliotecă lipsesc cele mai multe cărţi "trebuincioase pentru studiul literaturii clasice, cărţile de ştiinţă exactă şi mai toate cărţile necesare pentru istoria naţională". Ministerul aprobă ca în bibliotecă să se adune publicaţiile referitoare la istoria României. În vederea alcătuirii acestei colecţii, Laurian a început să intre în legătură cu diversele librării din "Europa cultivată". Pentru îmbogăţirea fondului a făcut apel la diferiţi bibliofili, spre a face donaţii. Pe această cale în bibliotecă au intrat cărţi de la Timotei Cipariu, Al. Papiu Ilarian, Alex. Gavra. Între donatori se înscrie şi Laurian cu *Letopiseţul Ţării Moldovei*. Tot pe calea donaţiei intră în bibliotecă şi două manuscrise ale lui Gh. Lazăr. În activitatea desfăşurată de August Treboniu Laurian se înscrie şi strângerea cărţilor de la mănăstiri. A inventariat cărţile de la Mitropolia Bucureşti şi a identificat 686 volume la Mănăstirea Horezu. O altă preocupare a fost recuperarea cărţilor de la cei care le împrumutaseră de la bibliotecă. A fost la conducerea bibliotecii până în 1864, iar în 1877 a revenit în funcţia de director.

Prin *Regulamentul pentru Bibliotecile Publice*, întocmit de Nicolae Kretzulescu şi sancţionat de domnitorul Al. I. Cuza prin *Decretul nr. 1450 din 23 octombrie 1864*, Biblioteca Colegiului Naţional devine Biblioteca Centrală a Statului.

Acest regulament, considerat cea dintâi lege a bibliotecilor din ţara noastră, a pus bazele perioadei moderne în dezvoltarea bibliotecilor româneşti. Astfel, la Capitolul I, art. 1 stabileşte categoriile de biblioteci, şi anume:

a). Biblioteci didactice speciale;
b). Biblioteci comunale;
c). Biblioteci publice centrale.

Capitolul I, punctul c. al regulamentului se referă la Bibliotecile Centrale. Articolele 10-13 stabilesc funcţiile şi atribuţiile celor două biblioteci centrale existente în România:

Art. 10: Sunt în România deocamdată două biblioteci centrale şi anume: una la Bucureşti şi alta la Iaşi. Bibliotecile centrale cuprind tot felul de cărţi şi în toate limbile. Aseme-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

nea hărți, litografii, gravuri, manuscripte autografe, sigilii, medalii și monede antice.

Art. 11: Bibliotecile centrale primesc depozitele de cărți și ziare etc. datorate de autori și editori după legea presei. [...].

Art. 13: Bibliotecile centrale se îmbogățesc anual:

a). Cu daruri de la particulari;

b). Cu cărți etc. cumpărate pe conta budgetului statului;

c). Cu operele depuse de autori și editori, după legea presei;

d). Cu preschimbare de opere din care au mai multe exemplare cu opere noi de pe la alte biblioteci din țară sau afară din țară.

Capitolele II și III din regulament se referă la personalul bibliotecii, la atribuțiile lui, capitolul IV la cataloage, inventare, registre iar capitolul V se referă la sala de lectură și la lectori:

Art. 32: Pe lângă fiecare bibliotecă centrală va fi câte unul sau mai multe saloane de lectură.

Art. 33: Oricine este primit în sala de lectură la orele hotărâte.

Art. 34: Este oprită intrarea în sală:

a). Pentru indivizii care o dată au fost prinși îndosind cărți sau obiecte de ale bibliotecei;

b). Pentru indivizii în stare de exaltare și beție. [...].

Art. 43: Nu se dau deodată unui lectore mai mult de patru volume. [...].

Art. 50: Nici o carte și nici un obiect al bibliotecei sub nici un cuvânt nu se va da afară din sala de lectură fără de speciala autorizare a comitetului bibliotecei.

Art. 51: Nu poate da comitetul asemenea autorizare decât pentru două volume deodată și numai în favoarea:

a). Donatorilor bibliotecei trecuți în cartea de aur;

b). În favoarea profesorilor publici;

c). În favoarea acelor ce-și vor depune mai dinainte prețul operei împrumutate.

N.B. Sub nici un cuvânt cărțile împrumutate nu vor sta afară peste o lună de zile.

În *Monitorul Oficial din 23 noiembrie 1864*, la rubrica "Anunțuri" se publică o licitație pentru confecționarea mobilierului necesar Bibliotecii Naționale. La 11 decembrie 1864, bibliotecarul Ion C. Gârleanu se adresează Ministerului Instrucțiunii pentru cumpărarea unui nou sigiliu, cerând schimbarea efigiei instituției, din Biblioteca Colegiului "Sf. Sava" în Biblioteca Centrală din București, conform titlului ce se dă prin Regulamentul Bibliotecilor Publice.

În calitate de Revizor al Școalelor din Județul Vâlcea, Ion Heliade Rădulescu a contribuit la îmbogățirea colecțiilor Bibliotecii Centrale din București, întocmind catalogul ce cuprindea 425 volume de carte greco-latină, descoperite la mănăstirea Horezu. Catalogul se află la *Arhivele Naționale, Fond: Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Dos. 561 II/1864*. De asemenea, la 23 iunie 1865, I. Heliade Rădulescu a depus la Biblioteca Centrală 250 exemplare din "Curierul de ambe sexe".

În 1865, Gârleanu tipărește primul volum al *Catalogului alfabetic de cărțile aflate în Biblioteca Centrală*. În prefața acestuia se spune că biblioteca primea o subvenție anuală de 15.000 lei, sumă insuficientă. Legea presei nu o ajuta prea mult, iar donațiile particulare erau rare. Pentru îmbogățirea colecțiilor bibliotecii, care nu dispunea de multe lucrări moderne, cere guvernului să mărească subvenția și face un apel autorilor și editorilor să îmbogățească "Biblioteca Națională". Menționează că nu a putut să alcătuiască decât un catalog alfabetic, deoarece s-a străduit să organizeze biblioteca cât mai repede (în 10 luni). În alcătuirea acestui catalog a avut ca model cataloagele alcătuite de George Ioanid și Iosif Genilie (1846 și 1847). De asemenea, a consemnat și existența catalogului alcătuit în 1864 de bibliotecarul Preda (D. N.).

Catalogul alcătuit de Ion Gârleanu în colaborare cu Gr. I. Dianu a fost tipărit la Imprimeria Statului în anii 1865 și 1869, în trei volume și un volum de supliment. Volumul I a fost alcătuit de Gârleanu și conține *Catalogul alfabetic al cărților aflate în Biblioteca Centrală*, cu 18 domenii. Volumul al II-lea cuprinde domeniile de la 19 la 31 și este alcătuit de Gr. I. Dianu. Volumul al III-lea: *Catalogul alfabetic al numelor autorilor aflați în Biblioteca Centrală din București* este alcătuit tot de Dianu, ca și Suplimentul la volumele I și II, care cuprinde cărțile ce au intrat în bibliotecă după alcătuirea catalogului. Autorii catalogului au împărțit cărțile în 31 de materii, după alfabet. Fiecare materie are un număr curent care corespunde cu eticheta operei și care este pus în coloana a doua din stânga; urmează: numele autorului, titlul operei, data și locul imprimării. În primele trei coloane din dreapta sunt consemnate volumele, dubletele sau exemplarele și formatul. În intenția lui Gârleanu, biblioteca urma să aibă și un catalog sistematic, care să dovedească organizarea științifică a fondurilor. Interesantă este și scurta istorie universală a bibliotecilor, existentă în introducerea catalogului.

În septembrie 1868, Ion Gârleanu se adresează Ministerului Instrucțiunii Publice pentru a primi aprobarea pentru cumpărarea de cărți românești și cărți străine referitoare la români. (*Arhivele Naționale, Fond: Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Dos. 541/1868, p. 19*).

Prin Decretul Regal nr. 575/12 martie 1869, Domnitorul Carol I îl destituie pe I. C. Gârleanu, numindu-l la aceeași bibliotecă pe G. I. Dianu. Acesta a funcționat până în 1874, când a fost înlocuit de N. Burghelie.

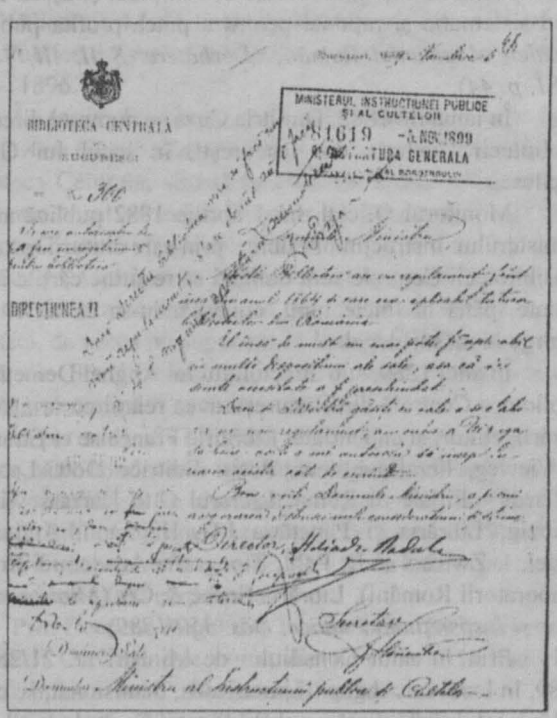

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Prin Decretul nr. 360/2 martie 1877 se primește Legatul făcut prin testament de profesorul G. Costa-Foru Bibliotecii Naționale din București, testament care consta din biblioteca sa, compusă din 1.331 volume, diverse uvraje. Art. 2: Se încuviințează ca această bibliotecă să poarte titlul de: "Donațiunea G. I. Costa-Foru".

În 1877 se propunea ca Biblioteca Centrală să fie pusă sub auspiciile Academiei. "Cu aceasta biblioteca ar prezenta mai multă garanție și atunci lumea, având mai multă confienţă, i-ar face și donațiuni mai prețioase; întrunită cu biblioteca societății, ea ar prezenta mai multe avantagiuri atât pentru public, cât și pentru societate". (În: *Analele Societății Academice Române, 10/1877, p. 40*).

Această propunere arată condițiile grele în care se afla Biblioteca Centrală care, lipsită de subvenții din partea statului, nu mai prezenta încredere nici pentru păstrarea donațiilor particulare.

La Biblioteca Academiei se păstrează un *Catalog al manuscriptelor ce se află la Biblioteca Centrală din București, 1879*. Sunt indicate 6 manuscrise ale lui Ion Budai Deleanu, *Catalogul cărților din Mitropolia București, 1836*, scriere de Petre Poenaru. Sunt numerotate 405 manuscrise, iar la foaia 31 Ion Bianu scrie: *"Întâia listă a manuscriptelor aflătoare în Biblioteca Centrală a Statului. Listă făcută la 1876 – 1877 de Augustin Frățilă pentru cele românești, latine, germane, italiene și de [Th. A.] Paschide pentru cele grecești și orientale"*. De la Biblioteca Centrală, manuscrisele au fost trecute la Muzeul de Antichități de Grigore Tocilescu, care era director al Muzeului și al Bibliotecii, dar și secretar general la Ministerul Instrucțiunii. De la Muzeu, ele sunt aduse la Academie printr-o decizie a Consiliului de Miniștri. (Georgescu-Tistu, Nicolae. *Bibliografia literară română*, p. 148).

Administrarea neglijentă a colecțiilor de documente de către guvernele vremii este ilustrată de propunerea făcută în ședința din 21 noiembrie 1880 a Academiei, ca "diferitele institute de cultură, ca Biblioteca Centrală, Arhiva și muzeele să se dea sub îngrijirea Academiei, căci numai astfel se vor putea păstra colecțiunile existente, completa și așeza într-un mod sistematic și rațional pentru a putea profita publicul". (*Analele Academiei Române. Dezbatere. S II, III, 1880 – 1881, p. 44*).

În ianuarie 1882, Dimitrie Cuza se numește director al Bibliotecii Centrale din București, în locul lui Grigore Tocilescu.

Monitorul Oficial din 1 aprilie 1882 publică anunțul Ministerului Instrucțiunii Publice prin care cititorii restanțieri ai Bibliotecii Centrale sunt obligați să restituie cărțile împrumutate, până la finele lunii, cunoscându-se că altfel se va recurge la măsuri legale.

În anul 1889, sub directoratul lui Anghel Demetriescu, Biblioteca Centrală din București avea relații cu următoarele librării, edituri și anticariate: Librairie Française et Etrangère; F. Vieweg, libraire-éditeur, Paris; Editrice Dott. Leonardo Vallardi – Filiale di Roma; Librarul Otto Harrassowitz din Leipzig; Librăria și Papetăria I.G. Haimann; Anticarii I. Fogel, I. Zwiebel și B. Pohl; Tipografia Academiei Române (Laboratorii Români), Librăria Socec & Co. (*Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Dos. 350/1889*).

Prin Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 21/28 iulie 1889, în locul lui Anghel Demetriescu, demisionat, se confirmă în postul de bibliotecar al Bibliotecii Centrale Ion I. Heliade Rădulescu. Statul de plată din 1889 arăta astfel: I. I. Heliade Rădulescu – director – 300 lei lunar; Cristu G. Cuțiana – sub-director – 200 lei lunar; Emil Bianu – custode – 147 lei; Vasile Petrașcu – custode – 147 lei; Costache Ionescu – servitor – 60 lei.

Începând din 1890, la sugestia lui I.I. Heliade Rădulescu se publică în Monitorul Oficial statistica Bibliotecii Centrale din București. În cele zece luni ale anului cât a funcționat – în iulie și august biblioteca fiind închisă – a fost frecventată de 7.579 cititori care au consultat 10.863 cărți și 2.551 periodice (*Arhivele Naționale. Fond: Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Dos. 15/1890*).

Condițiile grele de lucru împiedică desfășurarea activității bibliotecii, astfel că, prin adresa nr. 119/18 decembrie 1890, directorul bibliotecii, Ion I. Heliade Rădulescu, menționează faptul că lucrările curente au fost amânate, iar "biblioteca se închide publicului pentru 10 zile, ca în intervalul acesta să se poată lucra în sala de lectură, care este singura încălzită, împreună cu a directorului, din toate încăperile Bibliotecii Centrale din București". (*Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Dos. 11/1891, f. 1*).

La 28 decembrie 1890, Ion I. Heliade Rădulescu revine cu o nouă adresă către minister, prin care cere să demisioneze din funcția de director, începând cu data de 1 ianuarie 1891.

Din anul 1891, la conducerea bibliotecii se află părintele Simeon Popescu. După instalarea în funcție, acesta cere ministerului "să se facă o revizuire generală în urma căreia să se poată ști cu siguranță care e averea reală a Bibliotecii. Ne existând inventar la această Bibliotecă, la intrarea mea în funcțiune nu mi s-a predat averea ei pe lângă nici un act formal și precis, așa că nu se știe ce am primit și ce nu sub responsabilitatea mea". În ianuarie 1892 se instituie o "comisiune de anchetă" din partea ministerului, alcătuită din: August Treboniu Laurian, Alexandru Odobescu și Grigore Tocilescu. Concluziile anchetei sunt următoarele: "Astăzi, 17 ianuarie 1892, subscrișii, în urma însărcinării primite din partea Onor. Minister al Cultelor și Instrucțiunii Publice de a face anchetă la Biblioteca Centrală. În ce privește cererea d-lui Director de a se face o revizuire generală a cărților din Bibliotecă și a i se preda biblioteca după un inventar întocmit ad-hoc. Comisiunea este de părere a se invita Direcțiunea bibliotecii ca să dispună de urgență întocmirea prin custozi și prin ajutoarele ce vor căpăta de la Onor. Minister a următoarelor trei cataloage:

1. Un catalog inventar de toată averea Bibliotecii Statului;

2. Un catalog alfabetic pe fișe după numele autorilor cu indicarea operelor lor;

3. Un catalog pe materii."

Comisia constată în continuare că: "localul îngust și incomod ocupat astăzi de Biblioteca Centrală face imposibilă funcționarea regulată a acestui serviciu și prin urmare este neapărat trebuincios un local mai spațios și mai bine adaptat cerințelor unei biblioteci publice". (*Arhivele Naționale. Fond: Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Dos. 2/1892, f. 32*).

Prin adresa nr. 4087/28 iunie 1892, conducerii bibliotecii i se aduce la cunoștință că s-a hotărât ca "biblioteca să se mute în localul din Str. Pensionatului, ocupat de laboratoarele de fizică moleculară, acustică și optică ale facultății de științe, după ce mai întâi se va transforma conform planului întocmit

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

de arhitectul şef al Ministerului". Cu această ocazie, ministerul stabileşte termenul limită de 15 septembrie pentru alcătuirea catalogului sistematic.

La 5 iulie 1892, Biblioteca Centrală înaintează Ministerului Instrucţiunii inventarul pe anul 1892/1893 *"de cărţile trimise Bibliotecii Centrale din Bucureşti, conform legii din 1885, dăruite de particulari, cumpărate, reviste streine abonate, reviste românesci, jurnale şi mobilierul"*. Inventarul totalizează 2.859 de exemplare (cărţi şi periodice primite în anul respectiv), precum şi mobilierul:

"dulap vopsit pentru reviste – 1
scări de brad – 3
masă de brad vopsită – 1
etajeră pentru cataloage – 1
cuiere – 2
termometre cu alcool – 2".

La data de 9 octombrie 1892 a început mutarea Bibliotecii Centrale din Palatul Universităţii în localul amenajat şi renovat din Str. Pensionatului, nr. 1. Recepţia clădirii s-a făcut în ziua de 10 octombrie, când s-a încheiat un proces verbal din care reieise că "lucrările de reparaţiune sunt făcute în bune condiţiuni şi complet terminate". Procesul verbal este semnat de directorul bibliotecii Simeon Popescu, arhitectul ministerului L. Negrescu şi conducătorul construcţiilor I. Fakler. (*Fond: Min. Cultelor şi Instr. Publice, Dos. 1023/1892*). Mutarea a durat până la 31 octombrie, dar organizarea bibliotecii a fost întârziată din cauza lipsei mobilierului. Conform devizului întocmit de Serviciul tehnic nr. 4847, Seria B/22 iulie 1892, costul lucrărilor executate plus mobilierul se ridică la 44.166 lei.

În anul 1892, personalul bibliotecii era următorul: Simeon Popescu – bibliotecar; Cr. G. Cuţiana – sub-bibliotecar; D. Ghimpa – custode; Gr. Ciupagia – custode; St. Eftimescu – custode; N. Zaharia – custode; Th. G. Badea – servitor; Nicolae Bucur – servitor.

Articolul *Ultime informaţii* apărut în *Timpul, nr. 12, 17/29 ianuarie 1893, p. 3*, menţionează: "sălile de lectură ale Bibliotecii Centrale a Statului, instalate în noul local din Str. Pensionatului, sunt deschise publicului în toate zilele de lucru de la ora 9 a.m. – 4 p.m. Graţie numai bunei conduceri a directorului bibliotecii, Pr. Simeon Popescu şi d-lui C. G. Cuţiana, care de ani îndelungaţi ca sub-director conduce cu atâta tact şi inteligenţă afacerile bibliotecii, numai activităţii dumnealor se datorează mutarea bibliotecii în timp aşa de scurt şi cu un personal atât de restrâns".

Despre activitatea bibliotecii cu publicul găsim date în *Românul*, nr. 211, 24/25 septembrie 1893, p. 1. Astfel, în luna august, Biblioteca Centrală a fost frecventată de 247 lectori, care au consultat 322 cărţi. În luna septembrie au fost consultate 1.201 cărţi. (*Românul, nr. 240, 6/7 noiembrie 1893, p. 3*), iar în cursul lunii octombrie "s-au citit la biblioteca naţională din Bucureşti 1.419 volume, iar numărul cititorilor a fost de 912". (*Românul, nr. 258, 23 noiembrie 1893, p. 1*).

Prin adresa cu nr. 33823/4 august 1893, sub-bibliotecarul C. G. Cuţiana cere a i se acorda concediul şi banii necesari pentru a studia bibliotecile din Paris şi München, aşa cum în anul precedent realizase studii asupra bibliotecilor din Viena şi Budapesta.

În *Buletinul Oficial al Ministerului Instrucţiunii Publice, 1, vol. 2, nr. 10, 1 ianuarie 1894, p. 36*, este publicat Decretul Regal nr. 7758 prin care C. Dimitrescu-Iaşi, profesor universitar, este numit director al Bibliotecii Centrale din Bucureşti, în locul părintelui Simeon Popescu, demisionat.

Tot în *Buletinul Oficial al Ministerului Instrucţiunii Publice, 1, vol. 2, nr. 17, 15 aprilie 1894, p. 133*, este publicată următoarea situaţie statistică a Bibliotecii Centrale din Bucureşti, pe ultimii cinci ani:

Anul 1888 – 3.564 cititori – 3.336 cărţi;
1899 – 4.147 cititori – 5.931 cărţi;
1890 – 9.589 cititori – 13.915 cărţi;
1891 – 9.590 cititori – 13.459 cărţi;
1892 – 6.391 cititori – 9.278 cărţi (în 1892 a fost mutată biblioteca);
1893 – 8.082 cititori – 12.929 cărţi.

În iunie 1894 directorul bibliotecii, Dimitrescu-Iaşi, exasperat probabil de fluctuaţia personalului bibliotecii, propune Ministerului ca angajarea custozilor să se facă prin concurs, care va consta în testarea cunoştinţelor elementare "indispensabile unui funcţionar al Bibliotecii". Astfel, după părerea sa, examenul ar consta în:

"1. Din cunoştinţele limbilor moderne: Franceză, Germană şi Italiană, cel puţin atât cât este necesar ca să se poată orienta în Bibliotecă. Deosebit de aceasta ar trebui să dovedească că poate copia un text grec, latin şi slavon.

2. Candidatul ar fi în urma acestui examen supus la o probă practică: o zi de încercare în lucrările de Bibliotecă".

Conform *Anuarului Ministerului Instrucţiunii Publice, an 1895, p. 25*, personalul bibliotecii era compus din: bibliotecar: C. Dimitrescu-Iaşi, prof. univ.; sub-bibliotecar: Cr. G. Cuţiana, licenţiat în drept; custozi: Filip Stănciulescu, N. Zaharia, G. Niţescu, Al. Obedenaru.

Într-un schimb de adrese între bibliotecă şi minister, în anul 1895, se face referire la cataloagele pe care le deţinea biblioteca la momentul respectiv:

1. Catalogul tipărit al Bibliotecii, vol. I – 1865, vol. II – 1869;

2. Un catalog pe fişe pentru cărţile care nu mai puteau fi trecute în catalogul tipărit;

3. Cataloagele manuscriptelor pentru bibliotecile Odobescu, Costaforu şi Ghenadie.

Din memoriul nr. 110/29 martie 1901, adresat de directorul bibliotecii, I.I. Heliade Rădulescu, ministrului Instrucţiunii Publice, reiese că biblioteca a fost închisă în perioada 1894 – 1896.

În *Anuarul Bucurescilor 1897 – 1898, Bucureşti, Institutul de Arte Grafice Carol Gobl, p. 98*, apar informaţii despre Biblioteca Centrală, situată în Intrarea Walter Mărăcineanu, având următorul personal: Director: C. Dimitrescu-Iaşi; Subdirector: Cristu G. Cuţiana; Custozi: N. I. Zaharia, F. Stănciulescu, Al. Obedenaru, Eftimie N. Antonescu. Pentru anul 1896 nu deţinem informaţii cu privire la activitatea acestei biblioteci, de aceea presupunem că în acel an biblioteca a fost mutată din Str. Pensionatului în Str. Walter Mărăcineanu, datorită sistematizării centrului oraşului.

În perioada 1897 – 1900, din datele statistice raportate lunar de către conducerea instituţiei şi publicate în Monitorul Oficial, rezultă că se desfăşura o activitate susţinută cu publicul. Biblioteca era frecventată de circa 2.000 cititori lunar, iar frecvenţa medie era de 40 – 50 de cititori pe zi; erau difuzate circa 3.000 cărţi lunar.

Prin Decretul Regal din 1 octombrie 1899, director al Bibliotecii Centrale este numit din nou Ion I. Heliade Rădulescu, în locul lui C. Dimitrescu-Iaşi, demisionat.

În această calitate, în cererea adresată Ministerului la 5

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

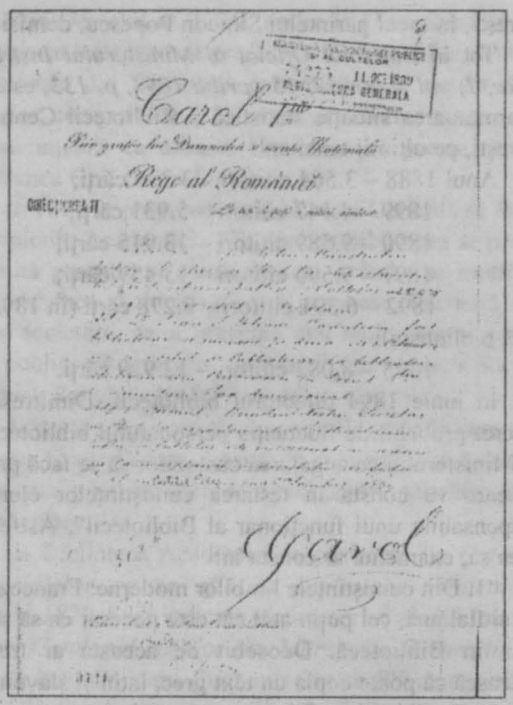

noiembrie 1899, propune elaborarea unui nou regulament al bibliotecii, întrucât cel din 1864 era depăşit, cerere care a fost aprobată. Noul regulament, limitând împrumutul la două cărţi, era mai sever în privinţa cititorilor restanţieri.

În memoriul din 1901, adresat Ministerului, I.I. Heliade Rădulescu se referă şi la inventarul bibliotecii, remarcă lipsa rubricilor "preţul" şi "nr. volumelor", date foarte importante pentru a se cunoaşte valoarea fondurilor. Revenind asupra situaţiei cititorilor restanţieri, reclamă faptul că: "domnului Haşdeu i s-au împrumutat încă de la 2 octombrie 1871, treptat, 31 de scrieri, iar d-lui Grigore Tocilescu 60 de scrieri, începând de la 1884. După moartea lui Alexandru Odobescu, soţia răposatului a oferit Bibliotecii mai multe sute de volume de cărţi în schimbul celor împrumutate lui Odobescu de Bibliotecă şi pierdute de domnia sa". De aceste neregului este acuzat sub-directorul Cr. G. Cuţiana.

Prin adresa nr. 9 /8 martie 1901, I. I. Heliade Rădulescu trimite Ministerului un tabel cu numărul lectorilor şi al cărţilor consultate pe luna februarie 1901. Din el se vede că au fost 1.588 lectori, care au consultat 2.994 cărţi. "Dacă s-ar mai cumpăra de Minister încă vreo 50 de scaune şi 8 mese la fel cu cele existente, numărul lectorilor ar merge crescând în fiecare lună".

În anul 1901 s-a pus în discuţie oportunitatea menţinerii acestei importante instituţii în peisajul cultural al ţării. În dezbaterile Adunării Deputaţilor din 15 aprilie 1901 s-a discutat proiectul de lege privind desfiinţarea Bibliotecii Centrale, din motive economice.

Spiru Haret, ministrul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, se exprima în felul următor despre Biblioteca Centrală a Statului:

"Noi voim ca Biblioteca Statului să fie un loc de înaltă cultură, unde să se lucreze şi să se facă ştiinţă. Biblioteca Academiei este un model. În schimb ştiţi cum vegetează Biblioteca Statului. Nu de mult a stat închisă trei ani, fără ca Ministerul să se tulbure. Astăzi, noi din 45.720 lei, cât cheltuim pentru Bibliotecă, împreună cu chiria, cheltuim numai pentru administraţiune 18.700 lei. Faceţi socoteala. Dacă mai punem 20.000 lei pentru chirie, ce mai rămâne pentru biblioteca propriu-zisă? Rămân 6.000 lei pentru cumpărarea de cărţi şi legatul lor. Putem avea o bibliotecă serioasă în asemenea condiţii?"

Raportor al proiectului de lege a fost Ioan Bianu. Acest proiect de lege s-a votat de Adunarea Deputaţilor în şedinţa din 28 martie 1901 şi s-a adoptat cu unanimitate de voturi, iar în Senat în şedinţa din 27 martie 1901.

Legea nr. 1823 din 11 aprilie 1901 prevedea:

"Art. 1: Toate cărţile, manuscriptele, stampele, mobilierul şi orice aparţine Bibliotecii Centrale a Statului din Bucureşti se cedează cu începere de la 1 aprilie 1901 Academiei Române, care le va încorpora în propriile ei colecţiuni.

Art. 3: Serviciile Bibliotecii Centrale din Bucureşti se desfiinţează cu începere de la 1 aprilie 1901.

Art. 4: Pentru întreţinerea şi dezvoltarea Bibliotecii în viitor, precum şi pentru funcţionarea serviciilor ei, Statul acordă Academiei Române o subvenţiune fixă de 25.000 lei pe fiece an care se va înscrie în bugetul Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice. Din subvenţiunea anuală de 25.000 lei, cel mult jumătate va putea fi întrebuinţată pentru personal. [...].

Art. 5: Localul în care se află acum Biblioteca Centrală din Bucureşti se pune la dispoziţiunea Academiei Române până la 26 octombrie 1901".

Prin adresa nr. 3173/19 aprilie 1901, directorul Bibliotecii Centrale a Statului este angajat în serviciile Academiei Române, cu un salariu lunar de 370 lei, începând de la 1 aprilie 1901, pentru a preda inventarul bibliotecii.

Această decizie a desfiinţat singura bibliotecă publică a Capitalei, dat fiind că Biblioteca Academiei era o bibliotecă de tip savant, pentru un anumit public.

Cei mai aprigi adversari ai acestui act au fost Nicolae Iorga şi Grigore Tocilescu, iar lipsa bibliotecilor publice a fost resimţită de publicul bucureştean timp îndelungat.

În presa vremii au apărut proteste ale intelectualilor: "Academia, luând în posesie Biblioteca Statului, a sechestrat-o fără nici un drept şi mai ales fără raţiune. Fără drept pentru că n-a existat şi nu există nici o convenţiune între Stat şi Academie ca biblioteca publică să rămână numai pentru uzul profesorilor şi al studenţilor. Fără raţiune pentru că Statul, când a înfiinţat o bibliotecă publică, a înţeles ca ea să fie de folos tuturor celor care voiesc să citească şi să se lumineze". [...]. În oraşul Bucureşti, în afară de o bibliotecă publică înfiinţată de domnii Socec, a căror faptă nu ştim cum s-o lăudăm mai mult şi s-o dăm şi altora de pildă, mai e o bibliotecă şi mai modestă la Liga Culturală. Aceste două, cum şi cele câteva case de citire înfiinţate prin mahalalele Capitalei, sunt foarte mult vizitate de cititori. Ele nu sunt însă îndestulătoare ca număr şi conţinut...". (*Minerva, 4, nr. 128, 17 iulie 1912, p. 1*).

Nicolae Iorga în 1915, într-un articol publicat în *Drum drept, 10, nr. 42, 15 noiembrie 1915, pp. 665 – 666*, intitulat: *În ţara fără biblioteci, în neamul fără biblioteci*, scria: "La Bucureşti a fost o Bibliotecă Naţională aşa de neglijată, supt directori «de partid», încât a trebuit să se anexeze la biblioteca de specialişti a Academiei".

Astfel se încheie activitatea acestei importante biblioteci, despre care Barbu Theodorescu spune că a fost urmărită de un "destin nefast".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pagini din "Gazeta Municipală"

Gazeta Municipală

Cum erau odinioară Bucureştii

(III)

Ana Maria ORĂŞANU

În anul 1935, "Gazeta Municipală" a acordat spaţii largi articolelor cu temă istorică. Fiecare număr al săptămânalului insera pe prima pagină rubrica *"Cum erau odinioară Bucureştii"* realizată mai ales de Domenico Caselli. Articolele captau interesul cititorilor şi erau aşteptate cu justificată curiozitate, căci subiectele diverse, cu o scriitură accesibilă, se succedau fără o ordine prestabilită.

Excepţionale prin bogăţia informaţiei, cele scrise cu ocazia sărbătorilor de Paşti şi Crăciun au fost mult mai ample, bogat ilustrate şi au depăşit spaţiul tipografic acordat de regulă, desfăşurându-se pe 1 – 2 pagini.

Aceste scene de veche viaţă bucureşteană reconstituite documentar au fost completate cu alte tipuri de prezentări. Imaginea oraşului desprinsă din impresiile de călătorie ale unor străini stă la baza câtorva articole. *"Bucureştii dintre anii 1814 – 1818 în descrierea lui William Wilkinson"* (nr.177 şi 178) cuprinde fragmente dintr-o "dare de seamă" pe care consulul englez a publicat-o la Londra în 1820 (*An account of the Principaties of Walachia and Moldovia*), la Milano în 1821 şi la Paris în trei ediţii (1821,1824,1831).

"Bucureştii în 1806" (nr. 184) sunt impresiile d-nei Reinhard care vizita oraşul şi era primită la curtea domnitorului Alexandru Ipsilanti cu protocolul cuvenit oaspeţilor de onoare.

Aceleiaşi tematici i se circumscrie şi articolul *"O carte care n-a fost scrisă"* (nr. 200), comentariu indirect la cartea lui Paul Morand *Bucarest*, apărută în acel an la Paris şi apreciată ca rezultând dintr-o cunoaştere sumară a realităţilor noastre.

"Gazeta Municipală" publică şi câteva ştiri cotidiene care, în perspectiva timpului trecut au devenit informaţii istorice. Aflăm că la 26 mai 1935 se inaugura Grădina Botanică de la Cotroceni într-o formulă de organizare care oferea bucureştenilor un agreabil obiectiv pentru promenadă, iar la 9 iunie 1935 se inaugura statuia lui Spiru Haret, opera sculptorului Ion Jalea, şi ultima din grupul celor patru monumente de for public amplasate în faţa Palatului Universităţii. Din acelaşi an datează şi iniţiativa primarului Al. G. Donescu de a organiza în perioada 9 mai – 9 iunie "Luna Bucureştilor", respectiv "o lună în care toată lumea românească şi cea de aiurea – dacă o va trage inima – e poftită să vină în Capitală ca s-o cunoască".

Gândită ca primă expoziţie urbanistică din ţară şi amenajată în Parcul Carol, "Luna Bucureştilor" oferea cadrul cel mai adecvat de informare asupra trecutului şi viitorului oraşului, ştiut fiind că anul 1935 a însemnat finalizarea şi aprobarea Planului general de sistematizare.

Amplu prezentată în paginile "Gazetei Municipale" nr. 170, expoziţia din Parcul Carol punea la dispoziţia vizitatorilor câteva machete inedite:

- prima reprezenta teritoriul oraşului şi cele mai vechi aşezări omeneşti (2000 – 3000 ani î.Hr.) identificate în perimetrul său;
- a doua – desfăşurarea oraşului pe la anul 1789;
- a treia – configuraţia viitoare a Capitalei, după sistematizare.

Alte machete punctau intervenţiile în zone de interes, ca: Târgul Moşilor, Piaţa Academiei (Universităţii) şi Bdul Brătianu. Câteva colţuri bucureştene, refăcute pe baza acuarelelor lui Prezziosi, se prezentau sub formă de diorame. Cea mai spectaculoasă componentă a expoziţiei, considerată de organizatori ca adevărată "piesă de senzaţie", a fost "reconstituirea unui colţ de oraş în urmă cu 100 de ani", deci cam de pe vremea Regulamentului Organic (1830). Acolo se regăseau importante edificii, ca Turnul Colţei, Casa Antim, Hanul lui Manuc, amplasate în ambientul unui cartier cu străzi şi uliţe specifice epocii.

La celălalt pol de interes, viitorul oraşului şi importanţa sistematizării preconizate sunt prezentate în articole care explică cititorilor principalele probleme ce vor fi abordate. *"Capitala îşi schimbă obrazul"* (nr. 176) este unul dintre acestea.

Emblematică pentru atitudinea multor bucureşteni, dar mai ales savuroasă prin maniera în care exprimă gândurile despre oraş, opinia formulată de o personalitate a scenei noastre se impune a fi citită şi astăzi, ca un veritabil document de memorie comunitară, în articolul *"Dacă Ion Iancovescu ar fi primar general"* (nr. 204 din 22 decembrie 1935).

Prezentăm lista articolelor de memorie comunitară publicate în rubrica *"Cum erau odinioară Bucureştii"* (întocmită de Antoaneta Pfeiller şi Diana Macarie):

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Domenico Caselli: *"Iordanul la Curtea Domnească din Bucureşti"* (nr. 154), *"Bucureştii pe vremea redeşteptării naţionale a grecilor"* (nr. 155), *"Bucureştii pe vremea «rescoalei franţozeşti»"* (nr. 156), *"Bucureştii acum 138 ani"* (nr. 157), *"Biserica Banului Ghiorma"* (nr.158), *"Biserica Grecilor"* (nr. 160), *"Mahalaua Grecilor"* (nr. 162), *"Hanul Grecilor"* (nr. 163), *"Două mânăstiri lângă Bucureşti, Bolintinul şi Tânganul"* (nr. 164), *"O mânăstire la marginea Bucureştilor în veacul al XVII-lea, Sărindarul"* (nr. 166), *"Podul de sus şi Uliţa Mare"* (nr. 167), *"Biserica de jurământ"* (nr. 168), *"Sfântul Ghiorghie, odinioară la Bucureşti"* (nr. 169), *"Sfintele Paşti la Curtea Domnească"* (nr. 170), *"Mahalaua Sf. Dumitru"* (nr. 171), *"Turnul Colţei"* (nr. 172), *"Cutremurul cel mare din 1802"* (nr. 173), *"Cum a fost dărâmat Turnul Colţei"* (nr. 174), *"De cine a fost clădită Biserica Curtea Veche"* (nr. 176), *"Cine au fost ctitorii Bisericii Curtea Veche"* (nr.178), *"Bucureştii pe vremea lui Sinan Paşa"* (nr. 180), *"Bucureştii pe vremea lui Basarab cel Bătrân"* (nr. 181), *"Biserica Stavropoleos"* (nr.182), *"Părintele Kir Ioanichie este ziditorul bisericii Stavropoleos"* (nr.183), *"Biserica Stavropoleos pe vremea arhiereului Ioanikie"* (nr. 184), *"Biserica Stavropoleos în veacul al XIX-lea"* (nr. 185), *"Mahalaua şi Biserica Brezoianu"* (nr.186), *"Mahalaua Brezoianu acum 200 ani"* (nr. 187), *"Bucureştii pe vremea Prinţului de Coburg"* (nr. 188), *"Mănăstirea Răzvan din Bucureşti"* (nr. 189), *"De cine a fost întemeiată Biserica Răzvan"* (nr. 190), *"Mahalaua Trâmbiţaşilor"* (nr. 191), *"Podul de pământ"* (nr. 192), *"Mahalaua Gorganului"* (nr. 194), *"Mahalaua Livedea Gospod"* (nr. 195), *"Grădina lui Giafer"* (nr. 196), *"Mahalaua şi Biserica Podul de pământ"* (nr. 197), *"Cuibul cu barză"* (nr. 198), *"Mahalaua şi Biserica Vovidenia Maicii Domnului"* (nr. 199), *"Biserica Popa Tatu şi Mahalaua Fântâna Boului"* (nr. 200), *"Crângul Procopoaiei"* (nr. 201), *"Casa Procopoaiei"* (nr. 202), *"Marghioala Procopie"* (nr. 203), *"Crăciunul la Bucureşti în prima jumătate a veacului al XIX-lea"* (nr. 204);

Anton Bacalbaşa: *"Bucureştii de altă dată"* (nr. 159);

Emil Vârtosu: *"Băşica lui Vodă Caragea"* (nr. 165);

Henri Sthal: *"Sala Dacia"* (nr. 161), *"Bucureştii în prima zi de mobilizare 1916"* (nr. 168);

Stoica Nicolaescu: *"Mânăstirea Simon Petru din Sfântu-Munte şi metohul său Mânăstirea Mihai Vodă din Bucureşti"* (nr. 177), *"Alte amănunte istorice despre Mânăstirea Mihai Vodă din Bucureşti"* (nr. 179).

Dacă Ion Iancovescu ar fi primar general...

Cu marele actor despre Capitala de azi și de mâine

Gaby MICHAILESCU

Ion Iancovescu.

Ce să spun despre el?

Că este un năstrușnic deștept și reprezentativ, deci desăvârșit actor al teatrului românesc.

Că a plecat din munții împăduriți și răcoroși ai Vâlcei, ca să aducă în Bucureștiul citadin și trepidant, toată bogăția plină și de aur a unui talent; mănunchiu proaspăt și surprinzător, elastic, jucăuș; intrat dela început în glastra mândră și românească, așezată cu grije și cu sfințenie într'o fereastră pe unde au fost cândva și mușcate și garoafe și visuri și năzuinți...

Că l-a surprins pe cel dintâi și cel mai mare boer al teatrului nostru – Alexandru Davila – care l-a făcut să-și netezească potecă luminoasă spre glorie, distribuindu-l în "Cometa" lui Dimitrie Anghel.

Că și-a sunat salba de preț a talentului, mulți ani, la gâtul primei noastre scene.

Că mai târziu, a avut oroare de oficialitatea pe care la început, ghiduș neastâmpărat, o lăsase să creadă că o acceptă și o îndreptățește să fie, așa cum noi toți știm că e.

Că neastâmpărat – nu dezorganizat cum spun unii – a reușit, inovator neobosit, să înființeze fără concursul diverșilor lapedați, nu mai puțin de opt teatre.

Că a fost cu Elvira Popescu și Mihalescu – acei cari nu mai sunt ai noștri azi – cel mai desăvârșit și mai românesc Rudy, din câți interpreți a avut piesa lui Mihail Sorbul.

Că a făcut actriță pe Dorina Heller și că s'a încăpățânat brav – pentru asta merită mulțumirea întregei nații – în a nu o face pe Lisette Verea.

Că a întreținut, cu al său tonic hazos și deștept, voia bună și râsul sănătos, în momente cu criză și cu perceptori toboșari în poartă.

Că ni l-a făcut frate și prieten, pe Sacha Guitry, pe Marcel Achard, pe Verneuli, pe Tristan Bernard, pe Aldo de Benedetti, pe Deval, suflând vrăjitorește și dându-le viață românească, tuturor personagiilor țâșnite dintre fantezia și condeiul greu, al celor de mai sus și al altora mulți pe care nu mi-i mai amintesc.

Că nu a furat munca regisorilor străini ca Soare Z. Soare și nici nu a fost îmbâcsit și vechiu ca Vasile Enescu, fiind astăzi cel mai prob și mai mare regisor pe care îl avem.

Că a fost și este singura personalitate românească, care și-a sbenguit viața după un cântec propriu, neintegrându-se, așa cum și-a trecut viața printre noi și dealungul Europei, numai marele Panait Istrati.

... Și că astăzi, când Iancovescu, generos și uman ca un clown, a râs și a plâns pentru pâinea NICILOR dela "Alhambra", iubirea lui pentru București a rămas întreagă, ca în anul când copilandru, sosea dela Cozia cu blazonul talentului pe panoplia unei inteligențe adevărat românești...

Pentru această iubire, mi-a vorbit Iancovescu:

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Dela Cozia la București

– Primul meu contact cu Bucureștiul? Da: dela Cozia la București. Din vârful unui munte, într'un oraș mare. La 15 ani. Pe atunci, luminile în oraș erau foarte slabe. Mie, însă mi s'au părut fantastice! Și dacă azi vreau să fac o diferență nu reușesc deoarece eu veniam atunci din întunecimile munților; chiar și nopțile înstelate dela Cozia erau neguroase.

De-atunci, am trăit cu Bucureștiul ca, cu o femee sau un frate urât, cu care te-ai obișnuit.

– *Dar cu timpul, n'ai surprins vreo evoluție?*

– Cu tot răspunsul de mai sus, am surprins totuși, fiindcă oridecâte ori mă întorceam din străinătate, mi-se părea Bucureștiul urât. Azi mă întorc, și mi-se pare frumos.

Calea Victoriei și Transatlanticul telefoanelor

– Cred, însă, că ar fi trebuit lăsată Calea Victoriei, așa urâtă și întortochiată, iar paralel cu ea, orașul modern, începând cu bulevardul I. C. Brătianu. În orice oraș mare, întâlnești vechile cartiere neatinse – și deaceea poți desluși imediat, Parisul vechi și cel nou, Roma veche și nouă. Nu ar fi fost urât și ar fi fost mai ales interesant să fi păstrat și noi Calea Victoriei, care avea câteva case de stil, reprezentante ale unei epoci trecute.

Mai ales că am convingerea, că nu peste mult timp, afluența – odată cu cinematografele – se va muta pe bulevardul Brătianu, iar bulevardul Elisabeta și Calea Victoriei, vor rămâne teatrelor, singurele păstrătoare de tradiție.

Refacerea Căii Victoriei, cu Palatul telefoanelor, desființat în mod definitiv, cea mai frumoasă clădire din București: Teatrul Național. Căci bătrâna clădire nu poate rezista. Palatul acestuia, nu-i rezistă decât cerul și nourii, iar mie îmi face impresia unui transatlantic și mă întreb – ori de câte ori trec pe lângă el – unde pleacă?...

Influența orașului și un specific care exista

Telefonul a sbârnâit. Mircea – secretarul teatrului – a răspuns și a dat apoi deslușiri directorului.

Am continuat:

– *Nene Iancule, a avut Bucureștiul vre-o influență în creațiile d-tale? Și dacă da, care este aceea?*

– Enormă influență. Peste tristețea și melancolia ținuturilor unde m'am născut, s'au amestecat în ochii mei o superficialitate, o veselie și o ușurință, care mă face să creez ceiace creez. Dealtfel este baza succeselor mele teatrale.

Influenței Bucureștiului, datorez o mare creație. Rudy din "Patima Roșie", pe care nimeni nu-l mai nemerește dela mine, pentrucă îi imprimasem un lichelism specific național, cuprins între Capșa și Palat.

Privește într'o zi de primăvară pe Calea Victoriei. Toți se plimbă voioși, fără niciun scop și fără nici o destinație. Aceiași forfoteală e și la Paris, la Roma, dar se duc la treabă. Și pe Rudy al meu, l-am făcut să țâșnească și să se asemene cu cei depe Calea Victoriei. De-aicea: succesul.

ION IANCOVESCU

Vinovăția artiștilor români

Cred că nu există cineva în România care să adore șueta și să slujească – ridicând-o – mai mult cafeneaua, ca Iancovescu. L-am rugat să-mi spue ceva despre Oteteleșanu și celelalte localuri, cari formau pitorescul de altădată al Bucureștiului.

– Trebuiau păstrate cu sfințenie, a început el. La Paris, se păstrează cafeneaua de lângă Comedia Franceză și masa unde juca Napoleon, șah. Deasemenea Chat-Noir-ul, unde venea Courteline, Anatole France, La Rochefoucauld. Acolo, însă, artiștii au lăsat urme pe ziduri – un vers, o pictură; și asta a împiedicat dărâmarea.

La Oteteleșanu, artiștii n'au făcut nimic ca să impue respect dărâmătorilor. Mă întreb dacă cei cari au dărâmat, știau măcar că acolo se întruneau artiștii... Artiștii sunt vinovați, că nu lasă urme pe unde trec.

Pauză.

– Uită-te la teatrele mele. Unul nu se dărâmă. Toate continuă, fiindcă am lăsat urme.

Și iarăși pauză.

– Cum o să îndrăsnească cineva să strice Snagovul lui Dobrescu și Doicescu?...

Metropola Mizil

– Și fiindcă vorbeam dacă Bucureștiul poate fi numit metropolă, îți voiu răspunde. Nu numai Bucureștiul, chiar Mizilul numit capitală, poate fi numit metropolă.

Eu, nu pot trăi decât la București, dar dacă se mută Capitala la Mizil, pot trăi acolo și mi-e frică să nu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

descoperim farmecele Mizilului, mai mari ca ale Bucureştiului.

"Plâng cu copiii dela Grădina Icoanei"...

– Totuşi lipsesc multe la Bucureşti!...

– *Adică?*

– Lipsesc afişe frumoase pe ziduri. Cearşafurile de azi cari încep toate cu "formidabilul succes", trebuesc înlocuite cu placarde unde fiecare teatru şi cinematograf să nu aibe un spaţiu mai mare de 20 – 30 de cm.

Lipseşte lumină frumoasă, lipsesc fântâni şi statui.

Îmi explic aceste lipsuri prin cei 30 de ani (sic) de iobăgie turcească. Se făcea totul în pripă, de frica turcului... Şi admiraţia mea cea mare o am pentru Regina Maria şi pentru d-na Brătianu, care au construit trainic şi frumos la Balcic, fără să se teamă de bulgari, că ne vor lua Balcicul înapoi.

Lipsesc deasemenea mijloacele de comunicaţie între Bucureşti şi acele locuri de odihnă, pentru omul care munceşte şase zile şi se odihneşte într'a şaptea.

Lipsesc grădinile pentru copii.

Plâng cu copiii care se joacă în nisipul dela Grădina Icoanei şi în Cişmigiul ordonanţelor şi doicilor!...

"Cer, desfiinţarea lustragiilor!"

– Dar în schimb avem şi ceva în plus, care trebuieşte desfiinţat: lustrageriile. Suntem singura ţară unde mai există lustragii ambulanţi.

Rareori când mă scol dimineaţa, văd în dreptul cafenelei Corso, sau pe bulevardul Elisabeta, nişte picioare noduroase pe un muşuroi de lemn şi două perii care se agită. La dreapta şi la stânga celui preocupat de noroiul ghetelor, mucuri de ţigări şi scuipaţi.

Făcutul ghetelor, e o tualetă intimă şi ar trebui efectuată acasă, sau ar trebui ascunsă în closetele publice subterane.

"Nu mai protestez"

– *Nene Iancule, există un plan de sistematizare. Îi vezi utilitatea?*

– Nu mă mai amestec dela o întâmplare după urma căreia am suferit.

Ascult-o:

E mult de-atunci. Un literat, dacă nu mă înşel d. Corneliu Moldovanu, mi-a pus în faţă o petiţie protest, pe care am iscălit-o fără s'o citesc.

Peste câteva zile m'a înjurat crunt, admiratorul meu Tudor Arghezi.

– *De ce?*

– Era vorba să se tae pomii din grădina Ateneului. Prietenul meu Arghezi, m'a luat de braţ şi mi-a arătat noua înfăţişare a grădinei, care mi-a plăcut la nebunie.

De atunci nu mai protestez.

Pauză prelungită.

– De ce să protestez?... Ce frumoasă e Dâmboviţa acoperită!...

Pauză.

– Cum să protestezi?

Azi se scurge pe ascuns şi lumea nu mai ia barca să se ducă la Teatrul Regina Maria.

Pauză.

– Cum o să protestez când văd în fiecare zi pieţe largi care se înfăptuiesc, străzi noui?

Din nou pauză.

– Nu protestez nici contra lui Paul Morand. Ce-mi pasă mie că lui nu-i place Bucureştiul, când eu îl găsesc cu lipici şi îl ador...

Dacă aş fi primar general

La toate întrebările, Puiu Iancovescu mi-a răspuns voios, parcă în joacă, totuş cu soluţii şi cu multe adevăruri.

Pentrucă era chemat pe scenă, i-am pus o ultimă întrebare:

– *Ce ai face d-ta, dacă ai fi primar general?*

A schiţat o grimasă de scepticism, a privit în gol, apoi a spus:

– Aş forma o comisie de artişti incendiari. Şi noaptea aş da foc tuturor caselor şi aş dărâma toate statuile care nu plac comisiei acesteia. Aş trece pe la Cercul Militar cu ei şi aş pune la vot incendierea acelei "ruşini" şi a... dar nu mai spun că sunt prea multe.

Pauză.

– Oribil Cercul ăla Militar!... Îmi stă în gât!...

– *Dar n'ai construi nimic?*

– Oh, da! Aş face teatre, săli de concerte, expoziţii şi o piaţă mare la Teatrul Naţional. Pentru asta, aş dărâma Palatul telefoanelor, Continentalul, realizând o imensă piaţă dela Palat până la Picadilly, un fel de Concordia şi aş lăsa neatins leul ăsta pe labe care se chiamă Teatrul Naţional. Iar în mijlocul pieţei aş pune o imensă statue a lui Ion Luca Caragiale, şi la picioarele lui, nişte mici basoreliefuri: Iulian, Liciu, Nottara, Brezeanu, Iancu Petrescu.

Puiu Iancovescu a tăcut. Soarbe a nu ştiu câta ţigare şi gândeşte probabil la primariatul din teatru, unde inovaţiile sale au dat de-alungul anilor, belşugul de rod, pe care l-am scrijălat mai sus şi pe care-l cunoaşte destulă lume.

La plecare mi-a repetat:

– Da, Da. Statuia lui Ion Luca Caragiale. Iar basoreliefurile dela picioare, mici, mici de tot.

Afară ploua ca în "Urâtul" lui Gib Mihăescu.

(Din "Gazeta Municipală", nr. 204, anul IV, 22 decembrie 1935)

Pagini îngrijite de Serviciul Colecţii Patrimoniu.
Memorie Comunitară
al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din Colecția de Memorie locală "N. Iorga" a Bibliotecii Metropolitane București Fondul EUGEN BARBU

Benjamin FONDANE, *Ulysse*
Les Cahiers du «Journal des poètes», 1933

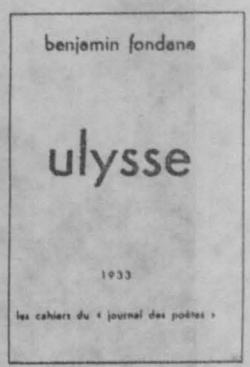

à Ilarie Voronca

... cette nuit j'ai vu des arbres se déracinant de la terre / le feu décachetait l'enveloppe des mers / et l'air s'était caché la tête dans le sable / sans rime ni raison // ... était-ce une vue ou bien était-ce une vision? / je voulais allumer les lampes / chercher à tâtons dans mes muscles / était-ce là le monde de veille, de merveilles / les eaux se couchaient sur le ventre / des écriteaux de feu vantaient la Côte d'Encre / j'errais aveugle dans le Pas-Perdu des gares / je demandais aux gens le but de mon voyage / pourquoi voulais-je aller si loin, quitter mon lit / nourrir ma fièvre de banquises? / juif naturellement et cependant Ulysse...

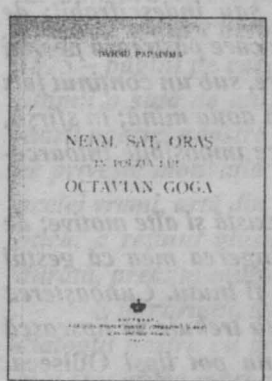

Ovidiu PAPADIMA, *Neam, sat, oraș în poezia lui Octavian Goga*
Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1942

... Ar fi trist dacă această încercare de a descifra legile dure ale marii arte într'una din întruchipările ei cele mai patetice din literatura noastră ar rămâne doar o meditație de unul singur. Fie ca atâția și atâția dintre poeții noștri, cari în aceste zile de epopee își mai unduiesc leșietic în vers minorele lor sentimentalități personale, să poată găsi unele concluzii necesare, din eroica soartei și a creației lui Octavian Goga.

Al. CIORĂNESCU, *La Roumanie vue par les étrangers*
"Luceafărul" S.A.R., București, 1944

Ce peuple roumain est frère des nations de l'Occident, continental par ses origines, ses traditions toujours vivantes, sa langue admirablement conservée au milieu de tant de vicissitudes... Les Roumains sont comme un îlot de l'Occident, providentiellement jeté au milieu de la mer des populations diverses qui couvrent l'Europe orientale... (Paul Bataillard, *Les Principautés de Moldavie et de Valachie devant le Congrès*, Paris, 1856)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

Opera poetică a lui don Luis de Góngora y Argote

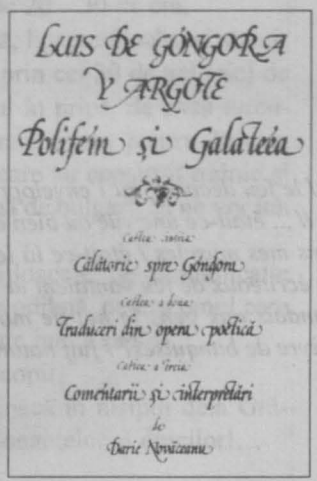

Epilog sau prolog

Opera poetică a lui don Luis de Góngora y Argote apare acum, pentru prima dată în limba română, și, așa cum am mai spus, aducerea ei n-a fost o întreprindere deloc ușoară. Mărturisind că elaborarea acestei lucrări în întregimea ei se spațiază pe distanța a mai bine de opt ani, nu vreau să-mi fac vreun merit, nici să mă apăr. Vreau doar să spun că acesta este calendarul investit de mine și că el putea fi cheltuit pentru altceva cu mai mult sau mai puțin folos.

Alegerea însă, adică hotărîrea de a încerca o echivalare românească a acestor poeme este mai veche, mai exact din anii studenției, iar întreținerea ei a fost alimentată din mai multe părți: de convingerea multora că o atare întreprindere e aproape imposibilă și de cea a altora, cei care susțin că dacă e totuși posibilă, ea rămîne aproape inutilă; de eterna vînturare de către toți a calificativului **gongoric**, *pînă și în cele mai insipide însemnări despre poezie, atunci cînd un vers sau un crîmpei de poem pare obscur sau indescifrabil; de suficiența autorității academice care păstrează pe mai departe acest cuvînt în dicționare, sub un conținut fals și o origine împrumutată de la a doua mînă; în sfîrșit, de trecerea anilor, cea care face imposibile întoarcerile.*

Perechi și paralele, mai există și alte motive; de fapt, cele fundamentale: convingerea mea că gestul acesta, chiar și eșuat, nu poate fi inutil. Cunoașterea experienței poetice gongorine nu trebuie să lipsească din cultura română, precum nu pot lipsi **Odiseea, Eneida** *sau* **Divina Comedie.** *Ca să ne putem cunoaște cît mai exact, trebuie să intrăm în comunicare cu toate culturile lumii și pentru ca dialogul să fie concret, trebuie să cunoaștem cît se poate de bine aceste culturi, în cazul de față poezia lor.*

Această convingere a fost întreținută de alta: virtuțile poeziei române sînt nemăsurate, între acestea capacitatea ei de recepție și asimilare fiind fără margini. Arsenalul de artificii și subtilități, îmbogățit și desăvîrșit mai ales de la Eminescu încoace, pune la dispoziția traducătorului instrumente pe care Dosoftei, născut cu trei ani înaintea morții lui Góngora, nu le putea avea, nici măcar bănui. Nu le-a bănuit nici chiar Ienăchiță Văcărescu, născut (1740) pe cînd Góngora intrase de mult și pentru mult timp în a doua sa eclipsă; Ienăchiță, cel care ne-a lăsat, totuși, acea frumoasă carte: **Observații și băgări de seamă asupra regulelor și orînduielelor gramaticii românești,** *operă filologică definitivată exact la două sute de ani (în 1780) după ce don Luis de Góngora y*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

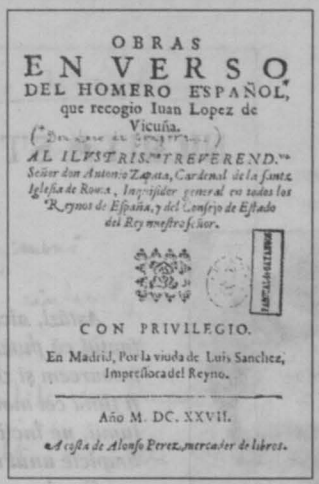

Argote, prin poezia sa, dezechilibrase şi stricase, după opinia contemporanilor săi, regulele şi orînduielile gramaticii şi poeticii spaniole.

Menţionarea lui Dosoftei şi Ienăchiţă Văcărescu nu se vrea o încercare de subversivă filologie comparată, nici de polemică lingvistică, ci doar un mijloc de a-l situa pe cititorul român în calendarul acelui timp spaniol raportat la timpul românesc, precum şi o modalitate, cea mai la îndemînă, pentru a demonstra că pe atunci, chiar dacă ar fi fost folositoare poeziei române, traducerea lui Góngora nu era posibilă. Mumuleanu (în* Plîngerea şi tînguirea Valahiei asupra nemulţemirii streinilor ce au derăpănat-o, *Buda, 1825 – pagini pe care nu ştiu cine le-a mai citit după Eminescu în ultimii o sută de ani) poate fi invocat aici pentru întîrzierea afirmării poeziei noastre culte (căci de poezia cultă vorbim), fie în ceea ce priveşte motivaţia istorică, fie în ceea ce priveşte arta poetică a acelei vremi, artă din care Eminescu, dincolo de dimensiunea patriotică, a reţinut glasul cu durere al poetului şi cîteva artificii de durată, precum «lumina răcoroasă a lunii».

E important, aşadar, să întreţinem, să înnoim şi să îmbogăţim dialogul nostru cu poezia lumii. Góngora lipsea din acest dialog – mai sînt atîtea mari absenţe! – şi mi-am asumat riscul aducerii lui.

Acesta este, nepereche şi neparalel, motivul adevărat şi ultim al întreprinderii de faţă. Concretizarea, aparte virtuţile de azi ale poeziei româneşti, se mai explică şi astfel: mulţi dintre prietenii mei, spanioli sau hispanoamericani, scriitori cu toţii, m-au întrebat în multe prilejuri dacă acest mare poet care a fost şi rămîne don Luis de Góngora y Argote e cunoscut şi tradus la noi. Sincer, răspunsul meu mă punea mereu în dificultate, construind în toate aceste convorbiri un fel de jenă a cunoaşterii. Mai tîrziu, cînd începusem lucrul, aceşti prieteni au ştiut să mă îmbărbăteze, iar unii chiar să mă ajute, trimiţîndu-mi sugestii şi observaţii, iar cel mai adesea materiale de referinţă. Nu-i voi aminti aici, pentru că pe toţi i-am numit de mai multe ori în paginile de pînă acum.

Un nume totuşi trebuie menţionat: Dámaso Alonso. Acest extraordinar spirit hispan, poet de mare profunzime şi fenomen al filologiei romanice, e «vinovat» în mare măsură de cutezanţa mea. Lui don Dámaso Alonso, fără nici un amendament, i se datoreşte unica repunere definitivă în circulaţie universală a unui poet, don Luis de Góngora y Argote, după trei secole de la dispariţia acestuia. [...]

Darie NOVĂCEANU

Răspîndită în întreaga lume cultă, faima lui Góngora precede încă, în unele ţări, traducerea operelor sale.

Mă bucur că, acum, cea mai caracteristică dintre acestea (*Singurătăţile*) se va afla foarte curînd la îndemîna poporului român.

Va putea constata prin *Singurătăţi* îndreptăţirea acestui renume universal al marelui poet cordobez şi va afla cum a făcut el, înaintea tuturor în lumea modernă, un genial efort pentru a spori capacitatea expresivă a versului. Oare, nu este aceasta ceea ce încearcă să facă începînd din secolul al XIX-lea toate succesivele valuri de generaţii din literatură, pictură, sculptură, muzică şi din celelalte domenii ale artei?

Exact aceasta a fost impetuoasa, cutezătoarea şi spre fericire plină de succes intenţie a lui Góngora în primii ani ai secolului al XVII-lea: un uriaş avans temporal.

Traducătorul român, Darie Novăceanu, şi-a închinat talentul şi o considerabilă parte din viaţa sa generoasei stăruinţe de a dărui marei mase culte a compatrioţilor săi arta genială a lui Góngora. Îi urez un mare succes.

Dámaso ALONSO

Luis de Góngora y Argote – Polifem şi Galateea, Cartea întîia – Călătorie spre Góngora; Cartea a doua – Traduceri din opera poetică; Cartea a treia – Comentarii şi interpretări de Darie NOVĂCEANU, Editura Univers, 1982.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Aniversare

NICHITA STĂNESCU – 70

Ioanichie OLTEANU

Izvorul și fluviul

– Dați-mi voie să vă prezint pe Nichita Sergheievici Stănescu!

Deşi neuzitat, apelul la patronomic – şi încă la unul prea celebru pe acea vreme, cu prenumele lui cu tot – putea să fie un mod de a fi protocolar în exces, ceea ce lui Dumitru Micu i se potrivea foarte bine. În plus, nimic din înfățișarea recomandatului nu părea a contrazice insolitul prezentării; ba, părul blond şi ochii albaştri îl indicau pe tînărul înalt şi zvelt din fața mea, cu o umbră de zîmbet politicos pe figură, ca pe unul al cărui nume era în stare să suporte şi o rezonanță slav-răsăriteană la urma urmei. Totul nu era însă, aşa cum s-a văzut îndată, decît o simplă glumă a unui neglumeț. Fapt este că în urma acelei scurte întîlniri pe peronul Gării de Nord, celor cîteva manuscrise pe care le duceam cu mine la Cluj li se mai adăuga unul, aparținînd studentului Nichita-pur-şi-simplu şi Stănescu.

Prea mari speranțe nu-mi puneam în proaspătul şi nescontatul meu surplus de recoltă – Micu nu mă prevenise la telefon – deşi afabila rezervă şi discreție în care se păstrase mai tot timpul tînărul lui prieten ar fi trebuit să-mi dea de gîndit. A doua zi însă, într-o redacție dificilă, profilată mai degrabă pe justițiare recuperări decît pe interes față de debutanți, satisfacția şi surpriza la lectură au fost generale: da, aveam de a face cu un poet. Ceea ce spunea totul. În consecință, versurile încredințate mie cu o seară înainte au şi fost trimise la tipar şi au apărut în numărul imediat următor al *Tribunei*: 6, „din neuitatul 17 Martie 1957 al vieții mele" cum avea să precizeze mulți ani după aceea o însemnare pe un exemplar din *Laus Ptolemaei*...

Ars poetica

Astăzi, aici în catedrala Sfînta Sofia, unde sîntem fericiți pînă la nefericire de faptul că putem să spunem în mod adevărat şi nebîlbîit credo-ul nostru poetic, ne întoarcem şi zicem: de această dată spre faima „Coroanei de aur" care se va vesti a fi fiind cel mai mare premiu nu decernat unui om ci unui purtător al sentimentelor lumii, ne înclinăm şi spunem: e fără precedent în istorie cînd o coroană laurează tîmplele unui iubitor de poezie iar nu ale unui poet.

Ca şi maestrul nostru, marele desenator Hokusai, cel care semna desenele: Hokusai cel nebun după desen, aidoma lui, celui care are urechi să vadă şi ochi să audă, şi noi înşine semnăm poemele: Nichita Stănescu cel nebun după poezie.

Critica poeziei, poezia fiind socotită, după părerea noastră, ca o nouă frontieră a sufletului uman, noi nu o facem din punctul de vedere al vedetelor exprimatoare de fraze geniale, ci din punctul de vedere al moaşei de țară care, ajutînd țăranca pe cîmp să nască, nu dă loc confuziei de merit între meseria moaşei şi miracolul naşterii. Noi credem că nu există poeți ci moaşe ale poeziei şi că este o tristă confuzie aceea care s-ar putea face sperînd în meritul poetului iar nu în miracolul poeziei.

De aici din catedrala Sfînta Sofia din R.S.F. Iugoslavia, din Macedonia sufletului meu se naşte strigătul nostru către umanitate, un strigăt profund care înalță premiul macedonean ca pe cel mai de seamă premiu al lumii care poate fi acordat, cum ar spune marele poet român Mihai Eminescu, „Lumii ce gîndea în versuri şi scria în poezii", sau care putea fi acordat lui Eminescu totuşi.

De aici din această catedrală a poeziei ştiind prea bine că verbul, cuvîntul este materialul poeziei, că verbul, cuvîntul are originea unei țări, iar poezia originea Omului, din nou ne repetăm spunîndu-vă că frumusețea sufletului uman este noua lui frontieră.

De bunăseamă că există un limbaj anume al oricărui lucru de pe pămînt. De la limbajul atomilor între ei pînă la limbajul copacilor între ei.

Cea mai simplă formă a limbajului este valența.

Mulți ne-am gîndit că omul nu justifică ecologia vieții şi că prin muncă şi prin artifex sare din regn în mit, din mit în istorie şi din istorie în politic. Iată ruptura.

Să nu uităm însă naşterea cuvîntului ca ființă vie care este produsul cel mai sublim al omului.

Tragedia cuvîntului a atras după sine răzbunarea pumnului, a cuțitului şi a glonțului. Iată ruptura.

Dacă toată umanitatea ar tăcea o singură secundă din gîndirea ei, arborii, munții şi stelele s-ar spulbera. Iată ruptura.

Măreția omului stă în ceea ce are în două feluri cuvîntul: într-o tînjire spre frumos şi o tînjire spre adevăr. Iată ruptura.

Între un posibil dialog al frumosului cu adevărul vedem noua frontieră a sufletului uman, de aceea declarăm cu mîna pe inimă că omul încă există, şi că întreaga umanitate, ca niciodată în timp, îşi doreşte secundele de viață ca pe o avere personală.

Posesiunea şi ideea de prioritate sînt nişte abstracțiuni mînjite cu sîngele omului.

De multă vreme gura vorbitoare nu mai seamănă cu un pahar sau cu o fîntînă. E vremea ca noua frontieră a sufletului uman, după atîta automăcelărire, să se întindă mai departe spre visul celor care s-au jertfit în mii de feluri, pentru mii de idealuri care pot fi rezumate într-un singur cuvînt: a fi, ființă, operă la care şi Macedonia, Iugoslavia şi-a rupt cu generozitate partea ei de inimă.

Omul nu este un accident al naturii lucrurilor. Natura lucrurilor poate părea sălbatecă şi accidentală în fața verbului gîndit şi rostit de om A FI, FIIRE. Iată ruptura.

Noi, oamenii, de multă vreme nu mai vrem să fim victorioşi şi să ne cucerim unii pe alții. Nevoia noastră fundamentală este nevoia de timp. Principalul nostru drept este dreptul la timp. Iată ruptura.

Aici, în catedrala Sfînta Sofia, prin încoronarea unui om care visează şi gîndeşte în limba română, se adevereşte, încă o dată, spiritualitatea plină de dor şi dumnezeiască a poporului român.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Gheorghe TOMOZEI

„Poet în timpul vieții sale..."

... Nichita Stănescu avea cultul *poeziei*, şi nu, ca alţi mulţi autori, al *poetului* şi nu menaja şi nu-şi menaja vanităţile, biografia unui poet i se părea puţin importantă, (certa şi ierta „fără judeţ") punînd preţ numai pe ceea ce ne-a rămas de la el. Şi mai credea că nu există autori fără şanse: cel mai, (aparent ori dovedit) „nerealizat" scriitor avea, după el, dreptul – şi posibilitatea – revelaţiei unice. Acesta e motivul pentru care, generos, a slujit cu uriaşa greutate a iscăliturii sale, fragila, adesea, compunere veleitară a vreunui tînăr. El avea timp să-i aştepte, pe alţii, să creadă în alţii, nefiind rob al ierarhiilor prestabilite. Descoperea şi în trecut autori nedreptăţiţi şi se uimea de opacitatea criticii faţă de scrisa lor. Ne „certam" deseori pentru Ispirescu în care eu nu vedeam decît culegătorul de folclor. Lui îi părea un creator de viziuni abisale, un autor cu mister, cu o simplicitate a rostirii mai de grabă trucată, ca la Creangă. Şi vedea în Topîrceanu corespondenţe unice, aduse pe plan poetic, ale unor sunete caragialeşti iar în ultimii ani de viaţă îl „redescoperise" pe Vlahuţă. Îmi citea la telefon, pasagii lungi din amintirile acestuia despre Eminescu şi credea că mulţi dintre scriitorii de azi n-ar putea să scrie cu atîta har.

„Sîntem prea săraci, dragule", – l-am auzit spunîndu-i unui critic „negativist" – prea săraci în bogăţia noastră pentru a face tabula rasa cu tot ce-a fost pînă la noi!"...

Mihai ŞORA

A ţinti însăşi ţinta

... În pofida diferenţei de vîrstă, eu eram cel mic, el era cel mare. Da, eram un copil în preajma lui. El, nu. El nu era copil: era Copilăria însăşi, – care n-are vîrstă. Datorită lui, „starea poeziei" se dovedea a fi însăşi starea edenică a inocenţei dintîi: nevizitată încă de criterii, pură, proaspătă, mustind de creativitate, dînd mereu peste margini. Nu cuvîntul era elementul ei, ci necuvîntul. Cuvîntul era doar – mereu – prins din zbor şi, dacă era nevoie, torsionat. (Ca să se potrivească necuvîntului ce tocmai se înfiripa.) Torsionat cu o promptitudine uluitoare şi fără urmă de efort. Cu o graţie desăvîrşită. Cu aceeaşi graţie care, din străfundul inepuizabil al fiinţei, aducea pe faţa lui Nichita întreaga lui dezarmantă candoare, înflorită într-un zîmbet irezistibil...

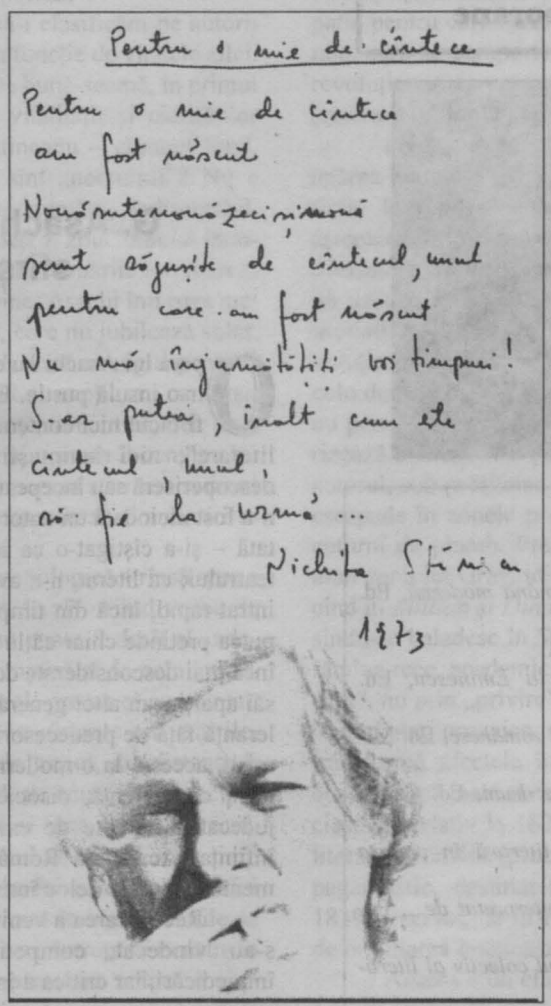

Fănuş NEAGU

Domnia poeziei

... Poate mai mult decît noi toţi din generaţia Labiş, Nichita n-a lăsat timpul să curgă pe lîngă el, zadarnic. Fruntea lui îngemănează pulsaţii din Eminescu şi linge tainele cerului, dincolo de sublime cunoaşteri, unde numai gîndul pur, iluminat de zboruri apologetice, toate spre aripa lui Dumnezeu, poate pătrunde ca o mireasmă a Inspiraţiei. În universul poeziei lui, straniu bîntuit şi de matematici armeticę, ninge cu fulgi de magneziu, cu picături de torţă din vechea Eladă, ninge cu mai mult de patru puncte cardinale, cu ochii iubitei, cu inima ei coborînd din călcîi de luceafăr, cu ţăndări de felinar bucureştean, cu de tot rîsu-plînsu, cu semne metalice, smulse din crucea saniei, cu gălbenuş de ou dogmatic, ninge elegiac, iar osul pieptului o bardă mînuită de-un înger ciopleşte singurătate, fum, tăcere, alcool, blesteme, – şi din toate la un loc domnia Poeziei sau misterele ei, vecia închipuirii, biruinţa celui mai omenesc strigăt, care e durerea iubirii...

Eugen SIMION

O neasemuită vorbire

... Se considera el însuşi un urmaş al marelui Eminescu şi un vestitor al poetului neasemuit care va veni. Un Ioan Botezătorul care anunţă sosirea iminentă a unui alt talent, mult mai mare şi puternic, zămislit de forţele spirituale ale acestui popor. „El va fi neasemuit de frumos, zice Nichita Stănescu, şi toată fiinţa lui, chiar şi trupul lui, vor fi o neasemuită vorbire. Se vor usca lacrimile fetelor părăsite, iar îndrăgostiţii vor vedea păsări cu gîtul uimitor de lung întretăind soarele la amurg. El însuşi va fi foarte fericit, dar toată fiinţa lui va revărsa un fel de fericire a vorbirii încît toate tinerele fete, auzindu-l, îi vor purta cuvintele la ureche ca pe un cercel de diamant". Cine ar putea spune, citind acest splendid portret, că nu-i vorba de Nichita Stănescu însuşi?...

Adam PUSLOJIČ

Metamorfozele (II)

... Nu mai e de-acum.

Sfînte Lucreţiu, care-i trupul aici, care golul?

Aşa înălţătoare şi orizontală nu putea fi decît *Coloana infinitului* a lui Brâncuşi, cîteva clipe înainte de-a fi înălţată şi oprită în nemişcare pe verticala pămîntesc cerească, unde a şi rămas de-atunci!

Această coloană o vom posta unde, în ce?

În *Cartea drumului* Lao Ţzî spune: „Reţinîndu-l acolo pe unul, cerurile se înseninaseră,/ Reţinîndu-l acolo pe unul, pămîntul se închegase".

Pe Nichita Stănescu îl reţine acum pămîntul, lumina, ori prietenii, iarăşi?

„Ce vrei să faci cînd te vei însănătoşi?" îl întrebase medicul psihiatru Bursan pe Mihai Eminescu. Acesta răspunde: „Voi studia botanica, zoologia, mineralogia, gramaticile chineză, ebraică, italiană şi sanscrită. Ştiu şaizeci şi patru de limbi..."

La o întrebare aproape identică, Nichita Stănescu dăduse, îmi amintesc, liniştit, aproape acelaşi răspuns: „Ştiu de şapte ori româneşte"...

Texte din *Album Memorial Nichita Stănescu*, editat de „Viaţa Românească", redactor şef Ioanichie Olteanu, Bucureşti, decembrie 1984

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Bibliografie

Volume publicate

• 1962: *Studii de literatură română modernă*, Ed. ESPLA.

• 1964: *Anton Pann*, Ed. ESPLA.

• 1966: *De la Alexandrescu la Eminescu*, Ed. ESPLA.

• 1972: *Originile romantismului românesc*, Ed. Minerva.

• 1975: *Oamenii începutului de drum*, Ed. Cartea Românească.

• 1978: *Conceptul de istorie literară în cultura românească*, Ed. Eminescu.

• 1980: *I. Heliade Rădulescu interpretat de...*, Ed. Eminescu.

• 1980: *Regula jocului. Versantul colectiv al literaturii*, Ed. Eminescu.

• 1984: *Itinerar printre clasici*, Ed. Eminescu.

• 1988: *Introducere în Teoria Lecturii*, Ed. Minerva; ediția a doua, Ed. Polirom, 1998 (traducere italiană: *Introduzione alla Teoria della Lettura*, Sansoni Editore, Firenze, 1993).

•1990: *Aproapele și departele*, Ed. Cartea Românească.

• 1995: *Semnele vremii*, Ed. Eminescu.

Opere în colaborare

• *Documente și manuscrise literare, alese, publicate, adnotate și comentate*, vol. I, 1967 și vol. II, 1969 – în colaborare cu Elena Piru; vol. III, 1976 – în colaborare cu Elena Piru și Roxana Sorescu; vol. IV, 1982 și vol. V, 1985, în colaborare cu Andrei Nestorescu și Petre Costinescu.

• *Gîndirea românească în epoca pașoptistă*, vol. I – II – în colaborare cu Mihai Zamfir, Editura Minerva, 1969.

• *Structuri tematice și retorico-stilistice în romantismul românesc* – în colaborare cu Gabriela Duda, Mihaela Mancaș, Roxana Sorescu, Mihai Vornicu, Mihai Zamfir, Editura Academiei, 1976.

• „Propășirea – Foaia științifică și literară", ediție facsimilată, adnotată și comentată – în colaborare cu Mariana și Petre Costinescu, 1980.

Studii și articole (critică și istorie literară)

• 164 articole și studii publicate în limba română, 63 studii și articole în limbi străine (cele mai multe apărute în publicații de peste hotare).

• Bibliografia generală, pînă în anul 2000, publicată în volumul: *Cercetarea literară azi. Studii dedicate profesorului Paul Cornea*, coordonat de Liviu Papadima și Mircea Vasilescu, Ed. Polirom, 2000.

Paul CORNEA

G. Asachi și melancoliile sfîrșitului de zi

Opera lui Asachi nu e din cele pe care le-am lua cu noi într-o insulă pustie. E neîndoielnic că lucrul acesta nu l-ar fi făcut nici contemporanii poetului, din vremea „Daciei literare", nici înaintașii noștri de-acum un secol, care-l descoperiseră sau începeau să-l descopere pe Eminescu. Asachi n-a fost niciodată un autor de vîrf, reputația – de nimeni contestată – și-a cîștigat-o ca întemeietor al învățămîntului, presei, teatrului; ca literat, n-a avut nici admiratori, nici discipoli și a intrat rapid, încă din timpul vieții, într-un con de umbră. S-ar putea pretinde chiar că la 1840 și la 1890 meritele sale au fost încă mai desconsiderate decît sînt azi. Kogălniceanu și prietenii săi aparțineau altei generații și manifestau, ca toți tinerii, intoleranță față de predecesorii imediați. Pentru Maiorescu și junimiști, accesul la o modernitate reală, bazată pe refuzul impostur, competență, disocierea valorilor impunea severități de judecată și trepte de exigență. Faptul că la 1866, cînd s-a înființat Academia Română, Asachi n-a fost chemat printre membrii ei nu e deloc întîmplător.

Recuperarea a venit cu mult mai tîrziu, cînd complexele s-au vindecat, competiția talentelor s-a instaurat fără împiedicări, iar critica a început să examineze literatura clasică nu numai spre a construi ierarhii, ci și, poate mai ales *și* pentru a surprinde individualități ori a descrie itinerarii spirituale. În această perspectivă, care-l solicită pe comparatist să caute surse, pe istoricul literar să situeze și să explice, pe critic să verifice reverberația a diverse grile interpretative, Asachi atrage din cînd în cînd privirile, căci în Muzeul imaginar al literaturii el dispune de o poziție stabilă, deși marginală, în tot cazul nesupusă fluctuațiilor sezoniere.

Un ultim vizitator de marcă al „domeniului Asachi" e el însuși un poet de seamă al acestui timp – Marin Sorescu. Paginile pe care i le-a dedicat recent în RITL sînt, ca totdeauna, inteligente și sugestive; ele scurt-circuitează locurile comune și propun, în acel inimitabil stil al dialogului demitizat și demitizant cu clasicii, propriu lui Sorescu, un profil atașant al poetului „de studiat obligatoriu atunci cînd ne ocupăm de istoria versificației românești". Cîteva rînduri mi-au dat mai ales de gîndit: „Poezia lui, ca și a altora, ca să-ți placă trebuie citită dimineața – scrie Sorescu. Ești încă buimac de somn, nu-ți vine să crezi ochilor. Ți se pare că visezi... Dimineața lui Asachi e uneori o dis-de-dimineață chiar, cețoasă, pîcloasă, cu neguri albe, nestrălucite. Nu s-au ales încă bine apele poeziei de uscatul prozei." [1]

Frumos spus, dar oare plauzibil? Și, mai întîi, în ce sens trebuie luată comparația? Dacă metafora „dimineții" servește spre a desemna ceea ce am numit cîndva un „început de drum", prin urmare dacă semnificația termenului e cronologică, iar scopul e de a-l localiza pe Asachi printre reprezentanții primului val poetic modern, atunci n-am nimic de obiectat. Dar dacă nu e vorba de „dimineața poeților" (ca să-l citez pe Eugen Simion), ci de „dimineața poeziei", dacă problema e să punem un diagnostic de identitate lirică, atunci îmi iau libertatea de a face

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

opinie separată, de a propune o altă ipoteză.

Să ne închipuim că ar trebui să-i clasificăm pe autorii de la începutul secolului al XIX-lea în funcție de vîrstele zilei. Cine ar fi, în acest caz, „matinalii"? De bună-seamă, în primul rînd, Alecsandri – poet al luminii, vitalității și clarităților meridionale, în al doilea rînd Bolintineanu – cîntăreț facil, senzual, melodios, sonor. Dar cine sînt „nocturnii"? Nu e deloc greu să-i aflăm: printre ei se numără, indiscutabil, Alexandrescu, îndeosebi Heliade – poeți ai zbuciumului lăuntric și alternativelor conștiinței, sensibili la marile întrebări și tainele nedezlegate. Dar Asachi? Ei bine, Asachi îmi pare mai degrabă vesperal, un poet al înserării, care nu jubilează solar, dar nici nu visează sub clarul de lună. Însă amurgul poate fi privit din două perspective, ca început al nopții sau ca sfîrșit al zilei; prima variantă e prin excelență romantică, cea de-a doua – clasică ori clasicizantă și tocmai aceasta îi convine lui Asachi. În cazul său, atît poetul cît și poezia stau sub semnul replierii, al retrospectivei și nu al prospectivei, al amintirilor și al nostalgiei, al unui capăt de drum.

Nu e nevoie de o analiză fenomenologică strînsă spre a aproxima statutul conceptului „sfîrșit de zi". Fiind vorba de finalizarea unui parcurs, momentul nu poate fi decît al „adevărului". Ajuns la limită, la o limită impusă și de neînlăturat, de unde începe un nou ciclu existențial, precar și amenințat, individul e adus să-și recapituleze faptele și trăirile. Despărțirea iminentă îl distanțează de trecut, iar distanța îi favorizează examenul lucid: el dobîndește acum o perspectivă largă, care-i permite să-și înțeleagă mai bine propriul trecut, să-și pună devenirea în ecuație. Sfîrșitul de zi e deci un timp al contemplării și transcenderii imediatului, prielnic filozofiei și moralismului. E prin excelență timpul în care privirile se îndreaptă spre stele, iar căutarea unui sens întrupării noastre în pulberea lumii devine obsedantă. În structura adîncă a personalității, îmi pare că Asachi ilustrează tocmai acest mod de a fi și anume într-o variantă caracterizată prin puritatea tonului elegiac și o sinceră propensiune religioasă. Rezultatul liric nu e atît tristețea, cît melancolia; nu atît regretul, cît resemnarea calmă.

Mentalitatea „sfîrșitului de zi" rezultă la Asachi din conjuncția unor circumstanțe biografice cu ideologia literară și ireductibilul temperamentului. Un prim fapt izbitor, cu însemnate consecințe în modelarea omului lăuntric, deși puțin băgat în seamă de exegeți, e neapartenența sa la ceea ce numim o „generație". Mai exact, vreau să spun că din cauza vieții peregrine din copilărie și adolescență, care avea să-l ducă la Lemberg, Viena și apoi la Roma, desigur și din cauza condițiilor vitrege ale epocii fanariote, n-a avut șansa să se afle la 20 ani (în 1808!) într-o echipă, printre comilitoni însuflețiți de aceleași aspirații și dispuși la refuzuri comune. I-a lipsit astfel putința definirii prin ricoșeu, cîștigul enorm al emulării și dialogului cu cei de-o seamă. I-a lipsit, nu mai puțin, suportul extrem de necesar afirmării și avansării pe care-l reprezintă solidaritatea de grup. Iar singurătatea plecării în lume i-a devenit mai tîrziu destin, datorită extraordinarei escalade a dezvoltării culturale, cadenței vertiginoase a evoluției, fenomenului de „ardere a etapelor". Deoarece schimbările de climat mental rămîn totdeauna în urma celor de civilizație, un om ca el, fidel sieși, greu adaptabil, trebuia să se trezească repede afară din joc. În plus, a avut și nenorocul de a fi prins în vîrtejul prefacerilor după ce-și făcuse alegerile existențiale: avea 33 de ani la înlăturarea fanarioților, era sexagenar la 1848, trecuse de 70 ani în momentul Unirii. Pașoptiștii îl priveau cu sentimente împărțite: nu-i tăgăduiau meritele de ctitor, dar n-aveau simpatie pentru cărturarul aflat pe altă baricadă politică și culturală, care se comporta ca un legitimist într-o epocă de avînt revoluționar, ca un retrograd, șovăitor în ceasuri de cumpănă (cum s-a întîmplat, din păcate, la 1848 și 1859).

Pe de altă parte, întrucît scrierile lui Asachi n-au putut apărea înainte de 1820 sau măcar pînă la 1830, editarea lor tîrzie le-a pus, inevitabil, în contratimp cu orizontul de așteptare. Prima nuvelă asachiană, cu un an posterioară lui *Alexandru Lăpușneanu*, pare a o anticipa cu două secole. Ea nu uzează de dialog și nu se sinchisește de culoarea locală, inovațiile prin care Walter Scott și succesorii săi revoluționaseră proza istorică și romanul realist. Teatrul, dincolo de schematismul realizării, e vetust prin formulă, fiindcă nu pune în scenă caractere și nu confruntă pasiuni, ci alegorizează didactic idei patriotice și abstracțiuni morale. Iar cînd autorul, sub presiunea noului climat de sensibilitate, încearcă escapade în zonele preromantice și romantice, el pășește cu coturni de plumb. Prelucrînd faimoasa *Elegie pe ținterimea unui sat* a lui Gray, idila lui Gessner *Călătoria Dafnei*, încercînd în *Millian și Dina* o adaptare ossianică ori, în fine, exersîndu-se baladesc în *Ștefan cel Mare înaintea Cetății Neamț*, rămîne rece, academic, didactic, evocînd obiectele prin „concept", nu prin „privire". El preface elegiile în ode, meditațiile în dezbateri prozaice, sterilizează fabulosul de ocult și magic, transformă afectele în efecte prin recursul la mitologie și clișeu. După toate acestea, nu e surprinzător că după ce-l apreciase superlativ la 1837, în broșura germană despre limba și literatura română (probabil și fiindcă era vorba de un text propagandistic, destinat străinătății), Kogălniceanu devine, în 1839, rezervat, iar în 1843, nu numai critic, ci și malițios față de orientarea poetică a înaintașului său. [2]

Asachi e un clasicizant, dar formula clasicismului său e a sfîrșitului de zi, cînd elanurile obosesc iar neputința de a lua înălțime și a domina zbuciumul existenței devine evidentă. De fapt, se născuse prea tîrziu spre a mai trăi sub vraja vechilor mituri și prea devreme spre a participa, cu romanticii, la inventarea altora. Cei patru ani petrecuți la Roma, între 1808 – 1812, au constituit pentru el ocazia revelației de sine și impulsul decisiv în carieră. A avut atunci șansa să cunoască vestigiile antichității și capodoperele Renașterii, să frecventeze biblioteci, muzee și saloane, să studieze artele plastice în atelierele lui Canova și Keck. Dragostea împărtășită dar neconsumată pentru Bianca Milesi, cu fervoarea ei de declamație petrarchistă și exercițiu mereu reînnoit al sublimării, a contribuit probabil să-l apropie de poezia Arcadiei. Iar Arcadia arunca un văl trandafiriu peste realitățile aspre ale lumii, idealizînd, cu conștiința că o face, și căutînd cu exasperare, deși fără iluzii, o (utopică) „vîrstă de aur". Caracter inflexibil, de o mare statornicie a convingerilor și a sentimentelor, Asachi va rămîne întreaga viață sub influența autoritară a acestui „complex italic" al tinereții. Un „complex" care nu rezidă doar în amintirea orașului august, a femeii iubite, a artei și monumentelor, a clarităților meridionale, ci și în melancolia unei lumi în declin, în caracterul frustrant al separării artei de trăirile cotidiene, cu vîltorile și paroxismele lor.

Clasicismul settencesc ni se înfățișează, în adevăr, extenuat, livresc, cu respirație scurtă, ca un cod de bună companie pentru uzul unor „petits maîtres". El comprimă avînturile inimii și frămîntările conștiinței, retorizează inspirația, ține la mare preț artizanatul laborios al versului și aplicația în folosirea formelor fixe; cultivă o poezie încărcată de reminiscențe mitologice și clișee împrumutate. Programul arcadic de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

reîntoarcere la natură şi simplitate, născut ca reacţie la fantasmagoriile barocului şi rafinamentele manieriste, deviază treptat într-un nou artificiu, într-o idilă galantă a păstoriţelor cu guleraşe de dantelă.

Or, Asachi preia în esenţă, cu variaţii mai mult tematice decît poetologice, acest model în pierdere de viteză, criticat de un Baretti ori de un Parini, îndeosebi de reprezentanţii noului val risorgimental. Deosebirea, totuşi însemnată, e că el desfăşoară larg programul luminist al civilizării, dîndu-i un colorit naţional şi patriotic; în al doilea rînd, că cenzurează cu străşnicie orice frivolitate, menţinîndu-se constant la nivelul austerităţii virtuoase. Altminteri, filiaţia clasicizantă e recunoscută ca atare, lucid şi nu fără o anume mîndrie: „Îndreptat de pilde clasice şi de firea limbii – scria Asachi în 1836 –, m-am sîrguit a urma sistemei care cere ca poezia, ce este produsul cel mai ales a cugetării prin simţire înălţată, să răsune prin ziceri elegante şi armonioase, încît de asemenea prelucrată fiind limba va putea odinioară a se arăta vrednică de a ei strălucită spiţă, ca cea italiană". [3] E vorba de „pilde clasice" – aşadar de „imitaţie", de poezie ca „productul cel mai ales al cugetării" – aşadar de primatul raţiunii, de „ziceri elegante" – aşadar de instituirea unei bariere între frumosul ideal al artei şi adevărul prozaic al vieţii.

În spiritul, din păcate şi în litera acestor principii, Asachi e în versurile sale esenţialist, abstract, fără culoare, calofil, îmbîcsit de trimiteri mitologice, pendulînd între odă şi sonet, între Horaţiu şi Petrarca, între idila pastorală şi glorificarea virtuţii în slujba cetăţii. Acest tip de artă, pretenţioasă şi elevată, care impune simţirii medierea erudiţiei literare şi a tehnicii, solicita scriitorului o îndemînare peste puterile lui, dar şi peste resursele tradiţiei literare autohtone, ca şi peste stadiul elaborării instrumentului lingvistic. De-aci, imperfecţiunile în execuţie, inadvertenţele care au contribuit enorm să-l eclipseze în conştiinţa contemporanilor.

Nici măcar cîteva admirabile reuşite, ca, de pildă, *Oda pentru Italia*, din 1809 ori 1812 („Vă urez, frumoase ţărmuri ale Ausoniei antice / Cungiurate de mări gemeni, împărţite de-Apenin") ori alte poezii din faza iniţială, notabile prin efortul prozodic, n-au fost în stare să convingă. Date la iveală tîrziu, cu două şi trei decenii după elaborare, ele s-au confruntat cu o altă vîrstă a poeziei (Alexandrescu, Heliade, Bolintineanu), pierzîndu-şi privilegiul întîietăţii cronologice. Am arătat altădată cît de surprinzătoare a fost irupţia sunetului pur, de o nobilă şi clară sonoritate, a versului asachian, în polifonia zgomotoasă şi indiscretă a liricii noastre de la începutul veacului al XIX-lea, în care oftările şi nemîngîierile erosului se tălmăceau cu ajutorul văicărelilor lăutăreşti. [4] Ulterior însă, după 1830 şi 1840, pe fundalul mlădierii limbajului poetic şi al unei concurenţe sporite în explorarea resurselor expresivităţii, scriitorul şi-a văzut reputaţia degringolînd: prin comparaţie, el părea tot mai searbăd şi mai vetust. Cîtă diferenţă între clasicismul lui Alecsandri, întemeiat pe echilibru, senzualitate robustă, bun-simţ lingvistic, transparenţa imaginii, spontaneitatea reacţiei sensibile, şi clasicismul sincer, dar manierizat al lui Asachi, îmbîcsit de referinţe mitologice, alterat de nefirescul exprimării, constrîns de rigiditatea schemelor ritmice şi raţionalizarea elanului poetic!

Şi totuşi... Şi totuşi, războindu-se cu asperităţile limbii, cu inerţiile condeiului şi propriile-i limite, sforţîndu-se să înscrie ideea în tiparul unui vers muzical, cu măsura bine bătută, Asachi izbuteşte cîteodată veritabile performanţe. Ele ne sînt cu atît mai accesibile azi, cu cît ideea de „normă" şi-a relativizat considerabil semnificaţia. Trebuie căutate însă dincolo de ocazionalele legate de diverse evenimente ale actualităţii (zborul aerostatic al Madamei Blanchard, deschiderea aşezămintelor pentru copii orfani, restatornicirea domniilor pămîntene etc.) ori de numeroasele traduceri şi prelucrări în care tirania modelului prozaizează expresia şi sufocă respiraţia lirică. Poetul există mai cu seamă în confesiune, nu pe teren didactic, satiric ori epic, cînd îşi mărturiseşte aleanul şi singurătatea, exersînd tema fragilităţii fortunei ori a consolării în credinţă. Deşi iubirea se stinge, tinereţea se fanează, clipele fericite devin amintiri duioase, el nu se răzvrăteşte împotriva cerului, ci acceptă stoic rînduielile, asumîndu-şi destinul de fiinţă pieritoare. „Nu este statornică fericire pe pămînt – scria Asachi într-o meditaţie imitată după Heinrich Zschokke – dar nici asemenea nenorocire. De ce să ne întristăm cînd apune soarele: în urma nopţii oare nu va răsări o altă zi? Şi cînd ai pierde toată bucuria vieţii, tot încă nu vei însăraci, căci izvorul bucuriei şi a harului, bunătatea dumnezeiască, încă n-au lipsit de pe pămînt." [5]

Rafael. **Desen de G. Asachi**

Tocmai melancolia sfîrşitului de zi se întîmplă să transforme rostirea versificată în poezie. Iată, de pildă, nostalgia „vîrstei de aur", sculptată parcă în iambul marmoreean al unei strofe din *Dorul*:

„A florei timp m-au fost văzut aice, / Cînd al meu trai ca el era senin; / Venit-au timpul auritei spice / Dar al meu suflet nu-i c-atunci de lin". (I, 92)

În meditaţia *Anul Nou* (1847), poetul sexagenar nu revendică nici „trai voios şi dulce", nici favoarea muzelor, nici iubire, nici măcar prietenia, fiindcă fericirea e efemeră, dragostea şi arta sînt pline de spini, amiciţia e amăgitoare. Ceea ce-şi doreşte e puţin şi totuşi enorm: un refugiu, un adăpost singuratic:

„Acolo pe totdeauna, de se poate ca să fie, / Aş dori în somn a trece, uitînd şi să fiu uitat, / Să visez precum visat-am în viaţa-mi de junie, / Să iubesc pre om şi patrie, de neoameni depărtat". (I, 149)

Remarc că structura peonică (peon III) a acestor ver-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

suri impune citirea adverbului inițial „acolo" (cu accentul pe ultima vocală), din păcate însă și – ceea ce-i mai greu acceptabil – transformarea în bisilabic a cuvîntului „patrie", din versul al patrulea.

Ultima strofă a poeziei *Imnul de sară*, dedicată Hermionei, instruita fiică a cărturarului, la 1852, chiar anul în care ea devenea Madame Edgar Quinet, asociază elevației de ton o muzicalitate de alămuri răsunînd sub bolți:

„Acordează a ta arfă, fiia a giuniei mele! / Pe cea stînc-a Petrodavei s-așăzămu-ne-mpreună, / Cît Cernegura pinoasă va luci di-a nopței stele, / Pe cînd freamătul pădurei ș-unda murmur dulce sună, / Să cîntăm de-acele fapte; călătorul ce-asculta / De a noastre zise poate un răsunet va păstra!" (I, 56)

Sub impresia acordurilor ample ale troheului de 16 silabe (versul *Scrisorilor* eminesciene), a toponimiei conotate „impunător" și „nocturn" (Petrodava e o presupusă cetate dacică, Cernegura – numele unui pisc de lîngă Piatra Neamț), a eufoniei versului al patrulea (îndeosebi „ș-unda murmur dulce sună") – abaterile de la norme (inversiunea subjonctivului din versul al doilea ori verbul la imperfect din penultima rimă, cu valoare de viitor) nu mai trag în cumpănă: sonoritatea în ritm își impune aci supremația, devierile lexicale ori gramaticale devin în context „invenții" și nu „greșeli".

Dar iată și o poezie elocventă pentru timpul interior al lui Asachi: pastelul anacreontic *Primăvara*. Cadrul, schițat sumar, anunță reînvierea naturii: cer senin, zăpadă topită, arbori înverziți, cîmpuri smălțuite de flori, un rîu murmurînd agale, stele sclipind pe boltă; chiar și forțele răului par a fi devenit neputincioase; și totuși cugetul e înfiorat de neliniște, traversat – cum spunea Ș. Cioculescu – de „o dezamăgită înțelepciune preeminesciană":

"O, nebunii fantastice / Dorirea a-și ținti / În gînduri prea nesigure / Avînd toți a muri. // Deșarte-s măgulirile / Ce trec peste pămînt, / Ca o săgeată repede / Pe aripe de vînt. // Deci, la ceresc repaosul / Țînteasc-al nostru dor, / Precum la dulcea patrie / Gîndește-un călător!" (I, 91)

Tema adîncă a poeziei e contrastul dintre securitatea aparentă pe care o sugerează triumful primăverii și insecuritatea esențială a destinului uman.

Și-acum să încercăm a rezuma. Vîrsta psihologică și literară a „sfîrșitului de zi" înseamnă la Asachi irealizarea realului iubirii și deplasarea ei în mit, apoi complexul „italic" al frumuseții incoruptibile și idealității morale, în fine, un lirism de mare puritate de timbru, însă exilat într-o expresie căznită, disonantă în raport cu directivele literare ale vremii. De-aci, o stare endemică de izolare, singurătate, de conștiință a dezacordului asumat cu cei ce-l înconjoară. Iar pe deasupra, plutind peste toate, o undă de melancolie prematură, asociată unui înalt simț al datoriei, orgoliul edificării dar și sentimentul fragilității destinului omenesc. De altfel, mult înainte de a fi ajuns la senectute, după legile fiziologiei, Asachi se considera el însuși bătrîn, așa cum lasă să se vadă una din cele mai emoționante pagini pe care ni le-a lăsat, o meditație în proză din 1839: „Va veni ziua în care se va stînge focul vinelor mele – scria poetul, atunci în vîrstă de 51 ani – în sînul meu va lăcui iarna, fulgii cii albi îmi vor împresura tîmplele și negurile vor întuneca ochiul meu. În mormîntele cele așezate zac prietenii; numai eu am rămas, ca un singuratic spic, pe carile săcerătorul au uitat a-l tăie! Un nou neam au răsărit, cu nouă dorințe și idei nouă; sunetul numirilor celor vechi au trecut, precum m-am trecut și eu însumi; poate că sînt de puțini cinstit, de mulți defăimat și de nime iubit! Și iată către mine săltînd vin tinerii cii cu înflorită față și în mîna mea cea tremurătoare punîndu-mi harfa îmi zic: «De mult ai tăcut, bătrînule! Ei cîntă-ne iar versuri despre visurile junii tale!»

Atunci apuc harfa, plăcerile și durerile cele vechi să trezesc, negurile pier, lacrimile răsar iar din ochii mei cii stinși, în sînul să răsprimăvărează, tonuri dulce a duioșii tremură de pe coardele harfei, iar mi se înfățoșează rîul cel galben, palaturile de marmoră, zînele cele frumoase, și cînt versuri de Italia! Acesta va fi cîntecul meu cel de pe urmă; stelele mă vor lumina ca în nopțile tinereților mele, raza cea răcoare a lunei îmi va atinge fața, și cînticile trecutelor privighetori cu un iho vor răsuna din depărtare; atunci ochii mei doritori de răpaos să vor închide și sufletul să va înălța ca tonul harfei mele."[6]

De cîte ori îi privesc imaginea din ultimii ani, figura de bătrîn autoritar, scorțos, încăpățînat și dur, cu căutătura aspră și amară, îmi vine în minte țipătul inimii sfîșiate, sub cerul impasibil și fumuriu de toamnă – din textul de mai sus –, această viziune senină a fatalității tragice a existenței, în care setea de puritate și ideal rămîne neatinsă de furia devastatoare a vremii. De netăgăduit, o frăgezime aurorală locuia în Asachi sub cenușa sfîrșitului de zi.

Note:

1. Marin Sorescu, *Bibliotecă de poezie românească. Versurile „versate" ale lui Gheorghe Asachi*, în „Revista de istorie și teorie literară" nr. 4, 1986, p. 138.

2. Aprecierile lui M. Kogălniceanu în 1837: „Acest aga G. Asachi, care și-a făcut studiile în Italia și Germania, este cel mai mare poet în viață al românilor" (*Românische oder Wallachische Sprache und Literatur*, în M. Kogălniceanu, *Opere* I, text stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Dan Simonescu, Ed. Academiei, 1974, p. 257; în 1839: „George Asachi este un om universal. Reîntors în patrie în 1812 el n-a întîlnit decît întuneric și ignoranță. A avut curajul să-i combată corp la corp pe dușmanii civilizației. A debutat prin versuri care dovedeau talent" (*Ciorna unui discurs despre istoria culturii și a literaturii române*, în *Documente și manuscrise literare*, alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea și Elena Piru, vol. II, Ed. Academiei, 1969, p. 220); în 1843: „Literatura, în Moldova, pe atunce de-abia începuse a reînvia, dar slabă, neînsemnată și alcătuită numai din proaste traducții sau imitații și mai rele încă de originaluri străine; poezia era mai mult în formă, în cuvinte, decît în idei. Mitologia părăginită, afectația și conțetele italienești era de modă; la fiștecare rînd a compunerilor din vremea aceea nu găsești decît muze și iar muze, Apolon, Orfeos, Belona, cînd Mars, cînd Aris, Aheron, Dafnis, Tirsis și toți zeii din Olimp și Tartar. Toate acele compuneri era ode imitate, versuri anacreontice, imne, fabule și mai ales sonete, felul de poezie favorit a Orfeilor, carii ne asurzea urechile pe atunce" (M. Kogălniceanu, *Opere*, ed. cit., p. 318).

3. Gheorghe Asachi, *Opere*, ed. critică de N.A. Ursu, Ed. Minerva, 1973, vol. I, p. 3. Trimiterile ulterioare se referă la această ediție.

4. Paul Cornea, *Originile romantismului românesc*, Ed. Minerva, 1972, p. 328 – 334.

5. *Ibidem*, vol. II, p. 536.

6. *Ibidem*, II, p. 546.

(Din *Aproapele și departele*,
Ed. Cartea Românească, 1990)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scrisoare din... Focșani

Biblioteca Județeană "Duiliu Zamfirescu"
Un bildungsroman neîncheiat

Prof. Teodora FÎNTÎNAR
Director

În loc de motto:

– Privește! Apusul este de vină...
am avut revelația Marii Cărți...
Uite, Biblioteca, e o imensă Carte de nisip...
– Desigur, desigur, apusul este de vină...

Dialog real, în fața bibliotecii noastre,
într-o ireală seară de octombrie.
Anno Domini 2002.

Fericit acel cititor care, sedus de o lilială seară autumnală, are revelații borgesiene, privind, din parcul de peste drum, mica dar cocheta clădire a Bibliotecii Județene "Duiliu Zamfirescu" Focșani – Vrancea, în care va fi intrat de zeci de ori.

Pe străduța ce duce acum spre centrul orașului, și care poartă numele diplomatului-cărturar Mihail Kogălniceanu, s-a ridicat în urmă cu aproape o sută de ani, clădirea ce adăpostește astăzi, la numărul 12, o parte a bibliotecii publice județene, bucurându-se de vecinătatea majestuoasă a clădirii Arhivelor Statului sau de aceea sobră a Băncii Transilvania. Amintind de vechiul cartier armenesc al Focșaniului, arhitectura sediului bibliotecii județene echilibrează, estetic vorbind, prin distincție și cumințenie, design-eria art-nouveau a clădirilor adiacente.

Peste drum, dincolo de grilaj, la numărul 13, o casă cu etaj, cu terasă, cu parc și mesteceni, adăpostește cealaltă parte a sediului central al bibliotecii județene.

Când și când, peste lătratul domestic al câinilor din vecini și peste sunetul sirenelor pierdut în eter, Catedrala Catolică măsoară heraclitean timpul, în acorduri cu ascuțimi gotice.

Inevitabil, raisoneur-ul, căruia mă substitui, privește panoramatic spre trecut, spre acel timp echinocțial al începuturilor...

Ad fontes

"... după convocarea publică ce s'a făcut de Primăria Comunei Focșani, spre a ne aduna și a proceda la redeschiderea Bibliotecei Publice distrusă de Germani, – bibliotecă ce se va numi «Biblioteca publică a orașului Focșani», pusă sub proteguirea Primăriei, subsemnații cetățeni ai orașului Focșani ne-am adunat azi, 1 Ianuarie 1922, în localul școalei primare No. 1 de băeți spre a discuta modalitățile reînființării acestei Biblioteci, – a vota statutele și a alege comitetul de conducere..." [1]

Rudimente ale lecturii publice se pare că au existat în ținutul lui Varlaam și al Mioriței încă din anul 1881, cînd, la Focșani, funcționa Societatea "Unirea", pe lîngă care era constituită și o bibliotecă pentru membrii acesteia.

Procesul-verbal, din care am extras mai sus, dovedește interesul și consecvența membrilor Bibliotecii publice din Focșani de a redeschide, sub auspiciile Primăriei, *"întru izbândirea desăvârșită a ideii"*, biblioteca înființată, de fapt, în anul 1910 ca produs firesc al "Bibliotecii Cercului Studenților Putneni".

În acel an, biblioteca C.S.P. – inițiat și el în anul 1906 – număra 2.200 volume, din care 2.065 donate și 135 cumpărate din fondul Cercului și reprezentau: 1.957 opere române, 230 franceze, 10 germane, 1 italiană, 1 latină și un volum în ebraică. [2]

Printre donatori s-au numărat: Nicolae Iorga, A.D. Xenopol, C. Rădulescu-Motru, O. Goga, Ion Ciocârlan, poet și prozator focșănean, mulți intelectuali ai urbei. [3]

Urmează în istoria bibliotecii publice vrâncene un blanc informativ, datorat primului război mondial până în anul 1922,

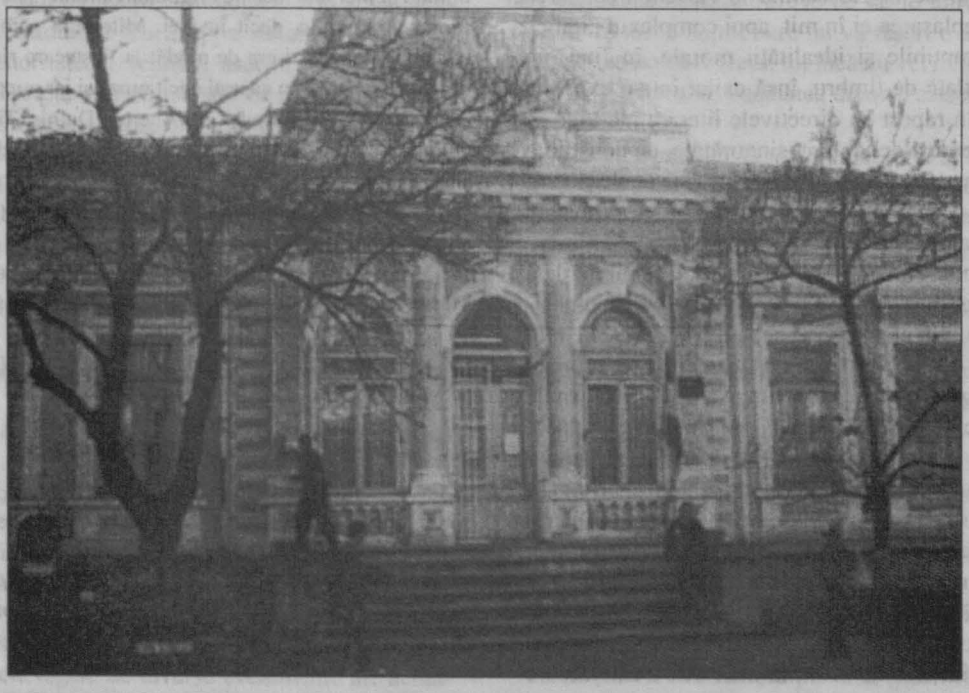

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

anul reînființării acesteia tot ca asociație culturală, cum s-a văzut mai sus. Asociația va avea ca președinte pe primarul orașului, S. Rahtivanu, om cu deschidere umanistă, devreme ce nu minimalizează rolul bibliotecii publice, pe care o consideră atât de importantă *"mai cu osebire într'un oraș de provincie"*.

Așadar, la momentul reînființării, Statutele bibliotecii consfințeau un comitet de conducere format din 10 membri, 3 cenzori, 3 cenzori supleanți, 19 membri onorifici și 40 de membri fondatori.

Bibliotecarul numit de comitet avea următoarele atribuții, prevăzute în Cap. XIII, Art. 34: *"a) Are în grija sa atât biblioteca cât și mobilierul respectiv, după inventarul ce se va face la intrarea sa în funcție, fiind obligat a fi la dispoziția publicului în orele ce se vor fixa prin regulament; b) El ține la curent registrul alfabetic al cărților și inventarul celorlalte obiecte; c) Deasemenea ține la zi, registrul statistic de numărul cetitorilor și al autorilor cetiți"*. [4]

Ca mijloace materiale erau prevăzute cotizații, subscrieri, sume ale membrilor onorifici, diferite donații și *"Subvenția primăriei constând din: local, încălzit, luminat, servitor, cărți și o sumă de bani, care se va aloca anual"*. [5]

Dar, oricât de entuziaști erau studenții putneni și oricât de bine intenționați erau reprezentanții primăriei, determinismul socio-politic dar și "cutremurul cel mare" au făcut ca biblioteca publică să fie mutată din local în local. Putem afirma că, de acum, începe odiseea bibliomorfă a bibliotecii publice focșănene, cu evacuări, lacăte și mutări succesive.

La doi ani de la înființare, frecvența cititorilor este de *"... 1.594 în anul 1924, în 1927 frecvența este de 545, în 1928 este 824 iar în 1933 este 1.636"*. [6]

Până în 1944, când biblioteca este închisă și evacuată, personalul este format dintr-un bibliotecar remunerat cu diurnă lunară și ajutat *"în mod benevol și gratuit, cu rândul săptămânal"* de liceeni, printre care se remarcă Virgil Huzum, viitorul poet vrâncean, cel care avea să doneze Bibliotecii Județene cea mai mare parte a colecțiilor sale.

Din anul 1945 biblioteca publică își va relua activitatea în localul Ateneului, așa cum își dorise Mr. Gheorghe Pastia, un Mecena focșănean al timpului, la propunerea și pe cheltuiala căruia s-au construit în Focșani minunata clădire a Teatrului și Ateneul Popular, două valori arhitecturale și nu numai, din orașul de pe Milcov.

Acum mai bine de 30 de ani, biblioteca publică a orașului Focșani, în care s-a introdus pentru prima oară în țară accesul liber la raft – anul 1960 – și-a mutat sediul central în clădirea din str. Mihail Kogălniceanu nr. 12, în care funcționează și astăzi, urmare a efortului și devotamentului seriilor de bibliotecari și directori ai acestui edificiu.

Și pentru ca generațiile moderne să poată afirma și ele că au cunoscut o arcadiană experiență a locațiilor...

Istoria se repetă

Din 1953 secția pentru copii și tineret a bibliotecii este mutată într-o clădire de sine stătătoare, din care este evacuată și mutată în toamna anului 2001, ca urmare a degradării avansate a clădirii, la etajul Galeriilor de Artă, în plin centrul Focșaniului. Dăruirea și profesionalismul bibliotecarilor au făcut din această secție una dintre cele mai moderne și elegante, dotată cu mobilier și rafturi de ultimă generație și cu un design interior ce conferea prestanță instituțională. La mai puțin de un an, în 2002, secția este mutată din nou, într-o clădire din apropierea celui mai vechi parc al orașului, o clădire intimizată corespunzător și aflată într-o zonă cu fluență a publicului.

În același timp, Filiala Sud este amenințată cu evacuarea și este mutată într-un alt spațiu, mai adecvat ca acces.

Nici sediul central nu a scăpat de avatarurile locațiilor, fiind nevoit să-și extindă colecțiile și serviciile în clădirea de pe Kogălniceanu 13, în anul 1993, la puțin timp după aceasta începându-se bătălia juridică pentru sediul matcă, bătălie de durată, cu tatonări, intimidări și descinderi în forță.

Quo vadis? Să fie oare această bibliotecă a noastră o *terra libri* "veșnic neașezată"?

De această retorică absolut gratuită ne pot salva convingerile, faptele...

In medias res

Cine-i poate opri pe adevărații profesioniști să-și sublimeze vocația în lucrul bine gândit și bine făcut?

De la înființarea sa ca bibliotecă publică, indiferent de rangul acesteia, Biblioteca noastră, purtând numele diplomatului și scriitorului român Duiliu Zamfirescu, a urmărit și realizat dezvoltarea colecțiilor, organizarea, prelucrarea și valorificarea acestora, creând, la Focșani, oraș neuniversitar dar cu o puternică grilă a valorilor, o atmosferă intens culturală, alături de alte instituții, precum Teatrul Municipal, Ateneul Popular sau Muzeul de Istorie.

După 1990, viața intens modificată de *noul zeitgeist* a impus adaptări și readaptări ale bibliotecii noastre.

Două au fost elementele care au modificat traseul existențial al celei mai mari biblioteci publice din județ:

a). pensionarea masivă a personalului, imediat după 1990, personal care avea o experiență riguroasă și care avea vocație paideică și angajarea unui personal tânăr biologic dar și infantil-profesional, fără să aibă loc necesarul schimb între generații.

b). informatizarea serviciilor a fost al doilea element presant-indispensabil.

Dacă în primul caz s-au produs reduceri de viteză foarte aproape de o *vis inertiae*, meseria fiind însușită cel mult teoretic și nesistematic, în cel de-al doilea caz, biblioteca noastră nu numai că s-a străduit să nu piardă etapele dar ea se situează, mai ales în ultimii doi ani în ceea ce privește informatizarea, pe o poziție mai mult decât rezonabilă în rândul bibliotecilor județene din România (v. infra). Această experiență a ultimului deceniu ne-a învățat o lecție foarte importantă în profesia noastră: să nu pierzi niciodată bătălia cu timpul.

Cei doi ani ai noului mileniu, pe care ni-i însușim la modul managerial pragmatic, ne obligă la o ianusiană privire onest retrospectivă dar și la una realist vizionară, după cum ne obligă și la o permanentă comparare cu modelele vieții bibliotecare, umane și instituționale, față de care manifestăm necesarul respect al neofitului.

Istoria recentă – niveluri de abordare

Spații

Biblioteca Județeană "Duiliu Zamfirescu" Focșani funcționează astăzi în patru localuri, două destinate sediului central, unul secției pentru copii și unul Filialei Sud, toate însumând o suprafață totală de sub 1.000 m^2.

În ultimii doi ani, aceste spații liliputane, în comparație cu normele, s-au bucurat de o modernizare substanțială, fiind creat atât pentru cititori cât și pentru bibliotecari un ambient agreabil.

Două din aceste spații rămân în continuare obiect de litigiu inducând o nesiguranță funcțională și inhibiții în managementul previzional.

Colecții

Biblioteca noastră dispune de un fond de 232.000 u.b., ritmul de achiziție fiind de circa 6.000 u.b. anual, în care se includ și sute de titluri de cărți donate de instituții sau persoane fizice, fenomenul donației de carte fiind unul din ce în ce mai vizibil pe piața cărții din Vrancea.

Colecții speciale

Biblioteca noastră dispune de un fond de circa 11.000

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

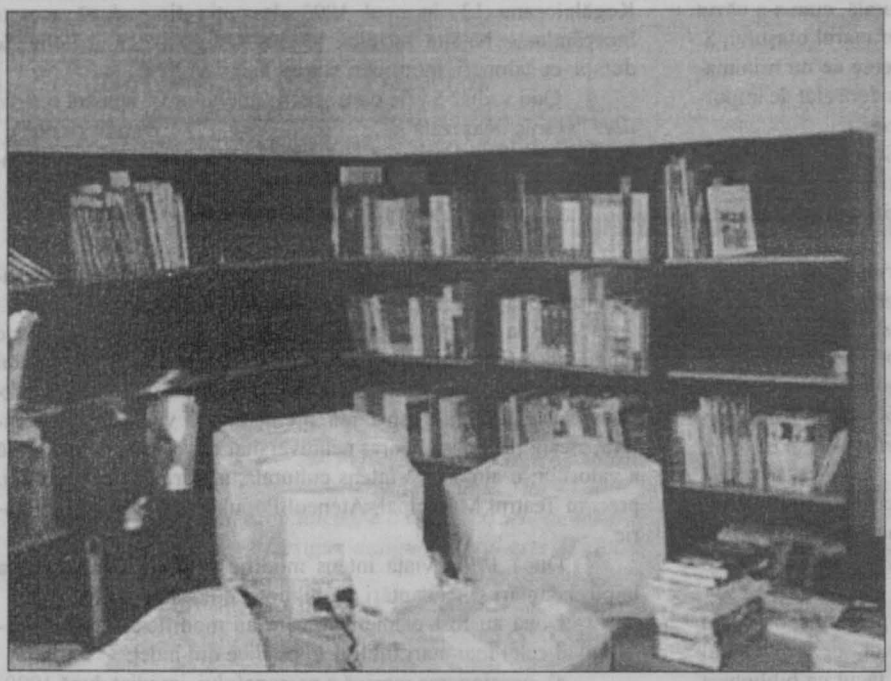

volume reprezentând mai ales carte editată în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi în perioada interbelică. Fondul dispune de cărţi editate şi în limbile franceză, latină, greacă, ebraică, germană.

Din anul 2002, s-a început prelucrarea acestei colecţii, datele fiind înmagazinate în baza noastră elecronică. De-a lungul timpului, au fost constituite câteva fonduri de autor, din donaţii substanţiale ale câtorva personalităţi vrâncene: poetul Virgil Huzum, folcloristul Ion Diaconu, publicistul Leon Kalustian.

Contribuţii bibliografice

În anul 2002 a fost redactat primul buletin bibliografic dedicat scriitorului vrâncean Duiliu Zamfirescu, patronul spiritual al bibliotecii. *Superlative aforistice în corespondenţa lui Duiliu Zamfirescu* abordează pentru prima dată în editarea operei lui Duiliu Zamfirescu o antologie selectivă de maxime aparţinând scriitorului. Acest buletin bibliografic iniţiază şi prima colecţie editorială a bibliotecii noastre, *Arheus*. Ea va fi continuată cu volumul *Elemente paratextuale în opera lui Duiliu Zamfirescu*. Tot în anul 2002 a fost editat şi buletinul *Bibliomedia: Activitatea bibliotecii reflectată în presă*: Ghid retrospectiv în colecţia *Argus*.

Fond de referinţă

Encyclopedia Britannica (38 vol.), *Encyclopedia Universalis* (30 vol.), *Meyers neues Lexicon* (18 vol.), *Enciclopedia dello spectacolo*, *Le grand atlas universel des littératures*, *Le Livre des livres*, *The Great Books* (60 vol.), *World Book* (22 vol.), *Dictionnaire encyclopédique d'histoire* – MOURRE, *Dictionnaire universel de l'art et des artistes*, *Mémoires du XX siècle* (11 vol.), *The Great Books* (60 vol.), *World Book* (22 vol.), *Tout L'Univers* (12 vol.), *People and Places* (6 vol.) etc.

Personal

Organigramele ultimilor doi ani au prevăzut o structurare a personalului pe trepte ierarhice şi sfere de responsabilitate şi o necesară restructurare a serviciilor, numărul personalului crescând de la 27 în anul 2000, la 40 în anul 2002, din care 35 îl reprezintă personalul de specialitate. Bibliotecarii nou angajaţi au parcurs în proporţie de 100% programele naţionale de iniţiere şi de dezvoltare profesională. Activitatea metodică a fost iniţiată în anul 2001, atât pentru bibliotecarii din teritoriu (59 biblioteci comunale şi 4 orăşeneşti) cât şi pentru bibliotecarii din biblioteca judeţeană, pe sistemul vizitelor de informare, colocviilor, al referatelor şi al seminariilor profesionale.

Utilizatori

Aceşti frumoşi căutători ai Isarlîkului livresc sunt mai ales tinerii, elevi şi studenţi, dar o pondere din ce în ce mai mare au căpătat-o şi cititorii de vârsta a treia, pentru care Biblioteca Judeţeană "Duiliu Zamfirescu" Focşani are un program în derulare (vezi infra).

Poate şi datorită ofensivei informaţionale, iniţiată de biblioteca noastră în ultimii ani, numărul cititorilor înscrişi a crescut de la 10.700 în anul 2000, la 14.727 în anul 2002, raportat la un total al populaţiei municipiului reşedinţă de 107.000 locuitori. De remarcat că un procent de 75% este reprezentat de cititorii elevi şi studenţi.

Informatizare

Primul calculator a fost achiziţionat de biblioteca noastră în anul 1996 printr-o donaţie SOROS, până în anul 2000 adăugându-i-se încă 7 calculatoare care au utilizat, iniţial, programul ISIS. Faza de pionierat a informatizării include şi generozitatea colegilor noştri de la Biblioteca Judeţeană "V. A. Urechia" din Galaţi, personal a d-lui director adjunct Liviu Dediu care ne-a acordat în permanenţă consiliere de specialitate.

Din anul 2000 am beneficiat de programul TINLIB – versiunea 400, obţinut cu sprijinul Ministerului Culturii şi al Cultelor, pentru care am primit consiliere din partea IME Bucureşti, personal a domnului director Dan Marinescu.

În prezent biblioteca noastră dispune de o reţea proprie de 22 de calculatoare, care acoperă toate serviciile de bibliotecă, utilizând programul TINLIB cu modulele OPAC, Catalogare, Circulaţie, Rapoarte, precum şi programul de legislaţie LEX EXPERT.

Din vara anului 2002 dispunem de propria noastră adresă electronică bjfocsani@vrancea.net iar în toamna aceluiaşi an am lansat pagina noastră WEB care poate fi accesată la adresa www.bjvrancea.ro Acest website permite utilizatorilor accesarea bazei noastre de date care cuprinde toate înregistrările u.b. din 1995 dar şi înregistrări retro.

Compartimente

Activitatea de bibliotecă, cu nivelurile ei specifice, este structurată astfel:

• **Serviciul Achiziţii – Prelucrare – Informatizare** în care funcţionează şi personalul cu atribuţii metodice. Serviciul este dotat cu tehnică de ultimă generaţie, utilizată şi pentru editarea diferitelor materiale.

• **Serviciul Relaţii Publice**

Împrumut la domiciliu

Fond de publicaţii:

• Peste 80.000 de volume. Accesul este liber la raft.

• Împrumută documente şi înregistrează restituirea acestora rulând modulul Circulaţie al programului TINLIB.

• Analizează, prin sondaje periodice, echilibrul cerere/ofertă de lectură.

Sala de lectură adulţi

• Dispune de un fond de aprox. 95.000 u.b.

• Capacitate: 45 de locuri.

• Dispune de două pupitre de lectură destinate olimpicilor şi elevilor cu performanţe şcolare.

Biblioteca pentru copii şi tineret

• Fond de publicaţii aprox. 40.000 unităţi organizate pe

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

categorii de vârstă și rafturi tematice.

• Fond de referință: Childcraft: *Stories and poems*, *Nature in danger*, *People and places*, *World of colour*, *Parent guide*; *Enciclopedia ilustrată a cunoașterii*, *Enciclopedie generală pentru copii*, *Dicționar de cultură generală*, *Dicționar de comunicare*, *Dicționar de filosofie*, numeroase dicționare și enciclopedii pe diferite teme.

• Dispune de o sală de lectură de 12 locuri.

Ludoteca

Înființată în anul 2001, este destinată ca loc de joacă pentru copiii preșcolari care vizitează ocazional sau organizat biblioteca.

"Biblioteca estivală"

• Este destinată lecturii în aer liber și desfășurării unor manifestări culturale.

• Are un numar de 24 de locuri organizate în grădina Bibliotecii pentru copii și tineret.

Filiala Sud

• Aprox. 18.000 u.b.

• Deservește comunitatea celui mai mare cartier al municipiului Focșani.

Sala de lectură periodice

• Fond de periodice: aprox. 70 de titluri, reprezentând publicații românești.

• Capacitate: 12 locuri.

• Dispune de o bogată colecție juridică și de posibilitatea de accesare a programului LEX EXPERT.

Indicatori generali de performanță pe anul 2003

• Total cititori 14.727 – reprezentând toate categoriile socio-profesionale, preponderent elevi și studenți.

• Au fost împrumutate 149.435 cărți.

• Frecvența de utilizare a fost de 102.248 cititori anual.

• Au fost achiziționate și prelucrate informatizat un număr de 7.111 ex.

Politica de imagine

Adaptarea continuă la problemele contemporane informaționale, angajarea în competiția pentru câștigarea unei piețe cât mai mari de utilizatori ne obligă la o ofensivă bine temperată a activității noastre, vizibilă în interiorul instituției și în exteriorul ei.

Criteriile ei sunt: coerență organizațională, consecvență managerială, logică informațională, comunicare eficientă intra/extra instituțională, reconsiderarea utilizatorului, pe principiul reciprocității binomului bibliotecar/utilizator.

Dintre metodele ei de aplicare amintim:

• promovarea cu ajutorul mass-media a celor mai reprezentative manifestări și activități ale bibliotecii, un rol important avându-l seria de emisiuni televizate, inițiată în anul 2001, *"Bibliofile"*.

• inițierea de parteneriate cu instituții culturale/non-culturale.

• susținerea și încurajarea unei "competiții a ideilor" în biblioteca noastră, din care, pentru comunicarea colecțiilor, s-au remarcat: "Babilon Books" – reinventarea postmodernă a Turnului Babel, lansarea siglei bibliotecii cu și în prezența d-lor profesori C-tin Ciopraga, Al. Săndulescu, Petru Ursache, Vasile Andru, acad. Mihai Cimpoi ș.a. care au votat varianta finală a siglei, Săptămâna Culturală Japoneză.

• inițierea și susținerea unor programe pentru diferite categorii de utilizatori, cu desfășurare pe termen lung:

1. "Copiii, mai întâi!" – public țintă: copiii străzii

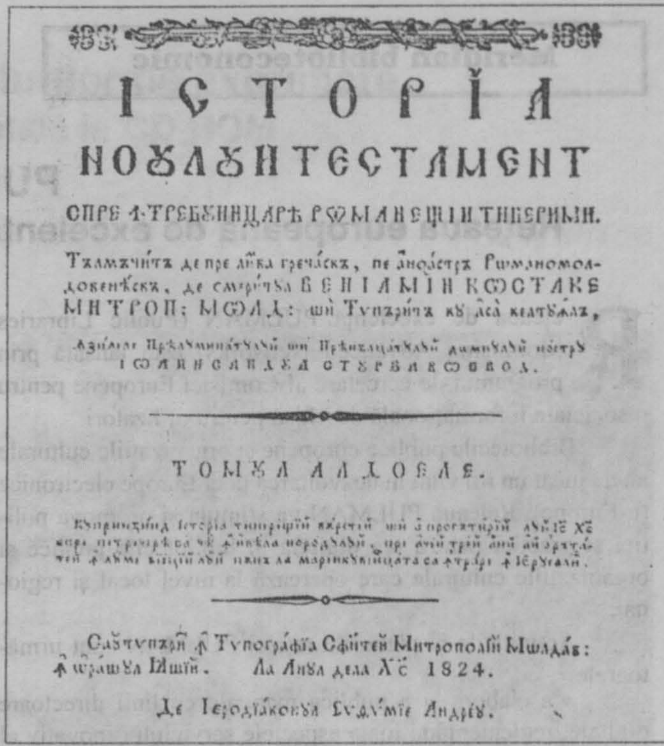
ІСТОРЇА
НОѸЛѸИ ТЕСТАМЕНТ
ТОМѸЛ АЛДОИЛЕ.
Ла Анѹл дела Хс 1824.

Istoria Noului Testament. Tomul al doilea
S-a tipărit în tipografia Sfintei Mitropolii Moldave în orașul Iași la anul de la Hristos 1824.
De Ierodiaconul Andrei

• împrumut de cărți și activități interactive organizate la Centrul Județean de Primire a Copiilor străzii, cu scop de (re)adaptare socială.

• în colaborare cu Direcția de Protecție a Copilului.

• program în derulare.

2. "A treia tinerețe" – public țintă: persoane de vârsta a III-a

• întâlniri, colocvii, activități interactive, de divertisment, cu scop de resocializare.

• în derulare de la 01.10.2002.

3. "Biblioteca dăruiește" – publicul larg

• întâlniri cu donatori de carte, sponsori, persoane publice.

• concursuri cu premii.

• colectare de fonduri pentru daruri de Crăciun.

• program în derulare, a III-a ediție.

4. "Biblioteca estivală" – public țintă: elevi – utilizatori activi

• activități de lectură și jocuri în aer liber desfășurate în perioada vacanței de vară în grădina Bibliotecii pentru copii și tineret.

În loc de încheiere – Ce ne dorim?

Ne dorim să fim optimiști, să fim puternici, să fim toleranți, să fim empatici, să fim curioși. Și ne mai dorim să însemnăm în cartea noastră de vizită viitoare ceea ce scrie undeva în Veneția, pe un cadran solar:

"Însemn doar ceasurile care sunt senine".

Note: 1,4,5 – apud *Statutele Bibliotecei Publice a Orașului Focșani*, Atelierele grafice "Tiparul Putnei" S.A., 1922.

2,3,6 – apud Renea, Victor; Lenco, Alecu, *Ghidul cititorului*, Focșani, 1978.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

PULMAN

Rețeaua europeană de excelență pentru biblioteci, muzee și arhive

Rețeaua de excelență PULMAN (Public Libraries Mobilising Advanced Networks) este lansată prin programul de cercetare al Comisiei Europene pentru o societate informațională deschisă pentru utilizatori.

Bibliotecile publice europene și organizațiile culturale au de jucat un rol vital în dezvoltarea unei Europe electronice (e-Europe). Rețeaua PULMAN va stimula și promova politici și practici pentru era digitală în bibliotecile publice și organizațiile culturale care operează la nivel local și regional.

Activitățile și planurile rețelei PULMAN sunt următoarele:

- a elabora și a publica manuale cu linii directoare digitale, reglementând toate aspectele serviciului inovativ al bibliotecilor publice, cum ar fi sprijinul pentru accesul la cultura online, educația permanentă, integrarea socială, alfabetizarea digitală și guvernarea electronică. Manualele vor fi traduse în majoritatea limbilor europene și vor fi promovate în atenția factorilor de decizie și a practicienilor;
- a găzdui conferințe pentru promovarea colaborării și prezentarea manualelor cu linii directoare digitale;
- a încuraja informarea, colaborarea și dialogul european în privința inițiativelor digitale și a celei mai bune experiențe prin identificarea jucătorilor naționali, activități de lobby și comunicare și prin organizarea manifestărilor naționale transsectoriale;
- a organiza în anul 2003 o conferință adresată factorilor de decizie, practicienilor și reprezentanților naționali ai bibliotecilor publice, muzeelor și arhivelor. Se vor construi scenarii pentru viitoarea cooperare și strategii transsectoriale;
- a elabora un manifest sau o declarație privind viitoarele faze de colaborare și inovare în activitatea organizațiilor culturale publice locale;
- a promova o agendă de cooperare internațională pentru diseminarea activității rețelei PULMAN la nivel internațional și extinderea interacțiunii rețelei PULMAN cu alte zone ale lumii;
- a organiza ateliere de practică inovativă pentru managerii bibliotecilor publice în centrele de excelență din Europa;
- a publica și a menține un registru web de învățare la distanță care să ofere personalului din bibliotecile publice locale, muzee și arhive acces la materialele de calitate pentru învățarea la distanță.

Rețeaua PULMAN cuprinde reprezentanți din 26 țări europene și se va extinde în viitor prin înființarea unor grupuri mai largi de activiști în fiecare țară.

Țările participante sunt: Austria, Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Marea Britanie.

PULMAN
PUBLIC LIBRARIES MOBILISING ADVANCED NETWORKS

Europe's Network of Excellence for Libraries, Museums and Archives

Rolul EBLIDA (Biroul European al Asociațiilor Bibliotecare, de Informare și Documentare) în rețeaua PULMAN constă în coordonare pentru dezvoltarea dialogului și încurajarea cooperării pe trei nivele:

- național: dezvoltarea dialogului între factorii de decizie și practicieni;
- european: crearea dialogului între organismele de decizie pentru bibliotecile publice din Europa;
- sectorial: unirea bibliotecilor cu alte instituții culturale, cum sunt muzeele și arhivele.

Pentru mai multe informații despre activitatea noastră, contactați:

PULMAN Project Assistant
Margo de Groot, EBLIDA, The Netherlands
pulman@nblc.nl
www.eblida.org

Informații despre Rețeaua PULMAN:
www.pulmanweb.org

PULMAN Network Co-ordinator
Jan van Vaerenbergh, Antwerp Public Libraries, Belgium: jan.vanvaerenbergh@cs.antwerpen.be

PULMAN Network Project Manager
Rob Davies, MDR Partners, United Kingdom
rob.davies@mdrpartners.com

PULMAN Network Administrator
Mary Gianoli, MDR Partners, United Kingdom
mary.gianoli@mdrpartners.com

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scurtă istorie a suporturilor de exprimare
De la pictura parietală la CD-ROM
[I]

Liviu BUTUC

Motto:
"Cheia progresului nostru ştiinţific, modern şi rapid, este abilitatea de a nota, accesa şi folosi informaţiile".
(C. Knight)

Suporturi preistorice

Unul dintre primii noştri strămoşi – homo habilis – ar fi apărut acum circa 2 milioane de ani (din alte surse această datare este împinsă până la 4 milioane de ani). Abia cu aproximativ un milion de ani în urmă, homo erectus reuşeşte să stăpânească focul şi să execute primele artefacte, topoare cioplite din piatră. Limbajul este primitiv, la nivelul gesticulaţiei complementate cu mârâieli şi mormăieli. Epoca vorbirii şi a limbajului începe cam acum 200.000 – 150.000 ani odată cu homo sapiens (omul modern).

Deficienţele graiului au impus inventarea unei noi forme de comunicare apte să faciliteze dialogul la distanţă, în spaţiu, dar şi în timp, cu conservarea informaţiei pentru posteritate pe suporturi durabile. Un pas important în inventarea scrisului îl reprezintă formele estetice arhaice. De la simple zgârieturi, scrijelituri, desene naive, estetica primitivă evoluează spre forme mai complexe ca gravura, sculptura, basorelieful şi, cel mai des utilizată între anii 40000 – 6000 î.Hr., pictura rupestră (parietală), pe pereţii peşterilor ca prime locuinţe naturale. Deşi nu redau suficient mesajul, iar comunicarea imediată este minoră, acestea reprezintă, totuşi, un limbaj materializat încărcat de sens şi de informaţii. Aşa începe istoria suporturilor de exprimare şi stocare a informaţiilor: cu pereţii de piatră ai peşterilor în care arta rupestră – pictografia – devine treptat semn – prin schematizare – şi apoi matrice a tuturor vechilor sisteme de scriere. Drumul pietrei, ca suport, este însoţit de argilă, lemn, mătase, metal, os, frunză, papirus, pergament, până la domnia de câteva secole a hârtiei, acum tot mai ameninţată de suporturile moderne şi electronice.

Cel mai vechi obiect de tip iconic sculptat pare a fi o piatră formată în mod natural să semene cu o figurină umană, ce poartă urme care arată că forma sa a fost îmbunătăţită de mâna omului, a fost descoperită la Berekhat Ram de arheologii israelieni. Vechimea sa se apropie de 230.000 ani. [1] Prima "litobibliotecă" pare a fi cea descoperită, în anul 2002, la Blambos în Africa de Sud. Aceasta este alcătuită din pietre gravate, având o vechime de circa 70.000 ani. Prima peşteră, adevărată galerie de artă paleolitică, a fost descoperită întâmplător în anul 1868, în nordul Spaniei, la 30 km vest de oraşelul Santander, pe domeniul lui Don Marcelino di Sautuola. Este vorba de peştera Altamira. Abia în anul 1875 proprietarul a decis să viziteze peştera în care, pe lângă unelte primitive din silex, a remarcat picturi de bouri şi bizoni, animale demult dispărute din fauna Spaniei.

Bizon străpuns de săgeţi
Peştera din Niaux

Vechimea picturilor depăşea 30.000 de ani. Recunoaşterea ştiinţifică a marii descoperiri, însă, se va face mult mai târziu, după moartea lui Sautuola, în anul 1888. Febra descoperirii de peşteri pictate continuă şi în Franţa: Chabot (1878), Marsoulas (1881), Pair-non-Pair (1888) şi La Mouthe (1895). În anul 1901, Henri Breuil, considerat cea mai ilustră autoritate în materie de artă preistorică şi unul din arheologii de seamă ai lumii, cercetează, împreună cu colegul său, arheologul Louis Capitan, peştera Les Combarelles din valea Vézère. Rezultatul a fost peste aşteptări. Pe pereţii peşterii erau gravate peste 300 de animale, din cele mai diverse: cai, bouri, bizoni, urşi de peşteră, reni, mamuţi, cerbi, lei de peşteră, vulpi, rinoceri etc. Simultan, învăţătorul Denis Peyroni descoperă în apropiere peştera Font-de-Gaume, cu peste 200 de animale în frescă. Până în anul 1910 numai în Franţa şi Spania se descoperiseră 33 de peşteri cu picturi parietale. Astăzi se cunosc peste 126 de peşteri pictate în Spania, Franţa, Italia, Rusia, China, România (Peştera Cuciulat) etc. Plecând de la piesele miniaturale, s-a putut stabili că aceste manifestări artistice aparţin oamenilor Paleoliticului superior, între 50000 – 10000 î.Hr. Arta rupestră, însă, nu se opreşte aici. Ea se continuă în Epipaleolitic (10000 – 5000 î.Hr.) şi Neolitic (5000 – 3500 î.Hr). Interesant este faptul că dacă în Paleolitic dominantă în pictură şi gravură este fauna, cu impresionante scene de vânătoare, în epocile următoare apare şi omul sub diverse manifestări, iar reprezentările se schematizează până la simbolism. [2] Alături de peşteri, operele de artă rupestră ies în decor, pe stânci, în chei sălbatice, în locuri greu accesibile. Cea mai senzaţională descoperire în acest sens este "galeria de artă în aer liber" din

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sigilii romane din sticlă în adâncime şi în relief
(Biblioteca Națională din Paris)

regiunea Tassili n'Ajjer şi masivul Hogar din Algeria şi sudul Libiei. Primele picturi pe stânci au fost descoperite în anul 1847 de ofiţerii francezi care staţionau în nord-vestul Algeriei, lângă Oran. Însă cercetări de amploare vor fi întreprinse, în anii 1956 – 1957, de către antropologul şi etnograful francez Henry Lhote, care va expune în anul 1958 la Paris, în Musée de l'Homme, principalele fotografii luate din Tassili n' Ajjer. În cartea publicată ulterior, Lhote afirmă că sunt circa 30.000 de picturi a căror vechime este cuprinsă între 8000 şi 200 î.Hr. [3] La Dolni Vestonice, de lângă oraşul Mikulov din Republica Cehă, s-a descoperit o aşezare cu o vechime de circa 26.000 de ani în care s-au găsit nu mai puţin de 10.000 de fragmente de figurine antropomorfe şi zoomorfe din argilă arsă, cărora nici până acum nu li s-a dat o explicaţie plauzibilă. În anul 1996, în situl arheologic de la Jef el Ahmar, în Siria, a fost descoperită o tăbliţă de piatră cu pictograme, datând din mileniul al X-lea î.Hr. Scrieri pictografice, gravuri pe pietre groase de andezită neagră s-au descoperit şi în America de Sud, în străvechiul oraş Tiahuanaco.

De la pictografia parietală, cum este îndeobşte denumită această formă de "scriere arhaică", având ca obârşie propensiunea pentru estetică a omului primitiv, locuitor al cavernelor, se va ajunge la pictografia ideogramată – pictura însoţită de un simbol figurat, o ideogramă care redă o idee, un concept sau noţiune. În istoria reprezentărilor grafice ale vorbirii, scrierea şi arta au rămas multă vreme nediferenţiate până când scrierea iconică a ajuns alfabet şi arta a devenit pictură şi sculptură. Încet-încet, de la transpunerea gândurilor în imagini, prin procesul de abstractizare – simplificare, se ajunge la semn. Scrierea s-a dovedit a fi un factor decisiv în accelerarea progresului ştiinţific, marcând graniţa dintre istorie şi preistorie. Ea nu este un fapt natural, ci este produsul direct al unei civilizaţii. Primele civilizaţii sunt considerate ca atare cea sumeriană şi cea egipteană, apărute în mileniile IV şi III î.Hr. Însă când şi unde au apărut primele forme de scriere nimeni nu poate spune cu certitudine. Toate cercetările de până acum s-au finalizat cu ipoteze, argumentate mai mult sau mai puţin obiectiv. [4]

Robert Charroux – arheolog şi istoric amator francez – face apologia primordialităţii scrisului şi a civilizaţiei în Franţa: "Scrierea de la Glozel este cea mai veche pe care o cunoaştem şi, fără îndoială, mama scrierii feniciene". [5] Preeminenţa apariţiei scrisului este revendicată şi de protocroniştii români care consideră că cele trei tăbliţe de lut, descoperite în anul 1961 la Tărtăria, redau o scriere ideografică mai veche cu 1.000 de ani decât cea similară din Sumer. Ipoteza este susţinută cu argumente irefutabile şi de arheologul şi specialistul în preistorie, Marja Gimbutas, iar mai nou, după finalizarea testelor de datare cu carbon ale stratului de pământ în care au fost găsite artefactele, acestea au arătat că tăbliţele de lut de la Tărtăria erau mult mai vechi decât cele mai vechi simboluri din Sumer. [6] Studiul "culturii megalitice" (numai în Anglia se cunosc peste 40.000 de situri megalitice) şi al populaţiei sinonime, care locuia în Spania, Franţa, Anglia, Ţara Galilor, Scoţia, Irlanda, Malta şi Italia a dezvăluit că acestea sunt cele mai vechi construcţii din lume făcute de om (cu 1.000 de ani mai vechi decât oraşele din Sumer). Mai mult decât atât, în 1983, arheologul Martin Brennan a publicat un studiu a 360 de pietre megalitice seulptate, din Irlanda, insistând asupra principalelor simboluri, frecvenţa apariţiei fiecărui tip de simbol şi felul în care simbolurile se legau unele de altele. Concluzia: "Toate simbolurile de pe inscripţiile elamite, atestate din anul 3000 î.Hr., au apărut cu regularitate pe pietrele megalitice sculptate, datând din perioada 4000 – 2500 î.Hr. Povestea se complică – spune el – dacă luăm în considerare şi cele găsite la Tărtăria, lângă Turda, în Transilvania. Aceste table de argilă sculptate datează din anul 4000 î.Hr. şi, din nou, prezintă simboluri ce folosesc acelaşi desen ca şi elementele megalitice din Irlanda". Ipoteza cea mai plauzibilă ar fi aceea că atât sumerienii, cât şi locuitorii Europei megalitice ar fi fost influenţaţi de o sursă de simboluri comună şi veche. Ideea este întărită şi de alte descoperiri, ca de exemplu: "Gradesnica Plaque", găsită la Vraţa (Bulgaria) prezintă, de asemenea, similitudini distincte între inscripţiile megalitice şi simbolurile elamite, având între 6.000 şi 7.000 de ani vechime. Un sigiliu de 5.500 de ani găsit la Karanovo are, de asemenea, gravuri similare atât însemnelor megalitice, cât şi scrierii sumeriene. [7]

Dar să ieşim din universul ipotezelor privind apariţia scrierii şi a tipurilor de scriere, care nu fac obiectul studiului nostru şi să speculăm faptul că între Iranul de astăzi şi Marea Mediterană sumerienii, popor cu obârşie necunoscută, uti-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

lizau, la sfârșitul mileniului IV și începutul mileniului III î.Hr., așa-zisa scriere cuneiformă, iar egiptenii aveau, pe la anul 3000 î.Hr., o scriere hieroglifică. Ambele scrieri sunt derivate ale scrierii pictografice. Acest fel de scriere s-a dezvoltat mai târziu în Anatolia, în valea Indusului din India și în China, unde încă se mai folosește și astăzi. Punctul culminant al evoluției scrierii este atins odată cu apariția, la jumătatea mileniului II î.Hr., în regiunea siriano-palestiniană, a alfabetului ugaritic cu 30 de semne și a celui fenician, cu 22 de semne consoane. Odată cu apariția scrisului începe și evoluția și diversificarea suporturilor de exprimare a acestuia. Dacă inițial piatra a fost suportul preferat, cu timpul dificultatea portabilității acesteia a dus la preocuparea de a găsi materiale mai ușoare de exercitare a scrisului. Piatra rămâne, însă, în continuare un suport static pentru inscripții monumentale, de utilitate publică, basoreliefuri și sculpturi monumentale. S-a păstrat, de altfel, obiceiul înscrierii pe piatră, pentru a ține trează amintirea marilor evenimente, a formulelor numite pe bună dreptate lapidare, dar și texte cu caracter juridic ca *Tabla de legi a lui Hammurabi*, [8] care se înălța într-o piață publică din Babilon, așa încât orice om cu știință de carte putea să ia cunoștință de legile țării.

Suporturi antice și medievale

"Fără îndoială – ne spune Albert Labarre – primul suport al cărților adevărate a fost pădurea; cuvintele care desemnează cartea în greacă, *biblos*, și în latină, *liber*, aveau ca prim sens scoarță de arbore, iar caracterul care desemnează cartea în chineză este sub formă de tăbliță de lemn sau de bambus". [9] De aceeași părere este și Albert Flocon, care apreciază că utilizarea dominantă a materialelor organice ca suporturi ale scrisului și gândirii (lemn, țesături, pici, frunze, bambus, coajă de mesteacăn, papirus etc.) au dat aceeași origine pentru cuvântul carte în toate limbile romanice; "cuvântul englezesc *book*, ca și germanul *buch*, derivă din cuvântul *buche* (frasin), de unde și cuvântul *buchstabe* (literă; literal = bastonaș de frasin), poate chiar și cuvântul rus *bukva* (literă), ca și cuvântul francez *bouquin*. Cuvântul foaie vine din latină: *folium*, de unde folio, in-folio. Bibliotecă vine din grecescul *bibliotheke*, din *biblion*, diminutiv din *biblos* (scoarță), de unde Biblie". [10]

Argila

O privire retrospectivă în istoria suporturilor și a mijloacelor de stocare a informației ne duce către Orientul Apropiat, unde, în mileniile VI – V î.Hr., sumerienii, [11] cărora le este atribuită inventarea scrierii, se constituiseră deja într-o civilizație urbană, organizată în mici orașe-stat, fiecare cu o putere foarte bine centralizată. Mesopotamia – țara dintre cele două râuri, Tigru și Eufrat – era un ținut cu o câmpie aluvionară, a cărei unică bogăție o constituia argila. Din această rocă plastică se vor modela ceramicele pictate descoperite în siturile arheologice aparținând mileniului VI î.Hr., dar și primele cărți și înscrisuri. Argila a rămas un material privilegiat și datorită posibilității de conservare în timp. Pe argilă s-au gravat, în tot timpul cât a fost folosită scrierea cuneiformă, texte administrative, economice, religioase etc. Primele dovezi de folosire a pictogramelor pentru a fixa vorbirea pe tăblițe de lut provin din orașul Uruk și sunt datate către anul 3000 î.Hr. Pe tăblițe de lut umed scribii gravau textul, folosind drept condei lujere de trestie cu un vârf ascuțit în formă de triunghi. Apoi tăblițele erau lăsate să se usuce la soare sau arse în cuptoare, devenind adevărate cărămizi inscripționate. Tabletele erau predominant dreptunghiulare, cu dimensiuni variind între 2,5 cm și 37,5 cm, adesea scrise pe ambele fețe. "Cele mai mari – ne spune Albert Flocon – conțin cu ușurință 400 de rânduri în 4 coloane, pe «pagină»". Când lungimea unui text depășește dimensiunile unei tablete, se poate vorbi de o "carte". Este, de exemplu, cazul poemului epic despre crearea lumii, *Enuma elish*, care a fost adesea comparat cu *Geneza*. Scris în Babilon, în jurul anului 1800 î.Hr., acest poem este unul dintre cele mai semnificative texte ale literaturii religioase din Mesopotamia. El începe cu aceste cuvinte: "La început ceea ce era sus nu se numea cer". Această propoziție este înscrisă la începutul fiecăreia dintre cele 7 tablete care formează cartea, urmată de un număr de ordine. Iată deci cum se rezolvă problema titlului (curent) și a paginației. "Adesea, cărțile de acest fel prezintă sigiliul bibliotecii, imprimat în adâncime". [12] De asemenea, mai existau tablete rotunde, de format mic, întrebuințate pentru textele comerciale și juridice. Există și tablete pentru scrisori, închise în învelișuri de argilă arsă, pe care (învelișuri) trebuie să le sfărâmi pentru a le citi conținutul. Piatra și lemnul erau folosite la fabricarea peceților. Stema imperiului babilonian era sculptată în lemn și se aplica pe plăcuța de argilă moale pe care se scriau actele oficiale. De asemenea, fiecare cetățean avea o pecete sculptată pe piatră sau lemn pe care o purta de gât. Cu ea semna ori de câte ori era nevoie, aplicând-o pe argila moale. Numărul tabletelor babiloniene adunate se apreciază la circa 500.000, formând arhive, dar și biblioteci consistente ca aceea a regelui Assurbanipal (668 – 624 î.Hr.) [13], care era un remarcabil protector al literaților ori biblioteca de la Ninive a lui Sargon al II-lea [14], care conținea nu mai puțin de 22.000 de tăblițe, datând din secolul al VII-lea î.Hr.

Papirusul

În Egipt, scrierea hieroglifică apare brusc, etapele precedente ale prescrierii nefiind documentate, ca în Mesopotamia. Primele documente sunt datate către 3100 î.Hr., deci la puțin timp după apariția scrierii la sumerieni și aproape simultan cu unirea Regatului de Sus cu cel de Jos. Pe toată durata civilizației faraonice scrierea a folosit ca suport diverse materiale: de la piatră, pe care scribii dăltuitori sculptau inscripții oficiale (de pildă, pe pereții exteriori ai marii piramide a lui Keops, învelișmântată într-o mantie de calcar alb șlefuit, hieroglifele acopereau echivalentul a 6.000 de pagini), la fragmentele de ceramică sau de calcar care erau folosite pentru scurte notări cu penelul și la tăblițele de lemn, uneori acoperite cu ceară, folosite pentru exercițiile de la școală. Practic, nu a existat obiect, sacru sau profan, de folosință obișnuită sau oficială, care să nu fi fost completat cu scriere. Dar materialul cel mai de preț pe care l-au dat egiptenii civilizației scrisului este papirusul. "Civilizația, sau cel puțin istoria omenirii, se întemeiază pe papirus" – scria în jurul anului 70 d.Hr. Pliniu cel Bătrân [15], demonstrând că a înțeles pe deplin importanța acestei descoperiri, de la care a derivat, în unele limbi europene, numele însuși al hârtiei (*papier* în franceză și *paper* în engleză). Papirusul este materialul cel mai des întrebuințat nu numai în Egipt, începând cu anul 3000 î.Hr., dar și în Grecia și la Roma din anul 500 î.Hr., timp de peste un mileniu, până în secolul al XI-lea d.Hr. Ce

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scriere precolumbiană. Codex peresianus (Muzeul Omului)

este papirusul și cum ajunge el suport al scrierii pentru o perioadă de câteva mii de ani și pe o largă arie din Africa, Asia și Europa ne spune Albert Flocon [16]: "Papirusul se extrage din Cyperus Papyrus, care creștea altădată din abundență în regiunile mlăștinoase ale deltei Nilului, în așa măsură încât în iconografia egipteană el este simbolul teritoriilor din nord. Trestie fără frunze, de 2 la 4 m înălțime, planta de papirus are în vârf un smoc grațios. Numai partea îngropată a plantei, lungă de 30 – 40 cm, servește la fabricarea papirusului. Acest fragment al tijei fibroase, de grosimea unui braț, este separat în lamele subțiri, după ce a fost jupuit de coajă. Așezate în două straturi ca o rețea subțire și puse la presă, lamele aderă perfect și dau, după netezire, bătaie cu maiul și uscare, un bun suport pentru scris. Pentru obținerea unei fețe lucioase, foaia de papirus se șlefuia cu piatră de mare, iar ca să nu fie atacată de carii se muia în ulei de cedru. Foile de papirus intrau în circuitul comercial după ce fuseseră aranjate în pachete de câte 20, numite de romani «scapus» (mână), termen folosit și astăzi în papetărie. Deoarece Egiptul nu avea lemn, ramurile de papirus erau un material cu o întrebuințare multiplă: corăbii, aparate de gimnastică, cordaje, sandale etc. Din scoarța lui se făceau veșminte și cuverturi; din sucul lui se scotea o băutură zaharată; prăjit, servea drept hrană, iar deșeurile lui foloseau drept combustibil". Ca și hârtia de astăzi, papirusul era de mai multe feluri în funcție de calitatea și valoarea sa utilitară. Astfel, era un papirus hieratic, mai fin, destinat cărților sacre și papirusul emporetic, mai grosolan, care servea drept ambalaj. Spre deosebire de piatră sau tăblițe de lut, papirusul era un suport ușor, portabil, robust, flexibil, manipulabil și lesne de arhivat. Aceste calități l-au impus atât în Egipt, care deținea monopolul fabricării, dar și în Grecia și Imperiul roman mult timp. Se povestește că pentru a sabota dezvoltarea bibliotecii din Pergam, care rivaliza cu cea mai mare bibliotecă din antichitate – biblioteca din Alexandria – regele Ptolemeu al III-lea [17] ar fi interzis exportul de papirus și, ca urmare a crizei, s-ar fi inventat la Pergam [18] prepararea pieilor de animale în așa fel încât să servească drept material de scris numit, după localitatea invenției, pergament. Foile de papirus erau lipite cap la cap, formând rulouri cu lungime medie de circa 10 m și lățime de 30 cm (se cunosc, însă, și papirusuri care depășesc această lungime, ca de exemplu: papirusul Harris, cronică a domniei lui Ramses al III-lea, care avea 40 m; literatura bizantină menționează papirusurile lui Tucidide [19] și Homer [20], care depășeau 100 m). Cu cât erau mai mari, cu atât erau mai incomode, de aceea Calimah, vestitul prim bibliotecar din Alexandria, spunea că "o carte mare e un rău mare" și recomanda să se confecționeze suluri de format mai mic, iar scriitorii să se conformeze acestei norme, dacă voiau să-și publice scrierile. Scribul, care făcea parte din categoria birocraților, dar și a sacerdoților, își așeza papirusul pe genunchi, desfăcându-l din sulurile aranjate cu grijă, își muia penelul, o simplă tulpină de trestie macerată la vârf, în cerneala neagră, obținută din negru de fum. Aceasta servea la scrierea celei mai mari părți a textului. Cerneala roșie, obținută din oxid de fier, se utiliza doar pentru sublinierea și încadrarea unor părți mai semnificative ale textului (de aici termenul de *rubrică*, derivat de la latinescul *ruber* = *roșu*). Cartea egipteană se prezenta sub forma unui sul, pe care romanii îl numeau *volumen*, de la volvere (a înfășura), de unde noțiunea de *volum*. Cuvintele rulou, rol, control vin de la cuvântul latin *rotulus*. Banda de papirus era înfășurată în jurul unui băț, de obicei de lemn, uneori din fildeș, pe care romanii îl numeau *umbilicus*, buricul cărții. Textul era dispus în coloane, *pagina*, de unde cuvântul pagină, perpendiculare pe axul ruloului. Titlul se găsea la sfârșit, uneori în interior sau pe o etichetă atârnată de cilindrul care înfășura sulul. Pe papirus s-au scris mii de documente de la cele sacre, precum *Cartea morților*, "un fel de ghid turistic pentru eternitate, care trebuia să-l însoțească pe defunct până la porțile Amenti, lumea de apoi a egiptenilor", până la capodoperele clasicilor greci și latini ori opere științifice de mare valoare care, din păcate, au pierit mistuite de flăcări odată cu simbolul bibliocidului – biblioteca din Alexandria – ce adunase o colecție de circa 700.000 volume. Cea mai mare parte a cărților din papirus, care ne-au rămas din vechiul Egipt, provin din morminte, și aceasta datorită obiceiului de a depune lângă corpurile morților texte sacre, rugăciuni, pentru a proteja sufletele defuncților în peregrinările lor. Utilizarea și a altor suporturi pentru scris, printre care și pielea, atestată în Egipt către anul 2500 î.Hr., nu a atenuat cu nimic importanța papirusului. Cartea creștină, sub formă de codex, îi va consacra folosirea chiar și după apariția hârtiei. Până în secolul al XI-lea, în Occident, nu se va face nici o scriere importantă pe vreun alt suport.

Pergamentul

Monopolul deținut de egipteni asupra fabricării papirusului, prețurile mari ca și distanțele față de Egipt au determinat utilizarea pergamentului, invenție atribuită regelui Eumenes al II-lea (197 – 159 î.Hr.) al Pergamului, important centru cultural din Asia Mică, unde se afla cea de a doua mare bibliotecă a antichității, cu peste 200.000 de volume. Este biblioteca pe care, în anul 47 î.Hr., amorezatul Marc Antoniu [21] o va dărui reginei Cleopatra a VII-a [22] a Egiptului, drept compensație pentru cărțile bibliotecii din Alexandria mistuite de un incendiu accidental. Pielea, ca

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

suport pentru scris, era folosită de mult timp şi de alte popoare, dar pergamentul, obținut printr-o prelucrare a pieilor, începând cu secolul II î.Hr., avea calități deosebite: era suplu, neted, rezistent şi se putea scrie pe ambele fețe. Mai este denumit şi velin, cuvânt de origine latină, de la *vitulinum* (viţel), pielea cea mai fină a viţelului născut mort, care se numea *velin uterin*. Dar nu se foloseau doar piei de viţel, ci şi de oaie, capră, ţap şi chiar măgar sau antilopă, iar modalitatea de tratare nu s-a schimbat prea mult până în Evul Mediu. Cum se prepara pergamentul aflăm de la Albert Labarre [23] în *Istoria cărţii*: "Pieile erau spălate, uscate, întinse, aşezate pe sol, cu blana dedesubt şi unse cu var nestins pe partea cealaltă; li se răzuia partea cu blană şi apoi erau aşezate într-un butoi umplut cu var; în sfârşit, se spălau, se uscau întinzându-le, se subţiau, se lustruiau şi se decupau în funcţie de mărimea dorită". Raritatea materiei prime, procedurile greoaie de prelucrare ca şi costul mare al mâinii de lucru au făcut ca pergamentul să se impună târziu, abia în secolul al IV-lea d.Hr., şi atunci în special pentru scrierea cărţilor sacre. De exemplu, împăratul Constantin cel Mare [24] a ordonat să se scrie pe pergament 50 de cópii ale Sfintelor Scripturi. De altfel, multe texte sacre se bucură de acest privilegiu. În tradiţia ebraică se cere ca Tora (legea) să fie scrisă pe un sul de piele. De asemenea, manuscrisele de la Marea Moartă, care aruncă o nouă lumină asupra începuturilor creştinismului, sunt scrise tot pe rulouri de piele. După Herodot, grecii din Asia Mică întrebuinţau *diphterai*, cărţi de piele. Alături de papirus, tot mai rar, pergamentul va fi suportul dominant în Evul Mediu, până la impunerea hârtiei. În scriptoriile de pe lângă mânăstirile occidentale, din secolele VIII – IX, călugării se lamentau din cauza lipsei pieilor şi nu de puţine ori recurgeau la răzuirea vechilor pergamente şi refolosirea lor (*palimpseste*), făcând astfel ca multe texte importante din antichitate să dispară.

Bibliografie şi note:

1. Knight, C., Lomas, R. – *Aparatul lui Uriel*, Oradea, Editura Aquila '93, 2002.

2. Bleahu, M. – *Omul şi peştera*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1978.

3. Pântecan, G. – *Singuri în univers?*, Bucureşti, Editura Expert, 2001.

4. Duţă, V. – *Călătorie în lumea scrierii şi a tiparului*, Bucureşti, Editura Sport-Turism 1988.

5. Charroux, Robert – *Istoria necunoscută a oamenilor*, Bucureşti, Editura Elit Comentator, 1993.

6. Gimbutas, Marja – *Civilizaţie şi cultură. Vestigii preistorice în sud-estul european*, Bucureşti, Editura Meridiane, 1989.

7. Knight, C., Lomas, R. – *Idem*.

8. Hammurabi (Hamurapi) – suveran al Regatului vechi babilonean (1728 – 1686 î.Hr.). A pus bazele unui stat centralizat care a cuprins întreaga Mesopotamie. Codul lui Hammurabi (descoperit în 1901 la Susa), una dintre cele mai vechi culegeri de legi din lume. Se prezintă sub forma unei lungi inscripţii cuneiforme.

9. Labarre, Albert – *Istoria cărţii*, Iaşi, Editura Institutul European, 2001.

10. Flocon, Albert – *Universul cărţilor*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976.

Amforă cu inscripţie etruscă, secolul VII

11. Sumer (sumerieni) – popor antic din Mesopotamia. Sumer – teritoriu în sudul Mesopotamiei, însemnat centru al civilizaţiei antice în mileniile IV şi III î.Hr.

12. Flocon, Albert – *Idem*.

13. Assurbanipal – Rege al Asiriei (668 – 626 î.Hr.).

14. Sargon al II-lea – Rege al Asiriei (722 – 705 î.Hr.). A cucerit Siria, Israelul, a reprimat o răscoală a Babilonului şi a construit o nouă capitală: Dur – Şarrukin.

15. Pliniu cel Bătrân (Caius Plinius Secundus 23 – 79 d.Hr.), istoric, filolog şi literat roman. Cea mai importantă operă a sa – *Istoria naturală* – este o adevărată sinteză a cunoştinţelor epocii.

16. Flocon, Albert – *Idem*.

17. Ptolemeu al III-lea Evergetul, suveran al Egiptului elenistic (246 – 222 î.Hr.). În timpul său, Egiptul a atins apogeul înfloririi economice, politice şi culturale.

18. Pergam, oraş antic în nord-vestul Asiei Mici, centru al regatului elenistic cu acelaşi nume (secolele III – II î.Hr.). A cunoscut o perioadă de maximă înflorire sub Attalos I (241 – 197 î.Hr.) şi Eumenes al II-lea (197 – 159 î.Hr.). Renumit centru al culturii elenistice. Vestită bibliotecă (ateliere specializate în pergamente).

19. Tucidide (460 – 396 î.Hr.), istoric şi om politic atenian, unul din precursorii istoriografiei moderne.

20. Homer (probabil între secolele X – VIII î.Hr), cel mai mare poet epic grec. I se atribuie poemele *Iliada* şi *Odiseea*, capodopere ale literaturii antice.

21. Antoniu (Marcus Antonius – 82 – 30 î.Hr.), general şi om politic roman. Locotenent al lui Cezar, membru, alături de Octavian şi Lepidus, al celui de-al doilea triumvirat (43 î.Hr.). S-a căsătorit cu Cleopatra a VII-a, regina Egiptului. Înfrânt de Octavian în bătălia de la Actium (31 î.Hr.), s-a sinucis la Alexandria.

22. Cleopatra – numele a şapte regine ale Egiptului elenistic. Mai importantă Cleopatra a VII-a (51 – 49 î.Hr. şi 48 –30 î.Hr.).

23. Labarre, Albert – *Idem*.

24. Constantin cel Mare (Flavius Valerius Constantinus), împărat roman (306 – 337 d.Hr.).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECILE SCOȚIENE

O însuflețire generală

Derek LAW
Președinte – Asociația Bibliotecilor Scoțiene

A scrie pentru această rubrică înseamnă un fapt deosebit pentru un președinte, având în vedere că articolul este destinat nu doar membrilor Institutului ci și celor câteva mii de delegați IFLA care vor găsi acest articol în mapa pregătită pentru ei cu ocazia conferinței [A 68-a Conferință Generală a Federației Internaționale a Asociațiilor Bibliotecare – IFLA, Glasgow, august 2002]. Este, întrucâtva, ca și când ai fi promovat de la „Sunday Post" la „New York Times". Scriu acest articol cu vreo două săptămâni înainte de publicarea lui și emoțiile sunt din ce în ce mai mari. Atunci când dumneavoastră îl veți citi, conferința IFLA își va fi intrat în drepturi, la cinci ani după ce oferta de a organiza conferința a fost acceptată. Fie și doar pentru o săptămână, Glasgow este centrul universului bibliotecilor, cu un număr de participanți ce a doborât recordul – cel puțin pentru Europa – veștejind profețiile sumbre. În ultima lună de zile, ritmul preocupărilor mele în legătură cu IFLA s-a accelerat. În ultimii 15 ani mi-am făcut prieteni și m-am bucurat de ospitalitate, participând la toate conferințele, de la Tokyo și până la Boston. Este o plăcere ca anul acesta să oferim ceva în schimb. Evident, au început să curgă întrebările colegilor din diverse țări care se interesau în legătură cu hotelurile, restaurantele, cel mai bun whisky, cu modalitatea prin care se poate închiria o cameră, un kilt, sau în legătură cu hainele de ploaie sau cu darurile ocazionate de cea de-a 75-a aniversare IFLA. S-au mai pus întrebări privind posibilitatea închirierii unui pub pentru o agapă (am câțiva prieteni veseli) dar și cu privire la obiectivele ce pot fi vizitate în Scoția după încheierea conferinței, și multe altele. Și, nu uitați cuvântul de ordine: monstrul din Loch Ness există iar noi ne vom constitui într-un comando, îmbrăcați fiind în kilt.

În același timp, în calitatea mea de trezorier IFLA, primeam zilnic de la Haga valuri de mesaje conținând întrebări, povețe, instrucțiuni, indicații amenințătoare și imperative, programări, liste de invitați, date și cifre. Mă bucur să constat că Ross Shimmon s-a însănătoșit atât de repede, chiar dacă aceasta s-a concretizat în volumul mare al poștei electronice. Prima implicare a lui Ross, după șederea sa în spital, a fost, bineînțeles, la Peebles, la ultima manifestare a Asociației Bibliotecilor Scoțiene (SLA) și la prima conferință anuală CILIPS. Pentru mine, a fost o săptămână de neuitat, și sper că la fel gândesc și ceilalți participanți. Minunații locuitori din Hamilton au pus la punct un program extraordinar iar masa festivă a fost însuflețită de ultimele poeme ale lui Colin Will. De atunci, circulă tot felul de zvonuri referitoare la întrunirea de la NLS; la cele 100 de burse pentru delegații scoțieni la IFLA, finanțate de executivul scoțian; la mutarea birourilor CILIPS din John Street concomitent cu creșterea personalului, pe baza alocațiilor și a programelor recent finanțate; la anunțul lui Robert Craig privind retragerea sa. Dar, această rubrică este una internațională, și așa trebuie să rămână.

Cuprinși de bucuria revederii unor vechi prieteni, pe parcursul unei săptămâni amețitoare am putea uita că ne aflăm la o minunată manifestare profesională unde sunt prezentate sute de comunicări, din toată lumea. Comitetul Național de Organizare a făcut câteva inovații notabile, printre care și aceea de a face cunoscut conținutul programului încă înainte de începerea conferinței, astfel încât delegații să știe la ce să se aștepte și, totodată, de a planifica sesiuni plenare legate direct de tema conferinței, cu participarea unor vorbitori remarcabili și cu prezentarea unor comunicări ce acoperă o gamă de subiecte, de asemeni, remarcabile. Să amintim, apoi, concertul, the Tattoo, biblioteca mobilă, distracțiile, poezia, întâlnirile oficiale și neoficiale și fluxul de adrenalină accelerat de sentimentul că aparținem unei profesiuni atât de răspândite, vibrante și plină de succese.

Emoția este prezentă pretutindeni. În fapt, acest articol a fost scris în timpul zborului de întoarcere de la conferința ce a avut loc la Shanghai pe tema rolului bibliotecilor digitale în marile orașe. Eu am fost prezent acolo pentru a vorbi despre Biblioteca Digitală din Glasgow și a mă întâlni cu vechi prieteni, membri IFLA, care mi-au relatat ce se mai întâmplă la Berlin, New York și Brisbane. Am întâlnit și prieteni mai noi care mi-au povestit despre Shanghai (un orășel de 16 milioane locuitori!), Tokyo și chiar despre un oraș de care nu auzisem, numit Dundee – Illinois. A fost fascinant. Ne place să credem că ceea ce facem noi este ceva cu totul nou, dar, cu siguranță că nu este ceva singular. Au fost atât de multe de învățat din experiențele și activitățile celorlalți, dar toate aveau în comun ambiția nu doar de a servi, ci de a îmbunătăți comunitățile.

În mod cu totul arbitrar am decis să închei acest articol cu trei dorințe. Prima dorință se îndreaptă spre cei aproximativ 200 de scoțieni, participanți pentru prima dată la o conferință IFLA: să vă îndrăgostiți de IFLA și să vă faceți noi prieteni de care să vă puteți despărți cu tradiționala urare IFLA, „Să ne vedem anul viitor la Berlin". Pentru delegații scoțieni la conferință: vă mulțumesc pentru că ați fost alături de noi și fie ca atunci când, în viitor, vă veți gândi la IFLA – Glasgow, să vă amintiți cu nostalgie de această conferință ca fiind unul din evenimentele memorabile. Și, în al treilea rând, pentru toți cei care au completat formularele de evaluare a conferinței: fie ca, referindu-vă la această săptămână, să puteți rosti vechea vorbă scoțiană ce exprimă un superlativ: „Nae bad. It was nae bad" (Nu-i rău. N-a fost rău).

Și, încă un cuvânt pentru voluntari: Comitetul Național de Organizare, Consiliul Britanic, bibliotecile gazdă, personalul IFLA: „A început spectacolul".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Realizări în domeniul universitar

Stuart JAMES

Stuart James este bibliotecar la Universitatea Paisley, vice-președinte al Confederației Scoțiene a Bibliotecilor Universitare și din domeniul Cercetării (SCURL), fost președinte al Asociației Bibliotecilor Scoțiene, membru în Comitetul Național de Organizare IFLA 2002.

În acest articol, el analizează (cât de bună este) situația bibliotecilor universitare din Scoția sub patronajul Parlamentului scoțian.

La trei ani de la înființarea guvernului scoțian, bibliotecile din învățământul superior nu și-au definitivat cadrul politic și administrativ în care își desfășoară în prezent activitatea. Responsabilitatea pentru învățământul superior îi revine Consiliului de Finanțare a Învățământului Superior din Scoția, a cărui politică (diferită, uneori, de aceea a Regatului Unit) este stabilită de Executivul scoțian și de Parlamentul scoțian; totuși, multe organizații și inițiative existente pe teritoriul Regatului Unit înainte de 1999 influențează, încă, direct bibliotecile universitare din Scoția.

Majoritatea bibliotecilor universitare din Scoția au rolul lor în cadrul activităților ce se desfășoară în Regatul Unit, multe din ele au contacte și inițiative în spațiul Uniunii Europene, iar câteva au un rol important pe plan internațional. Rolul, caracteristicile și contextul sunt fundamental și, în unele privințe, unic, scoțiene pentru toate bibliotecile universitare din țară. Scoția este o țară mică, cu un anumit număr de instituții de învățământ superior: 15 universități, plus Universitatea Deschisă, la care se adaugă Universitatea din Highlands și Institutul Islands Millennium (UHIMI); colegii de artă la Glasgow și Edinburgh și Academia Regală Scoțiană de Muzică și Teatru din Glasgow. Toate conlucrează, mai ales în cadrul SCURL, dar și cu biblioteci din diferite alte sectoare (învățământ, sănătate, biblioteci publice etc.) precum și cu Consiliul Scoțian pentru Biblioteci și Știința Informării (SLIC).

Printre politicile ce vizează învățământul superior în Scoția, o deosebită importanță se acordă extinderii accesului la învățământul superior pentru grupurile sociale sau pentru zonele care, în trecut, nu au beneficiat de educație la nivel universitar; aceasta are implicații asupra serviciilor de bibliotecă, începând cu necesitatea unei educații intensive a utilizatorului și până la oferta de servicii pe plan local, în toate zonele rurale (și urbane) ale țării. O altă idee este aceea de a crea noi puncte de lucru cu publicul, precum Crichton Campus din Dumfries, care colaborează cu Universitățile Glasgow și Paisley și cu Colegiul Bell, sau de a furniza servicii pe plan local, precum cele destinate UHIMI. Faptul că șapte universități din țară au primit contracte pentru învățământul sanitar, pe lângă școlile sanitare deja existente în cadrul unor alte universități, a făcut ca relațiile dintre mediul universitar și bibliotecile din rețeaua sanitară să devină tot mai strânse.

Impactul creat prin apariția învățământului de la distanță și a cadrului pentru un învățământ virtual s-a răsfrânt și asupra serviciilor de bibliotecă. De fapt, astfel de servicii avansate existau deja în bibliotecile electronice și în cele parțial digitalizate. Jurnalele electronice au fost adoptate pe scară largă, ceea ce a condus la creșterea enormă a titlurilor disponibile în unele universități. În același timp, condițiile comerciale în care au fost achiziționate astfel de servicii au implicat niște contribuții bănești considerabile ale bibliotecilor universitare scoțiene. A apărut, astfel, o problemă și întrebarea: în ce măsură achizițiile făcute de la consorții scoțiene sau cele realizate la nivel central, în Scoția, sunt, sau nu sunt, mai benefice decât aranjamentele intermediate, în mod curent, de JISC, cu Regatul Unit. Contractele pentru achiziția de cărți și de jurnale tipărite au fost dirijate și supravegheate, timp de câțiva ani, de un consorțiu, pentru toate bibliotecile universitare din Scoția. Cărțile electronice vor avea un impact semnificativ în bibliotecile scoțiene unde dezvoltarea unor astfel de resurse este într-un stadiu încă incipient. Proiectul Heron, ce se derulează în comun de Universitățile Stirling și Napier, în colaborare cu toate celelalte biblioteci universitare din Scoția, a creat mijloacele necesare obținerii de extrase din cărțile și din jurnalele electronice aflate în colecțiile bibliotecilor, în condițiile respectării drepturilor de autor.

Aproape toate bibliotecile universitare scoțiene sunt implicate în procesul de digitalizare a resurselor, atât individual cât și în parteneriat cu alte biblioteci (în unele cazuri cu muzee și arhive), în scopul creării de resurse electronice. O altă politică (la nivelul Regatului Unit) este de a face resursele cât mai cunoscute și de a permite accesul la colecțiile speciale, prin intermediul aparaturii electronice (în acest fel, conservându-se originalele). Îi revine Centrului de Cercetări pentru Biblioteci Digitale (CDLR) al Universității Strathclyde sarcina de a facilita transpunerea în viață a acestei politici. Punctul de rezistență al proiectelor l-a constituit colaborarea tot mai strânsă dintre bibliotecile universitare scoțiene și celelalte biblioteci publice, ceea ce a permis și a înlesnit evoluții strategice. În Scoția, în sectorul bibliotecilor universitare s-au înregistrat mari progrese în privința accesului reciproc al personalului, cercetătorilor, studenților și absolvenților în bibliotecile celorlalți colegi din sfera universitară. Această inițiativă a fost coordonată, la nivel central, de SCURL și preluată în teritoriu, pe baza unor scheme de acces locale, în principalele zone metropolitane. Accesul reciproc la serviciile bibliotecilor electronice rezolvă importante probleme tehnice și administrative ce scapă controlului bibliotecarilor. SCURL și Bibliotecile Municipale din Glasgow și Edinburgh au avut o conlucrare permanentă în acest sens, iar autoritățile locale din unele zone, cum ar fi Glasgow, Edinburgh, Ayrshire, Tayside și Fife și Grampian (Aberdeen) au pus accentul pe accesul reciproc și pe întrajutorarea bibliotecilor universitare, publice și de alte profile.

În timp ce mai există încă întrebări referitoare la strategiile informaționale ale Scoției, ale Regatului Unit (sau Uniunii Europene), este cert faptul că bibliotecile universitare scoțiene vor continua colaborarea; o altă politică prioritară pentru guvernul scoțian este aceea de a maximaliza resursele universităților prin cooperarea dintre ele – ceea ce bibliotecile practică deja, de mai mult timp, prin conlucrarea serviciilor de bibliotecă. Într-o țară mică, o astfel de cooperare, pe diverse nivele, este firească și inevitabilă, atât în beneficiul bibliotecilor cât și al utilizatorilor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

O schimbare în situația existentă

Ken MCKINLEY

Ken McKinley este șeful Serviciilor Culturale în Consiliul din East Renfrewshire. El ne prezintă viziunea sa privind serviciile pe care împreună cu echipa sa le concep pentru locuitorii din East Renfrewshire.

„O schimbare în situația existentă" a fost deviza primei noastre strategii comune, iar eu am utilizat-o ca titlu al comunicării mele cu privire la finanțarea preconizată de Gates Foundation pentru East Renfrewshire. La momentul respectiv, am constatat că și Linda Tomas folosise același titlu pentru comunicarea ei. Acest lucru este mai mult decât o coincidență. Serviciile de bibliotecă, nu numai în Scoția, ci în toată Marea Britanie, au în vedere schimbarea.

Noi suntem o structură de dimensiuni reduse care aduce propriile ei provocări. Dar, cu toate acestea, noi oglindim, în mare măsură, Scoția. Se constată o mare afluență – dar și o semnificativă reducere de personal. Suntem priviți, probabil, ca fiind o structură periferică, dar aproape trei sferturi din rețea se află în mediul rural. Iar schimbările ce se produc în cadrul serviciilor oferite de biblioteca noastră le reflectă pe acelea ce au loc în întreaga Scoție.

De la bun început ne-am dorit ca serviciile oferite de noi să își dovedească utilitatea – ele, oricum, erau importante pentru cititorii noștri, dar ne doream ca ele să devină importante și pentru autorități, să sprijine planurile esențiale și să fim un partener real, atât în interiorul cât și în afara Consiliului municipal.

Ne-am dorit ca rolul nostru în domeniile informării și al educației să crească. Aveam deja un serviciu puternic de împrumut la domiciliu – ceea ce este foarte important – dar nu este destul, deoarece, acesta singur nu putea juca un rol determinant în crearea unei comunități bine informate, bine instruite și unite. Credem că tocmai acest lucru suntem pe cale a-l înfăptui. Personalul din biblioteci a fost privit întotdeauna ca fiind fața acceptabilă din cadrul Consiliului sau guvernului, ca și intermediari, îndrumători, comentatori și ca puncte de referință. Acest rol s-a diversificat pentru a netezi calea spre un viitor tehnologic, prin utilizarea pe scară largă în bibliotecile noastre a ICT (Information and Communication Technology) astfel încât să sprijinim renașterea spirituală, o atitudine civică activă, dezvoltarea abilităților ICT, modernizarea planurilor și programelor și educația permanentă.

Noi putem sprijini – și chiar o facem – proiectele Consiliului și pe cele guvernamentale, comunitățile și renașterea spirituală, prin diverse modalități:

- prin furnizarea de informații;
- prin accesul la ICT și la însușirea deprinderilor necesare utilizării ICT;
- prin accesul la studiu;
- prin susținerea grupurilor comunitare;
- prin ajutorul acordat pentru crearea unui sentiment de apartenență.

Lista proiectelor este mare – sau, așa ni se pare nouă a fi. Alți colegi au obținut rezultate asemănătoare – sau diferite, sau mai bogate, dar, cu certitudine, mai bune. Pentru noi, însă, a fost vorba despre o cursă rapidă: de la lipsa oricărui sistem automatizat – de fapt, doar cu un singur PC operabil – la situația existentă în prezent.

Prin implementarea informatizării

- dispunem de o strategie atotcuprinzătoare referitoare la comunicarea informațiilor;
- am creat, din nimic, un website, iar acum suntem la cea de-a treia versiune;
- am gândit și am ratat proiectul unei cabine;
- am realizat un nou proiect privind accesul la fondul de referință;
- am făcut posibil accesul la resursele electronice;
- am realizat catalogul electronic (OPAC).

Prin accesul la ICT și la calificarea necesară utilizării ICT

- s-a realizat, încă din 1998, accesul tuturor bibliotecilor la Internet, iar în prezent, prin accesul liber 2 mg, la harduri și soft-uri de ultimă oră;
- s-a lansat prima rețea computerizată de bibliotecă pentru populația Scoției (Rețeaua Populară);
- s-a implementat cu succes planul nostru NOF de instruire.

Prin accesul la studiu

- s-au creat patru centre de informare ce oferă inițiere ICT gratuită, zoomtext și touchscreens (contact cu ecranul);
- se înlesnește drumul spre o carieră precum și activitatea de îndrumare și legătura cu colegiile;
- dispunem de două Centre de Studiu SUFI și de un centru acreditat de testare ECDL.

Prin sprijinul în formarea unui sentiment de apartenență

- s-a creat, la Giffnock, un centru al tradițiilor;
- în alte două biblioteci există secții satelit al căror obiect de activitate îl constituie tradițiile populare.

Prin ajutorul acordat grupurilor comunitare

- am acționat, împreună cu acestea, pentru înființarea în biblioteci a punctelor de acces E pentru comunități (CAPS);
- am cooperat cu grupurile minoritare pentru adaptarea serviciilor noastre nevoilor acestor grupuri defavorizate (de exemplu, cu deficiențe de vedere și auz);
- punem la dispoziția comunității consilieri pentru pregătire ICT.

Strategia noastră este continuată prin ultimele proiecte, cum ar fi:

- Barrhead.com;

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

• Crearea unui portal comunitar;

• Perfecționarea proiectului nostru privind resursele electronice;

• Modernizarea a două biblioteci care să funcționeze ca centre specializate de studiu;

• Digitalizarea istoriei locale;

• Automatizarea serviciilor și a operațiunilor administrative;

• Proiectul CALL;

• Prezentarea planului de instruire a unui membru ICT.

Un traseu lung, parcurs rapid. O curbă abruptă pe diagrama procesului de însușire a cunoștințelor și o schimbare a percepției, a tiparului mental.

O schimbare a percepției autorităților, a colegilor și a partenerilor în privința serviciilor oferite. Conștientizarea tot mai profundă a potențialului nostru către parteneriate. Și, mai presus de toate, o schimbare a mentalității angajaților noștri față de atribuțiunile profesiei, de abilitățile necesare și de planurile de viitor.

Nu toți bibliotecarii sunt de acord cu direcția spre care ne îndreptăm. Cu toții, însă, sunt devotați muncii lor. Suntem conștienți că trebuie să depunem mai multe eforturi și să ne dedicăm mai mult timp în procesul de transformare a managementului. În ceea ce ne privește, înființarea Rețelei Populare nu a determinat modificarea viziunii noastre, ci a făcut să înțelegem că această viziune e fezabilă. Ea ne apare acum mai coerentă, ca o schimbare de la etapa oportunităților individuale la aceea a dezvoltării planificate și continue. Rețeaua Populară și finanțarea NOF constituie un început, un punct de plecare. Suntem pe cale să demarăm proiectul unei strategii privind bibliotecile și informațiile, să stabilim direcțiile pentru viitor. Ne gândim să ajungem la cât mai mulți oameni, la rolul tot mai important al bibliotecii pentru comunitate prin accesul la informații, la învățătură, la hotărârile Consiliului municipal și la parteneriate.

Ne mai gândim și la lectură – evoluția cititorului fiind o zonă de care nu prea ne-am ocupat. Avem în vedere consolidarea parteneriatelor existente și edificarea unor parteneriate noi.

Strategia nu va omite, bineînțeles, calitatea: calitate în sensul îmbunătățirii serviciilor noastre, inclusiv clădirile; dar și în sensul eficienței sau ineficienței muncii noastre; cât de bună este biblioteca noastră? Evident, se va acorda atenție rețelelor ICT, dar și rețelelor populare, clădirilor, procesului de instruire și comunităților.

Este vorba despre o schimbare în situația existentă.

(Din „Scottish Libraries" nr. 3/2002)

Traducere de Aura CONSTANDACHE

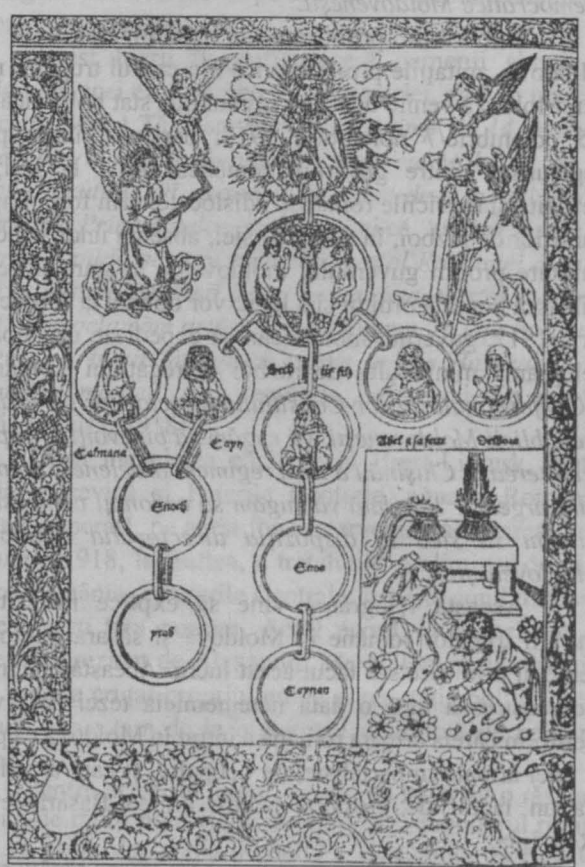

File din *La Mer des Hystoires*, Paris, 1488
Din Ana Andreescu, *Cartea de colecție*, Editura Meridiane, 2000

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

27 martie 1918

Revenirea Basarabiei la Patria Mamă

Florin PREDA

Prin pacea din 1812, partea de nord-est a Moldovei, Basarabia, numită astfel după numele voievodului Țării Românești, Basarab I (? – 1352), eliberatorul său de hoardele tătărăști, va intra în componența Imperiului Țarist, devenind una din cele 101 gubernii ale Rusiei.

Împrejurările complexe ale primei conflagrații mondiale (desfășurarea războiului, revoluția din februarie, revoluția bolșevică, pacea de la Brest-Litovsk), coroborate cu abilitățile politice și naționale ale oamenilor de stat moldoveni, au făcut ca la 27 martie 1918 să fie reparată o greșeală a istoriei și să înceapă un proces de desăvârșire națională românească, încununată prin Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, la 1 decembrie 1918.

Pentru a înțelege dramatismul, curajul și semnificația Actului Unirii vom încerca o prezentare cronologică, în semn de pioasă recunoștință pentru cei care l-au făcut posibil.

Gruparea națională moldoveană era conturată în jurul ziarului "Cuvânt Moldovenesc", cel care vorbind despre revoluția burghezo-democratică de la 27 februarie 1917 din Rusia scria: *„Fie ca soarele ce răsare deasupra împărăției să deie o rază mântuitoare de lumină și de slobozenie și nouă moldovenilor, care am fost robi nevinovați mai bine de 100 de ani"*. La sfârșitul lui martie, la redacția acestui ziar se va constitui Partidul Național Moldovenesc care *„se simte dator a păși și el pe calea dobândirii drepturilor cetățenești și naționale pentru moldovenii din Basarabia și de dincolo de Nistru"*.

O primă manifestare pur românească va avea loc însă în data de 4 iulie 1917 când, în Piața Slobozeniei din Chișinău, soldații moldoveni vor organiza un miting în cursul căruia se va cânta *„Pe-al nostru steag e scris unire"*.

Tot soldații vor fi cei care, prin organizarea la Chișinău a Congresului militarilor moldoveni la 20 octombrie 1917, vor decide autonomia politică și provincială a Basarabiei, și vor hotărî ca *„pentru ocârmuirea Basarabiei în cel mai scurt timp să se alcătuiască Sfatul Țării"*.

Acesta va avea prima ședință la 21 noiembrie 1917 la Chișinău, semnificativ fiind faptul că în deschiderea lucrărilor se va cânta *„Deșteaptă-te române!"* și *„Pe-al nostru steag e scris unire"*. Președintele acestui for va fi ales Ion Inculeț.

În condițiile în care primejdia reprezentată de pretențiile Ucrainei de a anexa teritoriul moldav era foarte concretă și folosindu-se de prevederile *Declarației drepturilor popoarelor din Rusia* dată de revoluția rusă din februarie, Sfatul Țării va mai face un pas important spre dobândirea neatârnării, proclamând la 2 decembrie 1917 *Republica Democratică Moldovenească* și formând un

Sediul Sfatului Țării

Consiliu al directorilor generali (guvern) al Republicii Democratice Moldovenești.

Tulburările provocate de agenții bolșevici din Moldova, agitațiile pro-bolșevice din cadrul trupelor ruse din Moldova venite odată cu lovitura de stat bolșevică din 25 octombrie/7 noiembrie 1917, pericolul întreruperii legăturilor dintre guvernul românesc aflat la Iași, în refugiu, și serviciile românești dislocate, prin forța împrejurărilor de război, în sudul Rusiei, absența unor structuri militare proprii guvernului moldovean, în stare să restabilească domnia ordinii și a legii, vor obliga, la 27 decembrie 1917, guvernul moldovean să expedieze următoarea telegramă ministrului de război al regatului României: *"Conform hotărârilor Consiliului directorilor generali ai Republicii Moldovenești, vă rugăm să binevoiți a dispune trimiterea în Chișinău a unui regiment ardelenesc cu posibilă urgență. Totodată vă rugăm să ordonați ca acest regiment să stea la dispoziția directorului Republicii Moldovenești"*.

Această telegramă vine să explice necesitatea intrării trupelor române în Moldova și să arate totodată temeiul prin care s-a făcut acest lucru. Această telegramă demonstrează încă o dată netemeinicia tezei bolșevice, conform căreia armata română a intrat în Moldova ca parte a unei armate imperialiste, de ocupație, și care a acționat ca un factor de presiune pentru unirea Basarabiei cu România.

Momentele dramatice prin care trecea tânăra republică sunt cel mai bine reliefate în telegrama trimisă de comitetul moldovenesc din Kiev, premierului român I.I.C. Brătianu la 12 ianuarie 1918: *"Fiind informați de către*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

reprezentantul Sfatului Țării despre situația critică a Basarabiei, creată prin retragerea armatei ruse, rugăm trimiteți imediat în Basarabia armata română pentru salvarea țării".

La 13 ianuarie, Divizia 11 română, sub comanda generalului Broșteanu, va intra în Chișinău, dând totodată un manifest al generalului Prezan în care se spune: *"Oastea română nu dorește altceva decât ca prin orânduiala și liniștea ce aduce să vă dea putința să vă statorniciți și să desăvârșiți autonomia și slobozeniile voastre precum veți hotărî voi singuri".*

În aceste condiții, la 24 ianuarie 1918, Sfatul Țării, sub președinția lui Pan Halippa, hotărăște cu unanimitate de voturi proclamarea independenței Republicii Democratice Moldovenești. Acest act era astfel comentat de către ziarul "România nouă": *"Începând cu ziua de astăzi, în care toți românii trebuie să serbeze amintirea celei dintâi uniri, săvârșită în 1859 între două țări românești... nu ne mai socotim ca până acum: ardeleni, basarabeni, bucovineni și nu ne mai socotim nici ca fii ai aceluiași popor, ci ca cetățenii aceluiași stat unitar românesc, ca cetățeni ai României noi, a tuturor românilor, cu aceleași datorii față de fiecare parte a ei și cu aceleași drepturi".*

În fața tendințelor revizioniste ale nou createi Republici Ucrainiene, care insista pentru alipirea Basarabiei la teritoriile sale, precum și a dezordinilor provocate de trupele bolșevice, oamenii politici de la Chișinău au înțeles că singura cale de a merge pe drumul progresului era unirea cu patria mamă România.

Acest lucru îl prefiguraseră oamenii simpli ai Moldovei, acei eroi necunoscuți ai istoriei, care în petițiile lor către Sfatul Țării spuneau că *"în timp de 14 veacuri, Basarabia a fost totdeauna un trup cu Moldova de pe dreapta Prutului, și că soarta ei a fost de-a pururi legată de aceea a Principatelor dunărene"* și că *"ținând seama de splendida pildă pe care tânărul regat al României a dat-o în scurtul timp de când a fost recunoscut ca stat independent", „proclamăm astăzi în mod solemn, în fața lui Dumnezeu și a lumii întregi că cerem unirea Basarabiei cu regatul României"* (din rezoluția Zemstevei din județul Bălți, 3 martie 1918).

După încheierea păcii de la Brest-Litovsk, dintre Rusia bolșevică și Puterile Centrale, situația României devine disperată, pe acest fond intervenind semnarea la 20 februarie 1918, la Buftea, a tratatului preliminar de pace dintre România și Puterile Centrale, în niște condiții foarte grele pentru țara noastră. Acest acord va fi încheiat de guvernul prezidat de Alexandru Marghiloman, un premier care nu și-a cruțat propriul nume și reputație politică pentru a-și salva țara de la o ștergere definitivă de pe harta Europei.

Pentru acest rol ingrat, istoria i-a rezervat o răsplată râvnită de mulți politicieni: aceea de a fi premierul român care va primi declarația de unire a Basarabiei cu Regatul României, declarând în Sfatul Țării: *"În numele poporului român și al Regelui Ferdinand I, iau act de unirea Basarabiei cu România de aici înainte și în veci! Trăiască România Mare!"*

Tribuna

-10-

30

ZIARUL PARTIDULUI MUNCEI

UNIREA BASARABIEI

Ziua era mare a Unirei.—Desbaterile din Sfatul Țarii.—Tedeumul.—Actul Unirei.

Telegrama Regelui.—Banchetul.—Manifestația.—La Iași.

Ziarul "Tribuna", din 30 martie 1918, despre unirea Basarabiei cu România

Acest moment va fi urmat de promulgarea la 27 martie/9 aprilie1918 a *Decretului Regal pentru promulgarea unirii Basarabiei cu România:*

Ferdinand I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României, la toți de față și viitori sănătate:

Sfatul Țării din Basarabia, în ședința lui din 27 martie (9 aprilie) 1918, votând prin 86 voturi pentru, contra 3, fiind și 36 abțineri, următoarea rezoluțiune: "În numele poporului basarabean, Sfatul Țării declară: Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului ca noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama sa România".

Și prezidentul Consiliului nostru de miniștri declarând că "În numele poporului român și al Regelui lui, M.S. Ferdinand I al României ia act de acest vot quasi-unanim și declară la rândul lui Basarabia unită cu România de veci una și indivizibilă".

Promulgăm acest vot și această declarație și ordonăm să fie investit cu sigiliul statului și publicat în Monitorul Oficial.

Dat în Iași la 9 aprilie 1918

Ferdinand I

Nr. 842

Președintele Consiliului de Miniștri, A. Marghiloman

Ministru de Justiție D. Dobrescu.

(Cronologia evenimentelor și citatele sunt extrase din "Magazin istoric", 3/1991, pp. 4 – 23)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Petre GHELMEZ, *Livada măgăruşului*
Editura Vinea, Bucureşti, 2002

... O, Doamne al soarelui, şi-al vântului, prin iarbă peltic,
Mai lasă-mă, încă un bob de mazăre, ori de nimic,
În livada domnului Măgăruş-ucenic!

Printre spice şi greieri, şi litere-amare,
Până la marea-nserare,
Mai am de plivit, pe răzor, rătăcit, un semn de-ntrebare.

Ionuț NICULESCU, *Directorii Teatrului Național din București*
Editura Nemira, colecția **Biblioteca Teatrului Național "I.L. Caragiale"**, București, 2002

... Schițând activitatea directorilor dintr-un veac și jumătate, pentru o carte accesibilă oricui, am fost călăuzit de convingerea, scumpă mie după trei decenii de zăbavă în arhivele scenei noastre, anume că niciodată la Teatrul Național nu s-a stins făclia artei. În 150 de ani, "teatrul limbii și al națiunii române" a avut în repertoriu, stagiune de stagiune, un spectacol (adesea mai multe) demn de a fi prezentat pe oricare scenă a Europei.

PUBLIUS OVIDIUS NASO, *Manuscrisul* Ponticelor *de la Alba Iulia*
Editura Verus, cuvânt înainte de dr. Florin Rotaru, comentariu de Maria Crișan, București, 2003

Manuscrisul EX PONTO *de la* Biblioteca Batthyaneum *din Alba-Iulia este, îndeosebi pentru cercetătorii români, un monument literar, lingvistic, istoric, geografic şi etnografic creat în exil de martorul ocular, PUBLIUS OVIDIUS NASO (Sulmona 43 î.e.n. – Cetatea Albă A.D. 18), cel mai erudit poet al epocii augusteice. Românii au dreptul şi datoria de onoare să-l considere pe Ovidiu* primul literat geto-dac *sau* geto-sarmat, *cum se autointitulează sulmonezul, întrucât, împotriva voinței lui, a trăit pe meleagurile noastre timp de aproape zece ani (A.D. 8 – 18)...* (Florin Rotaru)

Dragoş MORĂRESCU, *Enaxor. Poeme pentru o himeră*
Editura Aritmos, București, 2002

Arhitectul şi graficianul Dragoş Morărescu (n. 6 oct. 1923, în Bucureşti) scrie versuri îndelung caligrafiate, apoi bogat ilustrate de el însuşi, ultimul volum (un altul mai vechi se intitula simbolic Pasărea Vădastră, *1980) purtând pe copertă semnificativul cuvânt Cizeluri (Ed. Crater, 1996). Pictură, grafică şi poezie, pentru Dragoş Morărescu, sunt totuna şi tocmai lui i se potriveşte adagiul horaţian (ut pictura poesis) mai bine ca oricui. Pentru el cuvintele, propoziţiile ritmate savant, se pot identifica obiectelor-bijuterii de pe masa lui de lucru...* (Ion Rotaru)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

George CORBU, Constantin MĂTUȘOIU, *Pagini despre bibliotecă.* Antologie literară
Biblioteca Pedagogică Națională "I.C. Petrescu", București, 2002

*... Propunem cititorilor o culegere de texte aparținând tuturor genurilor literare cunoscute și recunoscute, având ca punct de pornire (sau de sosire) vocabula aureolată cândva de magie și ajunsă astăzi, vai, la limita dintre sacru și profan, îngăduind moduri de expresie ce merg de la liric până la dramatic – ultima ipostază având sensul alterat de pragmatismul pe care biblioteca trebuie să-l accepte în calitatea ei care o desemnează drept generatoare a unei științe proprii. Această vocabulă este – pentru că nici nu se putea să nu fie – **biblioteca**.* (Autorii)

Romulus SĂLĂGEAN, *Legenda frunzei anonime*
Editura Pallas, Focșani, 2002

Puțini dintre stihuitorii noștri de azi își pot etala, la propriu și la figurat, destinul civil și literar al "unei frunze-n vânt". Fiu al unui învățător ardelean originar din județul Bistrița-Năsăud și al unei sore de ocrotire de pe meleagurile moromețiene ale Teleormanului, Romulus Sălăgean s-a născut în Târnăvenii Mureșului transilvănean, la 7 aprilie 1944. Furtunile planetare ale clocotitorului mijloc de secol XX avea să-i poarte "clipa cea repede/ce i s-a dat" pe cărări întortocheate, așa cum îi stă poate bine unei sensibilități poetice hărăzite de Domnul să-și tragă suflarea din sevele eterne ale creșterii și descreșterii semenilor săi... (Valeriu Anghel)

Lenuța DRĂGAN, *Mihai Drăgan 1937 – 1993. Bibliografie*
Editura Studion, prefață de Pavel Florea, Bacău, 2002

*... Materialul cuprins în aceste pagini arată încă o dată – dacă mai era nevoie – pasiunea cu care profesorul, cu recunoscută vocație didactică, desfășura în același timp și o susținută activitate de critic și istoric literar. Titlurile adunate aici demonstrează preocuparea constantă pentru marile valori ale literaturii române, Eminescu în primul rând (perioada de care se ocupa la **Curs** fiind a **Marilor clasici**)...* (Lenuța Drăgan)

Romanul românesc în colocvii (1999, 2000, 2001)
"Contemporanul. Ideea europeană", Editura Semne, ediție alcătuită de Aura Christi, nr. 31 – 35/2002

Suntem bucuroși de a strânge între două coperți lucrările a trei Colocvii ale romanului românesc, ce au avut loc la București, cu ajutorul UNESCO și al Academiei Române, asistați și ajutați de președintele ei, Eugen Simion, în 1999; la Sinaia, în anul 2000, cu ajutorul și asistența Uniunii Scriitorilor, a regretatului ei președinte, Laurențiu Ulici, și a Ministerului Culturii, și la Slănic-Moldova, în 2001, din nou cu ajutorul și asistența Uniunii Scriitorilor, avându-l alături pe romancierul, președintele Uniunii și prietenul nostru, Eugen Uricaru.

De ce roman?! Și... dacă da, de ce nu și o "școală a romanului românesc", așa cum ne-am propus din "fragedă tinerețe" și așa cum și-o doresc și aceste colocvii anuale... (Nicolae Breban)

NOTĂ: Cărți achiziționate de Serviciul Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Salonul de Carte și Presă – 2003

În perioada 5 – 9 martie a.c., la Muzeul de Istorie a României, a avut loc Salonul de Carte și Presă – 2003. Evenimentul a reunit peste 100 de edituri, importatori și difuzori de carte, asociații și fundații culturale, instituții de învățământ superior, muzee și nu în ultimul rând reprezentanți media: cotidiane, periodice, posturi naționale de radiodifuziune. Organizatorii evenimentului au fost: Amplus Internațional Ltd. București și Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național al Municipiului București.

Instituția noastră a participat cu un stand în care a fost prezentat programul „Centrul de Informare pentru Tineret" (CIT), realizat în colaborare cu Ministerul Tineretului și Sportului și Ministerul Informațiilor Publice. Standul a mai cuprins materiale documentare referitoare la organizațiile nonguvernamentale din Capitală și programele asociative ale liceelor bucureștene. Centrul de Informare pentru Tineret a organizat, sâmbătă 8 martie, în cadrul Salonului, un info-eveniment prin care au fost promovate programele CIT.

Semnalăm faptul că, în cadrul unei ceremonii speciale, Bibliotecii Metropolitane București i s-a acordat o Diplomă de excelență din partea organizatorilor Salonului de Carte și Presă, ediția 2003.

Horia FRUNZĂ

Întâlniri, întâlniri, întâlniri...

Facilitarea dialogului între utilizatori și personalități ale comunității este unul dintre obiectivele și serviciile asumate de orice bibliotecă publică, care completează pe cel privind marcarea unor evenimente universale, naționale sau la nivelul microcomunității.

Biblioteca Metropolitană București derulează, în acest sens, un subprogram, inclus în ***Calendarul manifestărilor culturale – 2003***, care îmbină astfel de întâlniri cu activități de popularizare și cunoaștere a filialelor și a colecțiilor puse la dispoziția membrilor comunității din zona lor de acoperire cu servicii de informare și lectură publică. În cadrul manifestării **ZIUA FILIALEI** se acordă și premiile anuale ale bibliotecii pentru ***Cel mai bun/fidel utilizator***; ***Cel mai activ colaborator*** și ***Cel mai generos sponsor***. Sunt recunoașteri necesare față de cei care ne "necăjesc" cel mai mult, ne ajută sau ne susțin moral și material în îndeplinirea misiunii și a obiectivelor noastre.

Începutul, din acest an, a fost dat de **Biblioteca-filială PETRU MAIOR**, la sfârșitul lunii ianuarie, când utilizatori ai serviciilor asigurate de această filială au avut o plăcută și instructivă întâlnire cu tumultoasa și, totodată, romantica poetă *Passionaria Stoicescu*, prilej cu care a fost lansat volumul *Una e Miruna*. A urmat o adevărată ședință de cenaclu literar, pe 26 februarie, când s-au aniversat și cei 165 de ani de la nașterea patronului spiritual al **Bibliotecii-filială BOGDAN PETRICEICU HASDEU**. Fapt ce demonstrează, dacă mai era nevoie, buna comunicare cu membrii comunității pentru care funcționează filiala.

Participarea doamnelor *Ileana Vulpescu* și *Sanda Sântimbreanu*, precum și a regizorului, mereu tânăr și imprevizibil, *Savel Stiopul*, a dat întâlnirii de la **Biblioteca-filială ALECU RUSSO**, din 14 martie, o notă de distincție aparte, caracteristică spiritelor efervescente, atmosferă întregită de gingășia tablourilor realizate și prezentate de *Elena Moraru*.

La **Biblioteca-filială CEZAR BOLLIAC**, întâlnirea din 19 martie s-a transformat într-o benefică dezbatere pe teme contemporane. S-a datorat acest lucru, atât invitaților speciali, cât și participanților, utilizatori ai serviciilor asigurate de micuța și cocheta filială aflată în prag de evacuare. După prezentarea *cv*-ului lui Cezar Bolliac (190 de ani de la naștere) de către prof. *Maria Gheorghe*, prof. univ. *Nicolae Georgescu* a reușit, cu brio, să amorseze un subiect extrem de incitant referitor la calitatea de jurnalist a lui Bolliac "cel mai mare ziarist al epocii". Breșa, odată făcută, a determinat o dezvoltare punctuală, extrem de nuanțată și bine susținută de poetul *Ion Horea*. Împreună cu intervențiile asistenței s-au pus în lumină aspecte legate de responsabilitatea ziaristului contemporan, limitele informării, prețul și riscurile unei asemenea profesii. Lansarea unei tinere care cochetează cu poezia, *Alina Alexandru*, a primit și "botezul focului" printr-o cronică la obiect, cu multe încurajări din partea poetului *Ion Horea*. Am reținut, de asemenea, cuvintele, pline de substanță și emoție vizibilă, rostite de *Doina Riza*, ziarist și editor de carte, precum și pe cele ale unor studenți la jurnalistică. Au fost întâlniri, la nivelul microcomunităților, unde înlăturarea barierelor comunicării între părți a fost marele câștig. Urmează ziua **Bibliotecii-filială NICHITA STĂNESCU**, la sfârșitul lunii martie, când vom avea prilejul de a vedea și o expoziție de grafică și autoportrete realizate de *Îngerul blond*.

Toate acestea nu ar fi avut loc fără implicarea responsabilă și plină de iubire față de semeni a bibliotecarelor *Cecilia Albie*, *Elisabeta Smădoiu* și *Lăcrămioara Vesalon*, *Georgeta Cristea*, *Daniela Radu* sau *Liliana Radu* și *Rodica Roșioru*.

Sergiu GĂBUREAC

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

martie 2003

♦ 1 martie 1788. 215 ani de la naşterea lui **Gheorghe Asachi**, cărturar, dramaturg, nuvelist, traducător, editor şi publicist (1 mart. 1788 – 12 nov. 1869)

♦ 1 martie 1898. 105 ani de la naşterea lui **Constantin Daicoviciu**, istoric şi arheolog (1 mart. 1898 – 27 mai 1973)

♦ 1 martie 1923. 80 de ani de la naşterea lui **Arcadie Donos**, scriitor şi actor

♦ 1 martie 1938. 65 de ani de la moartea lui **Gabrielle D'Annunzio**, scriitor italian (12 mart. 1863 – 1 mart. 1938)

♦ 1 martie 1938. 65 de ani de la naşterea lui **Marin Tarangul**, scriitor

♦ 2 martie 1928. 75 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Codrea**, pictor şi scenograf

♦ 3 martie 1843. 160 de ani de la naşterea lui **Epaminonda Bucevschi**, pictor iconar bucovinean (3 mart. 1843 – 13 feb. 1891)

♦ 3 martie 1898. 105 ani de la naşterea lui **Ion Talianu**, actor (3 mart. 1898 – 1956)

♦ 4 martie 1678. 325 de ani de la naşterea lui **Antonio Vivaldi**, compozitor şi violonist italian (4 mart. 1678 – 28 iul. 1741)

♦ 5 martie 1813. 190 de ani de la naşterea lui **Soren Aabye Kierkegaard**, filosof şi filolog danez (5 mart. 1813 – 11 nov. 1866)

♦ 7 martie 1923. 80 de ani de la naşterea lui **Vasile Curticăpeanu**, istoric

♦ 8 martie 1888. 115 ani de la naşterea lui **Cornel Medrea**, sculptor (8 mart. 1888 – 25 iul. 1964)

♦ 8 martie 1928. 75 de ani de la naşterea lui **Constantin Crăciun**, pictor

♦ 9 martie 1848. 155 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Panu**, scriitor memorialist, om politic, ziarist şi avocat (9 mart. 1848 – 6 nov. 1910)

♦ 9 martie 1888. 115 ani de la naşterea lui **Dimitrie Iov**, poet, prozator, publicist şi om politic (9 mart. 1888 – 1959)

♦ 9 martie 1903. 100 de ani de la moartea lui **Iuliu Cezar Săvescu**, poet (28 sept. 1866 – 9 mart. 1903)

♦ 13 martie 1593. 410 ani de la naşterea lui **Georges de La Tour**, pictor francez (13 mart. 1593 – 15 ian. 1652)

♦ 13 martie 1888. 115 ani de la naşterea lui **Paul Morand**, scriitor şi diplomat francez (13 mart. 1888 – 24 iul. 1976)

♦ 13 martie 1918. 85 de ani de la naşterea actriţei **Cella Dima**

♦ 15 martie 1888. 115 ani de la apariţia, la Craiova, a publicaţiei lunare **"Revista olteană"**, până la 15 iulie 1892

♦ 16 martie 1888. 115 ani de la naşterea lui **Alexie Mateevici**, poet şi preot (16 mart. 1888 – 13 aug. 1917)

♦ 18 martie 1928. 75 de ani de la naşterea lui **Aurel Aniţei**, pictor

♦ 18 martie 1973. 30 de ani de la moartea lui **Demostene Botez**, poet, prozator, publicist, fost preşedinte al Uniunii Scriitorilor (2 iul. 1893 – 18 mart. 1973)

♦ 19 martie 1933. 70 de ani de la naşterea lui **Constantin Dinulescu**, actor

♦ 19 martie 1968. 35 de ani de la moartea lui **Şerban Bascovici**, poet (1 ian. 1891 – 19 mart. 1968)

♦ 20 martie. **Ziua Internaţională a Francofoniei**

♦ 20 martie 1828. 175 de ani de la naşterea lui **Henrik Ibsen**, dramaturg norvegian (20 mart. 1828 – 23 mai 1906)

♦ 21 martie 1928. 75 de ani de la naşterea lui **Valentin Gheorghiu**, pianist şi compozitor

♦ 22 martie 1923. 80 de ani de la naşterea lui **Marcel Marceau**, artist francez de pantomimă

♦ 22 martie 1943. 60 de ani de la premiera filmului **"O noapte furtunoasă"**, după I.L. Caragiale, regia Jean Georgescu, cu Radu Beligan şi Alexandru Giugaru în rolurile principale

♦ 23 martie 1848. 145 de ani de la naşterea lui **Gabor Teglas**, arheolog şi istoric maghiar al antichităţii (23 mart. 1848 – 4 feb. 1916)

♦ 23 martie 1928. 75 de ani de la naşterea lui **Tamás Deak**, scriitor maghiar

♦ 23 martie 1938. 65 de ani de la naşterea lui **Teodor Moraru**, pictor

♦ 23 martie 1943. 60 de ani de la naşterea lui **Valentin Ciucă**, eseist, muzeograf, bibliotecar, critic de artă şi publicist

♦ 25 martie 1813. 190 de ani de la naşterea lui **Cezar Bolliac**, scriitor, publicist, arheolog, militant pentru unirea Principatelor Române şi participant la Revoluţia din 1848 (25 mart. 1813 – 25 feb. 1881)

♦ 25 martie 1913. 90 de ani de la naşterea lui **Dinu Adameşteanu**, istoric, arheolog şi profesor de arheologie

♦ 26 martie 1913. 90 de ani de la moartea lui **Panait Cerna**, poet (25 sept. 1881 – 26 mart. 1913)

♦ 26 martie 1918. 85 de ani de la moartea lui **Claude Debussy**, compozitor francez (22 iul. 1862 – 26 mart. 1918)

♦ 26 martie 1923. 80 de ani de la naşterea lui **Valentin Lipatti**, scriitor, traducător şi diplomat (26 mart. 1923 – 25 mart. 1999)

♦ 27 martie. **Ziua Mondială a Teatrului** (instituită în 1961)

♦ 28 martie 1868. 135 de ani de la naşterea lui **Maxim Gorki**, scriitor rus (28 mart. 1868 – 18 iun. 1936)

♦ 28 martie 1888. 115 ani de la naşterea lui **Alexandru Kiriţescu**, dramaturg, publicist şi traducător (28 mart. 1888 – 9 apr. 1961)

♦ 28 martie 1903. 100 de ani de la naşterea lui **Nicolae Ciorănescu**, matematician şi profesor universitar (28 mart. 1903 – 2 apr. 1957)

♦ 28 martie 1993. 10 ani de la moartea lui **Victor Felea**, poet şi critic literar (24 mai 1923 – 28 mart. 1993)

♦ 29 martie 1878. 125 de ani de la naşterea **Elenei Farago**, poetă (29 mart. 1878 – ian. 1954)

♦ 29 martie 1908. 95 de ani de la naşterea lui **Virgil Carianopol**, poet (29 mart. 1908 – 6 apr. 1984)

♦ 30 martie 1923. 80 de ani de la naşterea lui **Viorel Cosma**, muzicolog

♦ 30 martie 1928. 75 de ani de la moartea lui **Ion Gorun**, scriitor, traducător şi ziarist (30 dec. 1863 – 30 mart. 1928)

♦ 30 martie 1993. 10 ani de la moartea lui **Edgar Papu**, estetician, istoric al artelor şi al culturii (13 sept. 1908 – 30 mart. 1993)

♦ 31 martie 1933. 70 de ani de la naşterea poetului **Nichita Stănescu** (31 mart. 1933 – 13 dec. 1983)

♦ 31 martie 1938. 65 de ani de la moartea lui **Gheorghe Bulgaru-Bob**, pictor, publicist şi editor, fost director al revistei "Lumea nouă", 1929 (17 mai 1907 – 31 mart. 1938)

NOTĂ: Rubrică realizată de Serviciul Bibliografic al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Veronica ALDEA, Adriana GAGEA, Angela OPREA – State Central Library (1864 – 1901) 2

Bucharest History in 1935 'Gazeta Municipală'

Ana Maria ORĂȘANU – One Day, in Bucharest (III) 7

Gaby MICHAILESCU – Bucharest Seen by Ion Iancovescu 8

Patrimony 11

Poetical Work of don Luis de Góngora y Argote 12

Anniversary – Nichita Stănescu – 70 14

Contemporary Autographs – *Paul CORNEA* 16

Teodora FÎNTÎNAR – 'Duiliu Zamfirescu' County Library in Focșani 20

PULMAN. Europe's Network of Excellence for Libraries, Museums and Archives 24

Liviu BUTUC – Short History of Communication. From Cave Painting to CD-ROM [I] 25

Scottish Libraries 30

Florin PREDA – The 1918 Bessarabia's Union with Romania 34

Catalogue 36

Bucharest Metropolitan Library – Cultural Events 38

Calendar 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 79711
Tel/Fax: 211.36.25; 212.83.11
E-mail: abidob@email.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI
Marian TĂNASE

CUPON

ABONAMENT LA
"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **"Biblioteca Bucureștilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 $ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

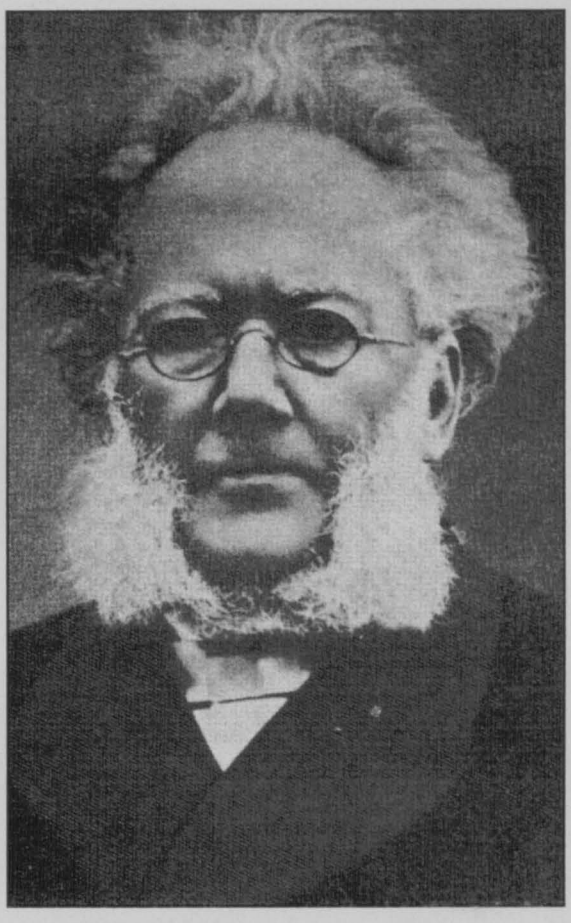

HENRIK IBSEN

1828 – 1906

175 de ani de la naştere

"Ibsen e poetul şi apostolul tinereţii. Postulatul său e sinceritatea radicală... A conceput realizarea totală, ca şi sacrificiul de sine pe deasupra tuturor moliciunilor. Două piedici mai grele stau în faţa eroului fascinat de absolut: dragostea şi familia. Ibsen a admis perfect imolarea lor... Şi oricine va concepe viaţa subt prisma blândă a bunătăţii, iubirii, intimităţii şi iertării va considera opera lui Ibsen ca sălbatecă, simplistă ori neumană. Produs de o minte rece, cu suflet sterp, lipsită de căldură şi de acea senzualitate specială care produce compătimirea şi simpatia: vânt îngheţat de nord care usucă viaţa pe unde trece".

Mihai Ralea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

GHEORGHE ASACHI

1788 – 1869

215 ani de la naştere

"Nu se poate aduce o mai mare laudă lui Asachi decît aceea că versurile sale, chiar dacă nu au avut un rol hotărîtor asupra formaţiei lui Eminescu, care şi-a găsit ritmuri similare şi aceeaşi «Stimmung» din liedurile germane, prevestesc poezia lui matură (în timp ce Alecsandri, Bolintineanu şi alţi înaintaşi autohtoni şi-au lăsat ecourile în versurile lui de tinereţe)".

Şerban Cioculescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro